

ОШ „Јеврем Обреновић“
Шабац

Школски програм

I и II циклус основног образовања
за школску 2018/2019. годину
до септембра 2022.године

**-Програм наставе и учења за 5. разред и
наставни план и програм за 6. разред-**

I-VIII

Република Србија
Шабац , август 2018.

Садржај:

3.5. Програм наставе и учења за пети разред основне школе.....	253
3.5.1 Програм Наставе и учења из српског језика и књижевности за 5. разред основне школе.....	254
3.5.2. Програм наставе и учења из енглеског језика за 5. разред основне школе.....	267
3.5.3. Програм Наставе и учења из предмета Музичка култура за 5. разред основне школе.....	278
3.5.4. Програм Наставе и учења из математике за 5. разред основне школе.....	282
3.5.5. Програм Наставе и учења из технике и технологије за 5. разред основне школе.....	291
3.5.6. Програм Наставе и учења из Информатике и рачунарства за 5. разред основне школе.....	301
3.5.7. Програм Наставе и учења из биологије за 5. разред основне школе.....	308
3.5.8. Програм Наставе и учења из ГЕОГРАФИЈЕ за 5. разред основне школе.....	316
3.5.9. Програм Наставе и учења из историје за 5. разред основне школе.....	322
3.5.10. Програм Наставе и учења из физичког и здравственог васпитања за 5. разред основне школе.....	335
3.5.11. Програм Наставе и учења из ликовна култура за 5. разред основне школе.....	339
3.5.12. Програм Наставе и учења из Грађанског васпитања за 5. разред основне школе.....	345
3.5.13. Програм наставе и учења из немачког језика за 5.разред основне школе.....	349
3.6. Наставни планови и програми за шести разред основне школе.....	359
3.6.2. Наставни план и програм првог страног језика.....	369
3.6.3. Наставни план и програм за музичку културу.....	377
3.6.4. Наставни план и програм из ликовне културе.....	381
3.6.5. Наставни план и програм из физике.....	386
3.6.6. Наставни план и програм из математике.....	396
3.6.7. Наставни план и програм из биологије.....	404
3.6.8. Наставни план и програм из географије.....	408
3.6.9. Наставни план и програм из историје.....	424
3.6.10. Програм наставе и учења из технике и технологије за 6. разред основне школе.....	431
3.6.11. Програм Наставе и учења из Информатике и рачунарства за 6. разред основне школе.....	435
3.6.12. Програм Наставе и учења из физичког и здравственог васпитања за 6. разред основне школе.....	439
3.6.13. Наставни план и програм другог страног језика.....	444
3.6.14. Наставни план и програм из грађанског васпитања.....	459

3.6.15. Наставни план и програм из веронауке	466
3.6.16. Наставни план и програм за 5., 6., 7., 8., разред из цртања,сликања и вајања	469

***3.5. Програм наставе и
учења за пети разред
основне школе***

3.5.1 Програм Наставе и учења из српског језика и књижевности за 5. разред основне школе

Циљ учења српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Годишњи фонд часова: 180

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); разликује појам песника и појам лирског субјекта; одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; разликује променљиве речи од непроменљивих; уочи правилну употребу великог слова.	Комуникација Компетенција за учење Естетичка компетенца Сарадња	Певам песму	CJ.1.3.4. CJ.2.3.3. CJ.1.2.8. CJ.1.2.2. CJ.2.2.1. CJ.1.4.4. CJ.3.4.5
користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог; разликује основне функције и значења падежа; разликује облике казивања;	Комуникација Компетенција за учење Естетичка компетенција Рад са подацима и информацијама	Пишем ти писмо	CJ.1.4.1. CJ.1.4.5. CJ.1.4.7 CJ.2.4.2. CJ.3.4.7.

издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста); течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове; употребљава падежне облике у складу са нормом; упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;	Комуникација Естетичка компетенција Сарадња Дигитална компетенција	Чудесни свет детињства	CJ.1.4.3 CJ.1.4.6. CJ.3.3.4. CJ.2.4.8 CJ.2.3.7. CJ.1.2.9.
учествује у сценском извођењу текста; анализира узрочно-последично низање мотива; илуструје особине ликова примерима из текста; увиђа звучне, визуелне, тактилне, елементе песничке слике; разликује променљиве речи од непроменљивих; процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.)	Комуникација Естетичка компетенција Сарадња Решавање проблема Рад са подацима и информацијама	Шала	CJ.1.4.3. CJ.2.3.3. CJ.3.4.3 CJ.2.4.6.
уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину; вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове; илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију; разликује основне функције и значења падежа.	Комуникација Естетичка компетенција Сарадња Компетенција за учење	Моја земља	CJ.1.2.8. CJ.1.3.9. CJ.2.3.3. CJ.3.3.4.
разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима); анализира узрочно-последично низање мотива; илуструје особине ликова примерима из текста; вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове.	Комуникација Естетичка компетенција Сарадња Компетенција за учење Решавање проблема	Тешко свуда своме без својега	CJ.1.3.6. CJ.1.4.2. CJ.2.4.2.

<p>анализом речнице и реченичних чланова наводити ученике да разликују именичке и глаголске додатке; мотивисати ученике да праве разлику између народног и уметничког стваралаштва и износе лични став о томе; примерима из дела наводити ученике да дате ситуације повезују са онима из свакодневице и да правилно вреднују.</p>	<p>Комуникација Естетичка компетенција Сарадња Решавање проблема</p>	<p>Мудрост светом влада</p>	<p>CJ.1.4.7. CJ.1.3.8. CJ.2.4.5. CJ.3.4.7</p>
<p>употребљава глаголске облике у складу са нормом; развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела; одреди тему и главне и споредне мотиве; саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште.</p>	<p>Комуникација Естетичка компетенција Сарадња Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама</p>	<p>На свету има свакаквих чудеса</p>	<p>CJ.1.3.10. CJ.1.4.7. CJ.2.2.5. CJ.2.3.8.</p>
<p>проналази експлицитно и имлицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту; говори јасно поштујући књижевнојезичку норму; доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова; употребљава падежне облике у складу са нормом; употребљава глаголске облике у складу са нормом; напредује у стицању читалачких компетенција; процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.)</p>	<p>Комуникација Естетичка компетенција Сарадња Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама</p>	<p>Путовање у авантуру</p>	<p>CJ.3.2.5. CJ.2.2.1. CJ.1.4.5. CJ.1.4.7. CJ.2.4.2. CJ.2.4.5.</p>

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из српског језика и књижевности

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
Певам песму	<ul style="list-style-type: none"> - Вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама. - Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања. - На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - писана провера-вежба.
Пишем ти писмо	<ul style="list-style-type: none"> - Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке. - Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају креативност. - Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву. - На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
Чудесни свет детињства	<ul style="list-style-type: none"> - У свакој погодној прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста. - Садржај вежбања падежа у настави мора се одређивати на основу континуираног праћења језичког испољавања ученика (нпр. током дијалога на часу, а такође и на примерима из домаћих и писмених задатака ученика). - Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак. 	<ul style="list-style-type: none"> формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - писана провера-вежба; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
Шала	<ul style="list-style-type: none"> - Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве. - Подстичати ученике да сами уочавају и исправљају правописне грешке у СМС комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета. - Спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби, које имају за циљ богаћење речника и развијање способности и вештине изражавања. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.

Моја земља	<ul style="list-style-type: none"> - Упоредјују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике. - Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - писана провера-вежба; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
Тешко свуда своје без својега	<ul style="list-style-type: none"> - Променљиве врсте речи треба повезивати са њиховим типичним функцијама у реченици да би ученици уочили реч као јединицу на морфолошком и синтаксичком нивоу. - Приликом тумачења текста ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробије доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, уз уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста и исказивање различитих ставова. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - писана провера-вежба; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
Мудрост светом влада	<ul style="list-style-type: none"> - Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
На свету има свакаквих чудеса	<ul style="list-style-type: none"> - Треба да уоче разлике у особеностима народне и уметничке новеле на примерима из лектире. - Треба да буде у стању да детаљније познају одлике народне бајке и њене разлике у односу на ауторску бајку. - Лезичке појаве не треба наводити нити приказивати као изоловане (нпр. неповезане речи и смисаоно некореспондентне реченице), већ их увек ваља контекстуализовати везивањем за говорне ситуације у којима се могу јасно препознати, издвојити и објаснити њихове карактеристике и функције. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - писана провера-вежба; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.

<p>Путовање у авантуру</p>	<ul style="list-style-type: none"> - На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача. - Упоредјују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике. - Наставни приступ падежима и вежбе усмерене на утврђивање знања о употреби правилних облика именских речи треба повезивати с одступањима од књижевног језика, колебањима и типичним грешкама које се јављају у усменом и писменом изражавању ученика. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - писана провера-вежба; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
----------------------------	---	---

Програм допунске наставе из српског језика и књижевности за 5. разред основне школе

Циљ допунске наставе из српског језика и књижевности је: описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика; поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика; проверавање и систематизовање знања стечених у претходним разредима; овладавање простом реченицом и њеним деловима; појам сложене реченице; увођење ученика у појам променљивости и непроменљивости врста речи; стицање основних знања о именицама, значењима и функцијама падежа; стицање основних знања о личним именичким заменицама; стицање основних знања о глаголима (видовима и функцијама); увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи (доживљајног, изражајног, интерпретативног, истраживачког; читање с разумевањем, логичко читање) у складу са врстом текста (књижевним и осталим текстовима); развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује.

Годишњи фонд часова допунске наставе: 36

Назив теме/садржаји	Број наставних часова
Певам песму (именице, употреба великог слова при писању именица, одлике ауторске лирике)	3
Пишем ти писмо (употреба великог слова при писању географских појмова, падежи)	5
Чудесни свет детињства (падежи, придеви, облици казивања, одлике ерике: роман / приповетка)	4
Шала (компарација придева, заменице – промена заменица по падежима, одлике драме као књижевног рода)	4
Моја земља (бројеви – писање бројева, именске речи, народна књижевност)	4
Тешко свуда своме без својега (реченични чланови: субјекат и предикат, одлике народних епских песама)	2
Мудрост светом влада (реченица, зависни реченични чланови, народна проза)	4
На свету има свакаквих чудеса (глаголи, глаголски вид и род, глаголски облици)	4
Путовање у авантуру (глаголски облици, писање речце НЕ уз глаголе, место акцента у српском језику)	6

Програм додатне наставе из српског језика и књижевности за 5. разред основне школе

Циљ додатне наставе из српског језика и књижевности је: развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује; проверавање и систематизовање знања стечених у претходним разредима; овладавање простом реченицом и њеним деловима; појам сложене реченице; увођење ученика у појам променљивости и непроменљивости врста речи; стицање основних знања о именицама, значењима и функцијама падежа; стицање основних знања о личним именичким заменицама; стицање основних знања о глаголима (видовима и функцијама); оспособљавање ученика за уочавање разлике у квантитету акцента; стицање основних знања о бројевима; оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца); уочавање разлике између месног говора и књижевног језика; развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности; развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза

Годишњи фонд часова додатне наставе: 36

Назив теме/садржаји	Број наставних часова
Певам песму (именице, употреба великог слова при писању именица, одлике ауторске лирике, изражајно рецитоване песме по избору ученика)	3
Пишем ти писмо (употреба великог слова при писању вишечланих географских појмова, падежи – употреба и значење)	5
Чудесни свет детињства (падежи - значење, придеви, облици казивања, одлике епике: роман / приповетка)	4
Шала (заменице – промена заменица по падежима, одлике драме као књижевног рода, драматизација неког прозног текста)	4
Моја земља (бројеви – писање бројева, именске речи, народна књижевност)	4
Тешко свуда своје без својега (реченични чланови: субјекат и предикат, одлике народних епских песама)	2
Мудрост светом влада (реченица, зависни реченични чланови, народна проза)	4
На свету има свакаких чудеса (глаголи, глаголски вид и род, глаголски облици)	4
Путовање у авантуру (глаголски облици, писање речце НЕ уз глаголе, место акцента у српском језику)	6

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма допунске наставе из српског језика и књижевности

Наставна тема	Остваривање Програма допунске наставе и учења	Праћење и вредновање Програма допунске наставе и учења
Певам песму	<ul style="list-style-type: none"> - Вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама. - Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања. - На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - прављење панона.
Пишем ти писмо	<ul style="list-style-type: none"> - Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке. - Кроз примере везане за свакодневни живот стичу основна знања о врстама именица у српском језику. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - пригодно и систематско посматрање ученика.
Чудесни свет детињства	<ul style="list-style-type: none"> - У свакој погодној прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста. - Садржај вежбања падежа у настави мора се одређивати на основу континуираног праћења језичког испољавања ученика (нпр. током дијалога на часу, а такође и на примерима из домаћих и писмених задатака ученика). 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - међусобно оцењивање ученика.
Шала	<ul style="list-style-type: none"> - Наставни приступ падежима и вежбе усмерене на утврђивање знања о употреби правилних облика именских речи треба повезивати с одступањима од књижевног језика, колебањима и типичним грешкама које се јављају у усменом и писменом изражавању ученика. - Подстицати ученике да сами уочавају и исправљају правописне грешке у СМС комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - пригодно и систематско посматрање ученика; - прављење панона.
Моја земља	<ul style="list-style-type: none"> - Упоредно народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике. - Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - пригодно и систематско посматрање ученика.

Тешко свуда своје без својега	<ul style="list-style-type: none"> - Променљиве врсте речи треба повезивати са њиховим типичним функцијама у реченици. - Приликом тумачења текста ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, уз уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста и исказивање различитих ставова. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак, - пригодно и систематско посматрање ученика
Мудрост светом влада	<ul style="list-style-type: none"> Службу реченичних чланова повезивати са врстама речи; - Треба да буде у стању да детаљније познају одлике народне бајке и њене разлике у односу на ауторску бајку. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак, - пригодно и систематско посматрање ученика
На свету има свакаквих чудеса	<ul style="list-style-type: none"> - Треба да уоче разлике у особеностима народне и уметничке новеле на примерима из лектире. - Језичке појаве не треба наводити нити приказивати као изоловане (нпр. неповезане речи и смисаоно некореспондентне реченице), већ их увек ваља контекстуализовати везивањем за говорне ситуације у којима се могу јасно препознати, издвојити и објаснити њихове карактеристике и функције. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак, - пригодно и систематско посматрање ученика
Путовање у авантуру	<ul style="list-style-type: none"> - На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима; - Упоредјују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике. - Наставни приступ глаголским облицима и вежбе усмерене на утврђивање знања о правилној употреби глаголских облика треба повезивати с одступањима од књижевног језика, колебањима и типичним грешкама које се јављају у усменом и писменом изражавању. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак, - пригодно и систематско посматрање ученика

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма додатне наставе из српског језика и књижевности

Наставна тема	Остваривање Програма додатне наставе и учења	Праћење и вредновање Програма додатне наставе и учења
Певам песму	<ul style="list-style-type: none"> - Вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама. - Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања. - На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно праћење усмених одговора ученика; - прављење паноа, зидних новина; - рад на неким пројектима по избору ученика; - домаћи задатак.
Пишем ти писмо	<ul style="list-style-type: none"> - Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке. - Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају креативност. - Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву. - На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - писана провера-вежба; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
Чудесни свет детињства	<ul style="list-style-type: none"> - У свакој погодной прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста. - Садржај вежбања падежа у настави мора се одређивати на основу континуираног праћења језичког испољавања ученика (нпр. током дијалога на часу, а такође и на примерима из домаћих и писмених задатака ученика). - Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - писана провера-вежба; - рад на неким пројектима по избору ученика.
Шала	<ul style="list-style-type: none"> - Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве. - Подстицати ученике да сами уочавају и исправљају правописне грешке у СМС комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета. - Спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби, које имају за циљ богаћење речника и развијање способности и вештине изражавања. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.

Моја земља	<ul style="list-style-type: none"> - Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике. - Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - прављење панона.
Тешко свуда своје без својега	<ul style="list-style-type: none"> - Променљиве врсте речи треба повезивати са њиховим типичним функцијама у реченици да би ученици уочили реч као јединицу на морфолошком и синтаксичком нивоу. - Приликом тумачења текста ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, уз уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста и исказивање различитих ставова. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - писана провера-вежба; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
Мудрост светом влада	<ul style="list-style-type: none"> - Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
На свету има свакаквих чудеса	<ul style="list-style-type: none"> - Треба да уоче разлике у особеностима народне и уметничке новеле на примерима из лектире. - Треба да буде у стању да детаљније познају одлике народне бајке и њене разлике у односу на ауторску бајку. - Језичке појаве не треба наводити нити приказивати као изоловане (нпр. неповезане речи и смисаоно некореспондентне реченице), већ их увек ваља контекстуализовати везивањем за говорне ситуације у којима се могу јасно препознати, издвојити и објаснити њихове карактеристике и функције. 	<ul style="list-style-type: none"> формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак, писана провера-вежба; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.

<p>Путовање у авантуру</p>	<ul style="list-style-type: none"> - На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача. - Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике. - Наставни приступ падежима и вежбе усмерене на утврђивање знања о употреби правилних облика именских речи треба повезивати с одступањима од књижевног језика, колебањима и типичним грешкама које се јављају у усменом и писменом изражавању ученика. 	<ul style="list-style-type: none"> - формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика; - домаћи задатак; - писана провера-вежба; - самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова.
----------------------------	--	--

3.5.2. Програм наставе и учења из енглеског језика за 5. разред основне школе

Циљ учења енглеског језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Годишњи фонд часова: 72

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји
<p>поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства; разуме, постави и одговори на једноставнија питања личне природе; у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; саопшти информације о својим интересовањима и пита друге за исте; тражи помоћ и дозволу;</p>	<p>вештина комуникације вештина сарадње компетенција за целоживотно учење рад са подацима и информацијама вештина за живот у демократском друштву</p>	<p>Facts <i>Hello. I'm Joe. What's your name? I'm / My name is... Sadie is 12. How old are you? I live in (town, city, village). Where do you live? I live at number 18 Maple Road. My best friend lives next door. What's your address? What's your phone number? Do you have an email address? These are my parents. Their names are ... My birthday is on the 21st of September. When is your birthday? This is Lee Harper. He's our bass guitarist. I am good at swimming. Can I look at your dictionary, please?</i> Алфабет; Основни и редни бројеви; <i>Present Simple Tense</i> глагола <i>to be</i>; Питања са <i>Who/What/Where/When</i>; Правилна множина именица; Придевско-предлошке фразе - <i>interested in, good/bad at</i>; Предлози за изражавање места и времена – <i>in, on, at</i>; <i>Can</i> за тражење дозволе и помоћи;</p>

<p>саопшти и пита чије је нешто; саопштава информације о породици; поставља питања о својствима предмета и описује их; описује физички изглед и карактерне особине људи;</p>	<p>вештина комуникације вештина сарадње естетска компетенција компетенција за целоживотно учење рад са подацима и информацијама</p>	<p>Things and people <i>Is this book yours? Have you got any brothers and sisters? Is your favourite computer game difficult? My favourite thing is my dancing lemonade can. It's got arms and legs. Dr Jekyll is a nice person. He's got short fair hair. What is your teacher like? These are my trainers and that's my baseball cap.</i> <i>Have got</i> за изражавање поседовања; Саксонски генитив и присвојни придеви за изражавање припадности; <i>What is/are ...like?</i> за постављање питања о особинама; Показне заменице - <i>this/these, that/those</i>; Детерминатори - <i>a, an, some, any</i> ; Неправилна множина именица;</p>
<p>разуме једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене радње и способности; размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опише сталне, уобичајене догађаје / активности користећи неколико везаних исказа; говори о ономе што воли и не воли поставља и одговара на питања о навикама и рутинама. упореди предмете, људе и појаве; разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену; опише дневни / недељни распоред активности;</p>	<p>вештина комуникације вештина сарадње брига за здравље компетенција за целоживотно учење рад са подацима и информацијама вештина за живот у демократском друштву</p>	<p>Daily life <i>I write a lot of e-mails. What do you usually do on Sundays? Do you live in a house or in a flat? He never tidies his room. I normally go to school by bus. I always do my homework after dinner. Joe doesn't like vegetables. What does Sade want? Where do penguins live? Kitty is younger than Jasemine. She is a better swimmer than her sister. Marko plays the piano. I usually have my lunch in the canteen. She has a shower at half past nine.</i> <i>Present Simple Tense</i> за изражавање уобичајених и сталних радњи ; Прилози за учесталост – <i>usually, often...</i> Питања са <i>Who/What/Why/Where</i>; Поређење придева (правилно и неправилно); Употреба одређеног члана уз називе музичких инструмената; <i>Have</i> + именица за изражавање радње;</p>

<p>описује различите просторије и домове; напише кратак опис своје собе; опише специфичније просторне односе једноставним, везаним исказима; изражава своје способности и пита друге за исте; говори о обавезама и забранама; даје наредбе;</p>	<p>вештина комуникације вештина сарадње компетенција за целоживотно учење рад са подацима и информацијама брига за здравље предузетничка компетенција</p>	<p>Inside and outside <i>There is a big living room in my house. Are there any bedrooms? There aren't any pictures on the walls. The magazines are on the table. I can ride a bike, but I can't ski. You can go for a walk in the park. Dad, can I watch Top of the Pops? You mustn't be late. You must listen to your teacher. There isn't any milk but there is some fruit juice in the fridge. Don't be rude! be polite!</i> <i>There is/are...</i> за описивање стамбеног простора; Предлози за исказивање просторних односа – <i>in front of, behind, between...</i> <i>Can</i> за изражавање способности, могућности и тражење дозволе; <i>Must/mustn't</i> за изражавање обавезе и забране; Небројиве именице; Детерминатори – <i>a, an, some, any</i>; Императив;</p>
<p>разуме и саопштава информације везане за тренутне догађаје; разуме жеље планове и намере и реагује на њих; размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; саопшти шта он/ она или неко други жели, планира, намерава; разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о метеоролошким приликама;</p>	<p>вештина комуникације вештина сарадње компетенција за целоживотно учење рад са подацима и информацијама естетска компетенција еколошка компетенција</p>	<p>Today and tomorrow <i>The Kellys are watching the World Cup Final. What is Mrs Kelly wearing? Where is Ben? I can't find him. Lisa is going to take some photos. We will need more houses, more food and more water. Will it be warm in London tomorrow?</i> <i>Present Continuous</i> за изражавање тренутних радњи; Објекатске заменице – <i>me, you, him...</i> <i>Going to</i> за изражавање планова и намера. <i>Will</i> за предвиђање будућности.</p>

<p>саопшти информације о познатим људима из прошлости и пита за исте; опише своје рано детињство; саопшти и пита за догађаје из прошлости; саопшти и пита о догађајима из скоре прошлости; именује занимања и да пита за иста;</p>	<p>вештина комуникације вештина сарадње компетенција за целоживотно учење рад са подацима и информацијама</p>	<p>Looking back <i>Jane Goodall was born in London. She finished school and her first job was with a film company. After university she studied chimpanzees. Pablo Picaso was a painter. Was George Washington an American president? Did Picaso paint Mona Lisa? I wrote an e-mail to my English friend. Don't worry, I've done the shopping. He has just gone out.</i> Past Simple правилних глагола и неправилних глагола; Present Perfect за изражавање скоре прошлости; Питања са <i>What/Who/Where/When</i>;</p>
--	---	--

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из енглеског језика

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
Facts	Коришћење различитих наставних метода; Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер, постери,); Коришћење различитих метода рада;	- иницијални тест - формативно и сумативно оцењивање - домаћи задатак -активност на часу
Things and people	Коришћење различитих наставних метода; Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер); Коришћење различитих метода рада;	- формативно и сумативно оцењивање - домаћи задатак - активност на часу
Daily life	Коришћење различитих наставних метода; Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер); Коришћење различитих метода рада; Постављање ученика у ситуације у којима сам процењује сопствену успешност;	- формативно и сумативно оцењивање - самовредновање - домаћи задатак - активност на часу
Inside and outside	Коришћење различитих наставних метода; Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер); Коришћење различитих метода рада;	- формативно и сумативно оцењивање - домаћи задатак -активност на часу
Today and tomorrow	Коришћење различитих наставних метода; Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер); Коришћење различитих метода рада;	- формативно и сумативно оцењивање - домаћи задатак
Looking back	Коришћење различитих наставних метода; Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер); Постављање ученика у ситуације у којима сам процењује сопствену успешност;	- формативно и сумативно оцењивање - домаћи задатак - самовредновање

Трећи део – упутство за дидактичко-методичко остваривање програма

Наставни програм за стране језике у основној школи усмерен је на развој функционалних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исходима учења, односно активностима које ученик успешно реализује користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у наставном програму посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуникације појединца у било којој говорној заједници. Полазећи од исхода, односно онога што је ученик у стању да оствари у различитим врстама и видовима комуникације (усмене, писане, делимично и оне невербалне), формално и садржински централну позицију наставног програма заузимају управо комуникативне функције (нпр. *поздрављање; представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој игри; исказивање молби, захтева, захвалности, планова, намера, саглашавања, противљења, допадања, недопадања, жеља, потреба и сл.*). На основу комуникативних функција дефинисане су језичке активности помоћу којих се оне могу остварити, а које укључују постепено усавршавање способности разумевања говора, разумевања писаног текста (од трећег разреда), интерактивног усменог и писаног изражавања. Захваљујући цикличној и континуалној концепцији наставног програма, комуникативне функције се преносе, усвајају и увежбавају током читавог образовног циклуса, с растућим степеном сложености. Исходи, комуникативне функције и језичке активности дефинисани су као опште лингвистичке категорије, и стога су за све стране језике идентични. Како би се, међутим, исходи, функције и активности операционализовали, понуђени су и примери реализације, и то за сваки појединачни страни језик. Њима се илуструју неке од најфреквентнијих и узрасно најадекватнијих могућности за вербалну реализацију комуникативних функција.

Комуникативна настава посматра језик као средство комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног (од трећег разреда) кода и њиховог међусобног односа;

- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- наставни материјали представљају један од извора активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (запажање, анализа, закључивање итд.);
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на нижем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.

Технике / активности

Током часа препоручује се динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.)

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.)

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.)

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.)

Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Заједничко прављење илустрованих и писаних (од трећег разреда) материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина у првом и другом разреду основне школе

С обзиром на то да се исходи операционализују преко језичких активности у комуникативним ситуацијама, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. Пошто је програм учења страног језика у првом и другом разреду основне школе растерећен писања и читања, као и експлицитних објашњења граматичких правила, ово је драгоцен период за подстицање и навикавање ученика да у свакодневним ситуацијама у учионици и ван ње спонтано примењују научене речи и изразе у одговарајућим ситуацијама усмене комуникације (нпр. поздрављање наставника на страном језику у учионици, али и ван ње). Такво спонтано успостављање контакта помаже ученицима да се ослободе говорних блокада које могу настати изван услова симулираних у учионици, при сусрету са лицима са другог говорног подручја. То ће, такође, пружити и бројне прилике ученицима да експериментишу са употребом језика, растерећени сваке врсте страха од неуспеха у комуникацији. Због свега тога потребно је инсистирати на таквом моделу комуникације од самог почетка, јер уколико се ученици навикну на другачији модел, тј. искључиву примену матерњег језика приликом успостављања контакта и комуникације са наставником или вршњаком, то ће касније бити много теже променити.

Следећи корак, на којем такође треба инсистирати од самог почетка учења страног језика, јесте такозвани „језик учионице”. Сва кратка и једноставна упутства у настави која се често понављају треба да буду на страном језику уз обавезну одговарајућу гестикулацију (ако нпр. наставник каже *слушај*, пожељно је да покаже ту активност стављајући руку иза уха). Нека упутства наставник у почетку може да изговара паралелно на страном и матерњем језику са тенденцијом да постепено изоставља матерњи језик, пратећи да ли ученици препознају њихово значење на страном језику.

Поред ових спонтаних облика учења потребно је увести и језичке садржаје који нису део уобичајене интеракције на часу. За овакве облике учења потребно је користити предмете и бића из непосредног окружења, слике из наставних материјала, картице, постере и све друге расположиве материјале. За њихово савладавање потребно је инсистирати на заједничким групним комуникативним активностима. На овом узрасту се препоручују и активности усмене репродукције и контролисане продукције будући да су у питању садржаји који не представљају „језик учионице” и не понављају се сваког часа. На тај начин се ученицима омогућава већи број понављања ради лакшег и бржег меморисања и стицања поуздања за самостално коришћење језика. У том смислу, пожељне су вежбе говорне продукције са малим варијацијама модела у којима се мењају и комбинују лексички и граматички садржаји уз постепено усложњавање. Такође се подстиче интеракција са другим ученицима, која се може, као благи вид медијације, реализовати давањем упутстава на матерњем језику (нпр. *питај друга или другарицу како се зове и колико година има, шта воли / не воли да једе, итд; одговори на питања друга / другарице*), или увођењем покрета као невербалног средства комуникације.

Потребно је оспособити ученике за комуникативне функције наведене у програму за дати ниво учења, при чему предложени језички садржаји служе као препорука и могу бити замењени сличним садржајима или проширивани у складу са расположивим наставним материјалом као и потребама и интересовањима ученика.

Важно је да имамо на уму да је, упркос почетном ентузијазму са којим ученици улазе у процес учења страног језика у основној школи, њима то ипак још један у низу

обавезних предмета. Стога, на овом нивоу, не можемо да очекујемо да они сами, спонтано, развију интересовање и ентузијазам за учење страног језика. Неопходно је приликом планирања активности имати у виду узраст ученика и њихове индивидуалне карактеристике. Неки ученици су интровертни, неки екстровертни, уче различитом брзином и на различите начине – свим чулима, имају различите потребе и интересовања. Већина ученика на том узрасту има проблем са пажњом, концентрацијом и памћењем током 45 минута. Стога је упутно да час почне неком кратком игром загревања која би позитивно утицала на развијање способности пажње, концентрације и памћења, као и да се активности смењују одговарајућим логичним редоследом и да трају од 5 до највише 15 минута.

Презентовање и увежбавање садржаја

С обзиром на различите стилове учења, разноврсност активности кључна је реч за презентовање нове лексичке грађе. Важно је да уважавамо предзнања ученика, јер нам она могу бити добра основа за рад и лакше разумевање теме.

Визуелна наставна средства (картице, постери, стварни предмети из непосредног окружења, како је у општим смерницама већ напоменуто) идеална су за увођење и увежбавање вокабулара. Када се ученицима покаже одређени појам – када га виде, важно је да неколико путу чују како се реч изговара и да је тек на крају изговоре. Хорско понављање корисно је за осећај сигурности ученика јер није „јавно експониран, а страх од исмевања (који је на том узрасту неретко присутан) сведен је на минимум.

Пантомима (као врста драмских техника), као и метода потпуног физичког одговора, веома су омиљене и ефикасне, не само на овом узрасту већ и касније. Нарочито су погодне за ученике кинестетичког стила учења који најчешће имају проблема са концентрацијом, (превођење изговорене речи у покрет и обрнуто). Ове технике су погодне за увођење и увежбавање свих врста речи: (именице – делови тела, животиње, играчке...; глаголи – устати, сести, подићи, спустити неки предмет...; придеви за описивање стања и осећања – срећан, тужан, гладан, жедан...)

Одговарајући контекст битна је претпоставка успешног усвајања језика, а самим тим и вокабулара, и не мора да буде писани текст. Може да буде прича у сликама, песма, игра и сл. Зато је битна контекстуализација како би усвајање лексике било што ефикасније (нпр. ако се раде домаће и дивље животиње, може да се осмисли обилазак зоолошког врта или фарме), при чему треба водити рачуна да на том узрасту ученици могу да усвоје 5 до 7 нових речи.

Дијалогски модели (као основа за „имитирање“) веома су ефикасни за развијање говора. У недостатку спонтане комуникације међу ученицима наставник може да користи лутке - обичне плишане, прављене од нпр. чарапа или папира – и тако направи одговарајући дијалогски модел. Наставник се може обраћати ученицима са лутком која пита. Ученици ће врло брзо и лако моћи да дају одговор, али и да поставе питања. Наравно, потребно је обезбедити одговарајући контекст који ће и стидљивијим ученицима омогућити да се охрабре и проговоре.

Пројектне активности повећавају мотивацију, јер пружају избор ученицима да одговорно у пару или групи решавају задатак на свој начин у договору са другима, развијајући и јачајући одређене социјалне оријентације. Пројекат је згодан за рад у одељењима мешовитог састава, има лични печат, подстиче кооперативни рад и завршава се увек неком врстом презентације како резултата тако и процеса рада.

Драмске активности омогућавају ученицима да користе језик у одговарајућем контексту и тако „оживљавају“ његову употребу. Њихов потенцијал огледа се између осталог и у томе што:

- ученици не само да уче страни језик на забаван начин, већ кроз интеракцију и различите улоге које преузимају сагледавају ствари из различитих углова (што доприноси развоју критичког и дивергентног мишљења);
- ученици сарађују и усвајају језик кроз смислену интеракцију на циљном језику и развијају све потребне вештине – когнитивне, комуникативне и социјалне;
- сви могу да учествују – свако добија улогу коју може да „изнесе” те су зато погодне за рад у одељењима мешовитог састава;
- одговарају свим стиловима учења – визуелни виде, аудитивни чују, кинестетични се изражавају кроз покрет;
- подижу мотивацију и самопоуздање;
- оријентисане су на ученика – наставник има мање доминантну улогу;
- развијају машту и креативност код ученика.

Пожељно је да се драмске активности попут играња улога, мини скечева, луткарских мини представа, импровизација и прича из стварног живота што више користе у настави, не само на овом узрасту, већ и касније. Читање и писање су необавезне активности у другом разреду. С обзиром на то да се латинично писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодишту другог разреда, иницијално писање и читање може се понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу. Ова активност се не оцењује и на часу има споредну улогу. Ученици могу да препознају и прочитају написане појединачне речи и једноставне реченице, да допуне реч словом које недостаје и потом је „пресликају”, да подебљају слова написана тачкицама или цртицама уколико постоје стрелице које показују правилно писање тих слова, и да раде сличне активности уз коришћење датих писаних модела, али не и да пишу самостално или по диктату.

Социокултурну компетенцију, као скуп знања о свету уопште, сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице / заједница чији се језик учи, треба уводити од самог почетка учења страног језика на најнижем узрасту нивоу, јер су та знања потребна за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља *интеркултурна компетенција*, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће, подразумева развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене. Дакле, постепеним увођењем социокултурних садржаја на најнижем нивоу (поздрављање, певање пригодних празничних песама и сл.) доприноси се развоју интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

Упутство за тумачење граматичких садржаја

Настава граматике на овом се узрасном нивоу искључује. Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање и говор), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика.

Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик.

3.5.3. Програм Наставе и учења из предмета Музичка култура за 5. разред основне школе

Циљ учења музике културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Годишњи фонд часова: 72

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
<ul style="list-style-type: none"> -наведе средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; - реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма; - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и слично) 	Компетенција за учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	ЧОВЕК И МУЗИКА	МК. 1.1.1. МК. 1.1.2. МК. 2.1.2. МК. 2.1.3. МК. 3.1.2. МК. 3.1.3. МК. 3.1.4.
<ul style="list-style-type: none"> - класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике ударалки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација); 	Естетичка компетенција Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	МК. 1.1.1. МК. 1.1.2. МК. 2.1.1. МК. 3.1.1. МК. 3.1.3.

<ul style="list-style-type: none"> - изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; - илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушањем музике; 	<p>Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>МК. 1.2.1. МК. 1.2.2. МК. 1.2.4. МК. 2.2.1. МК. 2.2.2. МК. 3.2.1. МК. 3.2.2. МК. 3.2.3.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; - искаже своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...); 	<p>Компетенција за учење Естетичка компетенција Одговоран однос према здрављу Предузимљивост Сарадња Дигитална компетенција</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>МК. 1.3.1. МК. 1.3.2. МК. 3.3.1.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво. 	<p>Естетичка компетенција Предузимљивост Сарадња Дигитална компетенција</p>	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>МК. 1.4.1. МК. 1.4.2. МК. 1.4.3. МК. 1.4.4. МК. 3.4.1. МК. 3.4.2. МК. 3.4.3.</p>

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из предмета музичка култура

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
Човек и музика	<p>Коришћење различитог дидактичког материјала: аудио и видео материјала, е-уџбеника, фотографија.</p> <p>Упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања, ППТ презентација.</p> <p>Пројектна настава.</p>	<p>Формативно, редовно оцењивање усмених одговора ученика, њихово ангажовање, однос према предмету и другим ученицима, заинтересованост, идеје, учешће у групном раду, рад на пројекту.</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова.</p> <p>Сумативно, после преласка одређених области, на крају класификационих периода.</p>
Музички инструменти	<p>Применом аудио визелних материјала упознати ученике са првим музичким инструментима. Упућивање на везу између избора инструмената и догађаја.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања, ППТ презентација.</p>	<p>Формативно, редовно оцењивање усмених одговора ученика, њихово ангажовање, заинтересованост, идеје, учешће у групном раду.</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова.</p> <p>Сумативно, после преласка одређених области, на крају класификационих периода.</p>
Слушање музике	<p>Коришћење различитог дидактичког материјала: аудио и видео материјала, е-уџбеника.</p> <p>Усмеравање на емоционални доживљај, али и мисаону активност.</p> <p>Усмеравање пажње приликом слушања музике како би ученици могли да прате музички ток дела, као и релевантне специфичности музичког дела.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања, ППТ презентација.</p>	<p>Формативно, редовно оцењивање усмених одговора ученика, њихово ангажовање, заинтересованост, идеје, учешће у групном раду, допринос ученика за време групног рада, израда креативних задатака на одређену тему.</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова.</p> <p>Сумативно, после преласка одређених области, на крају класификационих периода.</p>

Извођење музике	Коришћење ритмичких и мелодијских инструмента (Орфов инструментаријум), као и body percussion-а, дидактичких материјала попут нота, аудио и видео снимака, ППТ-а. Упућивање на коришћење ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...).	Процена практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања. Формативно, редовно оцењивање усмених одговора ученика, њихово ангажовање, заинтересованост, идеје, учешће у групном раду, допринос ученика за време групног рада, израда креативних задатака на одређену тему. Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова. Сумативно, после преласка одређених области, на крају класификационих периода.
Музичко стваралаштво	Коришћење: музичких питања и одговора; компоновање мелодије на задати текст; састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива; импровизација игре/покрета на одређену музику; илустрација доживљаја музике; израда музичких инструмената (функционалних или нефункционалних); музичко-истраживачки рад; осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката; осмишљавање музичких квизова; осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација; креативна употреба мултимедија: ИКТ, аудио снимака, сликовног материјала, мобилних телефона...	Вредновање стваралачког ангажовања ученика. Формативно, ангажовање, заинтересованост, идеје, учешће у групном раду. Сумативно, на крају класификационих периода.

3.5.4. Програм Наставе и учења из математике за 5. разред основне школе

Циљ учења математике је: да ученик, овладавајућим математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Годишњи фонд часова: 144

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
<p>израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; одреди и примени НЗС и НЗД; изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; правилно користи речи и, или, не, сваки у математичко-логичком смислу;</p>	<p>Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација</p>	<p>Природни бројеви и дељивост: Први део Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу \mathbb{N}_0. Дељење са остатком у скупу \mathbb{N}_0 (једнакост $a = bq + r$, $0 \leq r < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. Други део Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.</p>	<p>МА1.1.4. МА1.1.6. МА2.1.2. МА2.1.4 МА3.1.1. МА3.1.3</p>

<p>анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом;</p> <ul style="list-style-type: none"> - опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; - нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; - упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски; - преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом, - правилно користи геометријски прибор; 	<p>Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација</p>	<p>Основни појмови геометрије: Тачке и праве; односи припадања и распореда. Однос правих у равни; Паралелност. Мерење дужине и једнакост дужи. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи. Централна симетрија. Вектор и транслација.</p>	<p>МА1.3.1 МА1.3.2</p>
<p>идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе;</p> <p>нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор;</p> <ul style="list-style-type: none"> - измери дати угао и нацрта угао задате мере; <p>упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно,</p> <p>реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова).</p>	<p>Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација</p>	<p>Угао: Угао, централни угао; једнакост углова.</p> <p>Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова). Упоредни углови; врсте углова.</p> <p>Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. Углови на трансверзали. Транслација и углови.</p>	<p>МА1.3.1. МА 2.3.1.</p>

<p>прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други; одреди месну вредност цифре у запису децималног броја, заокругли број и процени грешку заокругљивања; израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; одреди проценат дате величине; примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; -примени аритметичку средину датих бројева; сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер;</p>	<p>Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација</p>	<p>Разломци: Први део Појам разломка облика a/b ($a, \in \mathbb{N}$). Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис броја и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$). Упоредивање бројева у децималном запису. Заокругљивање бројева. Други део Основне рачунске операције с разломцима (y оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака. Трећи део Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$.</p>	<p>MA1.1.1 MA1.1.2 MA1.1.3 MA2.1.1. MA1.1.4. MA2.1.2. MA3.1.1.</p>
<p>- идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије; - симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор; - конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства; - конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој.</p>	<p>Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација</p>	<p>Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла. фигуре.</p>	<p>MA1.3.6. MA2.3.6. MA3.3.6.</p>

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из математике

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
Природни бројеви и дељивост	<p>Ова тема представља природну везу са градивом првог циклуса и у оквиру ње треба проширити и продубити знања која су ученици раније стекли. Обновити својства скупова N и N_0 (претходник или следбеник) и подсетити се придруживања бројева тачкама бројевне праве. Кроз разноврсне задатке са изразима, једначинама и неједначинама из свакодневног живота, наставити са изграђивањем појмова бројевни израз, променљива, израз с променљивом и придруживање, користећи при томе и термине израз, формула, исказ. Код једначина инеједначина задржати се на једноставнијим облицима, у циљу усвајања концепта решавања датог проблема. Уочавати примере једноставнијих (функцијских) зависности у разним областима (придруживање по датом правилу бројева - бројевима, бројева - дужима, бројева - површинама и др.). При томе је важно коришћење дијаграма и табела (дијаграм тока алгоритма, табела резултата неког пребројавања или мерења и др). У овом делу треба користити и примере са геометријским облицима, у којима се појављује зависност међу величинама. У делу који се односи на дељивост, подсетити ученике да дељење у скупу природних бројева без остатка није увек могуће. Увести дељење са остатком, једнакост $a=bq+r$, $0 \leq r < b$ и скуп могућих остатака. Истаћи својства дељивости и анализирати дељивост збира, разлике и производа. Правила дељивости декадним јединицама и бројевима 2, 5, 4 и 25 увести тако да ученици сами откривају законитости и активно се укључују у процес истраживања и учења, док за правила дељивости са 3 и 9 треба ученике добро изабраним примерима водити до правила. Такође, ученици треба да уоче и везе између ових правила (нпр. ако је број дељив са 10, дељив је и са 2 и са 5). На овом узрасту, нагласак треба да буде на примени, а не на формалном начину излагања. На конкретним примерима подскупова N_0, увести различите начине записивања скупова уз увођење појма празног скупа и бесконачног скупа. Увести основне појмове о скуповима и математичком изражавању: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп, саодговарајућим знацима; скуповне операције: унија, пресек, разлика и одговарајуће ознаке. Коришћењем примера из текућих садржаја, посебно аритметичких и касније геометријских, даље осмишљавати појам скупа, изграђивати математички језик и уносити прецизност у изражавању. На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако... онда). Скуповне операције над два скупа треба илустровати разноврсним примерима са природним бројевима, уз коришћење Венових дијаграма и безњих. Поред тога, ученици треба да решавају задатке у којима се скуповне операције примењују на скупове делилаца, односно садржалаца бројева, што представља добар увод за увођење појмова највећи заједнички делилац и најмањи заједнички садржалац. Увести појмове простог и сложеног броја, објаснити поступак Ератостеновог сита и поступак растављања природних бројева на просте чиниоце и одређивања највећег заједничког делиоца и најмањег заједничког садржаоца, Еуклидов алгоритам (на конкретним примерима) и везу између НЗД и НЗС, и оспособити ученике за њихову примену у проблемским задацима.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -иницијално тестирање -формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневно -усвајање нових знања -провере знања - активност на часу - домаћи задаци -учествовање у разговору и дискусији

<p>Основни појмови геометрије</p>	<p>Главни циљ теме јесте да успостави природни прелаз на више нивое разумевања геометрије, са нивоа <i>визуелизације</i> (на коме су базирани садржаји геометрије у првом циклусу), на нивое <i>анализирања</i> и <i>апстракције</i> (одн. <i>неформалне дедуције</i>). Нови ниво подразумева описивање и репрезентације геометријских објеката на природном и формалном језику, анализирање односа међу објектима. Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника и, или, а нарочито ако...онда). Садржаје треба да прате задаци у којима се истиче правилно изражавање, договорено означавање, коректно цртање, и којима се подстиче логичко-комбинаторно размишљање. Полазећи од појмова <i>тачке</i> и <i>праве</i> и односа <i>припадања</i> и <i>распоред</i>а увести појам дужи и појам полуправе и начине њиховог обележавања. Неформално истаћи очигледне истине које се односе на наведене појмове и односе. Разматрати однос две праве у равни; формулисати као очигледну истину да за сваку праву и тачку ван ње постоји јединствена права која пролази кроз дату тачку и паралелна је датој правој; заједно са овом чињеницом показати цртање (обичним и троугаоним лењиром) праве паралелне датој правој кроз тачку која јој не припада. Кроз задатке истаћи симетричност и транзитивност паралелности (без увођења тих појмова), као и области на које је подељена раван задатим правима. Као посебно важне области (заједно са границом) истаћи <i>троуглове</i> и <i>паралелограме</i> и начине њиховог означавања. Објаснити практичан значај стандарних јединица мере и потребу за деловима јединице мере. Изражавати дужине вишеименованим бројевима и истаћи претварање у једноимене најнижих јединица. Једнакост дужи увести као једнакост њихових дужина (уз истицање да се једнакост не односи на једнакост дужи као скупова тачака). Увести појмове: кружница, круг, центар, полупречник, пречник, лук, тетива и тангента. Однос две кружнице, односно два круга разматрати на конкретним примерима и задацима. Користити шестар као геометријски инструмент за цртање кружница, упоређивање дужи и операције над њима. Конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање дужи повезати са мерењем. У задацима користити изломљене линије (отворене и затворене) без експлицитне дефиниције и увести појам обима затворене изломљене линије. Централном симетријом пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике. Истаћи основне особине централне симетрије и повезати их са особинама паралелограма. Увести појмове усмерених дужи и вектора (интензитет, правац, смер). Транслацијом пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике и остале једноставне фигуре, користећи при томе геометријски прибор. Истаћи основне особине транслације и повезати их са особинама паралелограма.</p>	<p>-формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневно -усваја нова знања -провере знања - активност на часу -учествовање у разговору и дискусији -домаћи задаци</p>
-----------------------------------	---	---

Угао	<p>Угаону линију увести као унију две полуправе са заједничким почетком. Истаћи разлику између конвексне и неконвексне области. Угао увести као унију угаоне линије и једне од поменутих области, али даља разматрања ограничити само на конвексне углове. Увести и означавање углова малим словима грчког алфабета. Користећи се механичким моделима (кретање клатна, лепеза и сл.) мотивисати придруживање кружних лукова (и одговарајућих тетива) угловима. Једнаке углове увести као углове чије су одговарајуће тетиве у круговима једнаких полупречника једнаке. На ово објашњење надовезати конструктивно преношење углова помоћу шестара и лењира, а затим и конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова .</p> <p>Развити код ученика вештину мерења и цртања угла помоћу угломера. Повезати једнакост углова са једнакошћу њихових мера. Увести делове степена (минуте и секунде) и поступке сабирања и одузимања мера углова.</p> <p>Објаснити једнакост унакрсних углова и увести нормалност правих. Ученике треба оспособити да цртају нормалу на праву из дате тачке употребом троугаоног лењира, а након истицања нормалности тангенте и одговарајућег полупречника, и за цртање тангенте на кружницу у задатој тачки кружнице. Објаснити шта се подразумева под растојањем тачке од праве. Под углом између правих које нису међусобно нормалне подразумевати одговарајући оштар угао.</p> <p>Истаћи углове које образује трансверзала две паралелне праве. Када трансверзала није нормална на паралелним правима, добијене углове поделити на оштре и тупе и истаћи да су сви углови исте врсте међусобно једнаки.</p> <p>Обновити једнакост наспрамних страница паралелограма, и извести једнакост наспрамних углова паралелограма.</p> <p>Објаснити шта се подразумева под растојањем између две паралелне праве. Истаћи односе углова са паралелним крацима.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневно -усваја нова знања -провере знања - активност на часу -учествовање у разговору и дискусији -домаћи задаци -самоевалуација и самооцењивање током појединих часова
------	--	---

Разломци	<p>Појам разломка, као дела целине, ученици су упознали у првом циклусу. На почетку увести појмове правог односно неправог разломка, као и мешовитог броја. Претварање мешовитог броја у неправи разломак и обрнуто, повезати са поступком дељења са остатком. Геометријску интерпретацију ненегативних рационалних бројева уводимо помоћу бројевне полуправе. Примери за то треба да буду разноврсни, имениоци разломака не треба да буду већи од 10, а ученици треба да схвате важност избора јединичне дужи за прецизно приказивање датих разломака. Бројевна полуправа се може користити и за упоређивање разломака. Проширивање и скраћивање разломака уводити на основу особине количника да се он не мења када се и дељеник и делилац помноже, односно поделе истим бројем различитим од нуле. Скраћивање разломка до несводљивог повезати са познатим поступком налажења највећег заједничког делиоца бројиоца и имениоца. На примерима показати да се скраћивање може извести и поступно, али да је претходни поступак ефикаснији. Упознати ученике са различитим начинима упоређивања разломака. Примере који се користе треба илустровати помоћу кружних исечака или фигура у квадратној мрежи и на тај начин повезати овај део теме са темама из геометрије (нпр. угао и мерење угла). Увођење децималног записа разломка и њихово приказивање на бројевној полуправој повезати са мерењем дужине, масе и запремине течности, коришћењем примера из свакодневног живота. Превођење разломака у децимални запис започети са разломцима који се могу свести на децималне разломке, а након тога увести и појам периодичног децималног записа. Сабирање и одузимање разломака увести свођењем на заједнички именилац, с тим што на почетку не треба инсистирати на најмањем заједничком садржаоцу. Множење разломака најлакше је илустровати у квадратној мрежи нпр. преко површине правоугаоника. Пре дељења разломака упознати ученике са појмом реципрочне вредности разломка и природног броја. Само дељење увести помоћу једноставних примера дељења разломка природним бројем и на крају општити да је дељење разломком исто што и множење његовом реципрочном вредношћу. Код сабирања, одузимања и множења децималних бројева користити аналогију са извођењем истих операција са природним бројевима. Код дељења увести прво дељење децималног броја природним, а након тога, кроз добро одабране примере, показати како се дељење децималних бројева своди на претходни случај. Упознати ученике са чињеницом да особине рачунских операција које су важиле у скупу природних бројева, важе и у скупу разломака. Код израза се треба задржати на примерима који нису сувише сложени, јер је циљ увежбавање извођења рачунских операција и примена њихових особина.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневни -усваја нова знања -провере знања - активност на часу - самосталан рад -учествовање у разговору и дискусијаћи задаци -самоевалуација и самооцењивање током појединих часова
----------	--	--

	<p>Приликом обраде једначина и неједначина треба се задржати на једноставнијим примерима и користити аналогију са решавањем једначина и неједначина у скупу природних бројева. Треба имати у виду да су исходи који се односе на изразе, једначине и неједначине развојног типа, односно исходи који се развијају и током наредних разреда. Веома важан део ове теме су проблемски – текстуални задаци у којима се користе разломци и децимални запис разломака, помоћу којих се подстиче развој логичког начина мишљења. Могу се обрадити и разни проблеми из свакодневног живота, нпр. планирање кућног буџета којим се, поред увежбавања операција са децималним записом бројева, ствара и основа за развој финансијске писмености, а има и своју васпитну улогу.</p> <p>У делу који се односи на примену, потребно је ученике оспособити да процентни запис разломка, аритметичку средину и размеру повежу са проблемима из свакодневног живота (попусти, поскупљења, подела новца у одређеној размери, израчунавање просечне оцене, висине или примена аритметичке средине у спорту). Увођење процентног записа разломка пожељно је обрадити кроз визуелне представе на дијаграмима (најпре квадрата подељеног на стотине, а затим произвољног правоугаоника, правилног многоугла или круга) и кроз ситуације у којима се проценат појављује, као што су израчунавања снижења или поскупљења неког производа, најпре за 25%, 50% и 75%, а након разумевања појма и концепта, и за било коју другу вредност. Кроз ове примере уједно се може увежбавати и превођење разломка у децимални и процентни запис, кроз примере који изискују овакву врсту записа броја. Аритметичку средину је пожељно обрадити и вежбати на конкретним примерима (оцене у дневнику, спорт, кроз истраживачке задатке и сл.).</p> <p>Важно је правилно формирање и разумевање појма размере. Оспособити ученике за њено коришћење у пракси: при цртању и читању разних планова и графикона; при одређивању растојања; при решавању проблема поделе у датој размери и при повећавању и смањивању слика. Обраду овог градива подредити практичном циљу, уз повезивање с већ упознатим садржајима математике и других предмета. Ова област је погодна за развијање разних других компетенција, кроз задатке који би од ученика изискивали различите врсте истраживања. Резултате истраживања ученици треба да представљају графички и на тај начин стекну осећај за упоређивање разломака у различитим записима. За исход који се односи на прикупљање података и приказивање података у табели и кружном дијаграму не постоји одговарајући садржај, јер је предвиђено да се на остваривању овог исхода ради током реализације целе теме.</p>	
--	--	--

<p>Осна симетрија у равни</p>	<p>Код увођења појма осне симетрије од велике важности су: примери који се ученицима дају на непосредно посматрање и експериментисање и питања која ученицима постављамо како би дошли до њихових основних представа о најважнијим карактеристикама осне симетрије.</p> <p>Примере са осном симетријом започети на квадратној мрежи са осама симетрије које су идентичне са линијама мреже, са циљем да ученици самостално дођу до основних особина осне симетрије, а затим прећи на примере без квадратне мреже. Осном симетријом пресликавати тачку, дуж, круг, троугао, квадрат и правоугаоник, а приликом цртања користити геометријски прибор.</p> <p>Појам осносиметричне фигуре се такође усваја интуитивно, што значи да се низом примера указује да постоје фигуре које имају једну или више оса симетрија и фигуре које немају ту особину.</p> <p>Ученике научити да користећи геометријски прибор, конструишу симетралу дужи, симетралу угла, нормалу из тачке на праву и примене њихове особине у проблемским задацима</p>	<ul style="list-style-type: none"> -формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневно -усвајања нова знања -провере знања - активност на часу - самосталан рад -учествовање у разговору и дискусији -домаћи задаци -самоевалуација и самооцењивање током појединих часова
-------------------------------	--	---

3.5.5. Програм Наставе и учења из технике и технологије за 5. разред основне школе

Циљ учења технике и технологије је: да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Разред: пети

Годишњи фонд часова: 72

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји
<ul style="list-style-type: none"> - описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање - разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко технолошком подручју, - наводи занимања у области технике и технологије - процењује сопствена интересовања у области технике и технологије - организује радно окружење у кабинету, - правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу 	<ul style="list-style-type: none"> -компетенција за учење -комуникација -рад са подацима и информацијама -дигитална компетенција 	<p><u>Животно и радно окружење</u> Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.</p>

<p>-процени како би изгледао живот људи без саобраћаја</p> <p>- класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени</p> <p>- наводи професије у подручју рада саобраћаја</p> <p>- направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија</p> <p>- разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила</p> <p>- правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају</p> <p>- користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима</p> <p>- аргументује неопходност коришћења појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник</p> <p>- повеже место седења у аутомобилу са узрастом учеником</p> <p>- одговорно се понаша као путник у возилу</p> <p>-показује поштовање према другим учесницима у саобраћају</p> <p>- анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла</p>	<p>-компетенција за учење</p> <p>-одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>-одговоран однос према околини</p> <p>- одговоран однос према здрављу</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p>	<p><u>Саобраћај</u></p> <p>Улога, значај и историјски развој саобраћаја.</p> <p>Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени.</p> <p>Професије у подручју рада саобраћаја.</p> <p>Употреба информационих технологија у савременом саобраћају.</p> <p>Саобраћајна сигнализација-изглед и правила поступања.</p> <p>Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и саобраћајни полигон.</p> <p>Обавезе и одговорности деце као учесника у саобраћају.</p> <p>Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.</p>
---	---	--

<p>-самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно чита технички цртеж - преноси податке између ИКТ уређаја - примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару - користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима - користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима -преузима одговорност за рад -представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер 	<ul style="list-style-type: none"> -дигитална компетенција -решавање проблема -рад са подацима и информацијама -предузимљивост и оријентација ка предузетништву -комуникација -одговорно учешће у демократском друштву -компетенција за учење -сарадња -одговоран однос према здрављу 	<p><u>Техничка и дигитална писменост</u></p> <p>Прибор за техничко цртање (оловка,гумица,лењир,шестар,троугаоници). Формати цртежа (А3,А4). Размера.Типови и дебљине линија (пуна дебела линија;пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком;испрекидана танка линија;црта-тачка-црта танка линија). Геометријско цртање (цртање паралелних правих,цртање нормале на дату праву,цртање углова помоћу лењира и троугаоника). Елементи котирања (помоћна котна линија,котна линија,показна линија,котни завршетак,котни број – вредност). Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање). Пренос података између ИКТ уређаја(рачунар,таблет,дигитални фотоапарат,smartphone). Апликација за дигиталну обраду слике. Операција подешавања осветљености и контраста слике.Промена величине/резолюције слике, издвајање дела слике.Креирање документа у програму за обраду текста.Форматирање текста уметање слике и графике.Интернет претрага и приступ online ресурсима.</p>
--	--	---

<p>-повезује својства природних материјала са применом</p> <p>-објасни технологије прераде и обраде дрвета,производњу папира,текстила и коже</p> <p>-сече,спаја и врпи заштиту папира, текстила, коже и дрвета</p> <p>-правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера,брусни папир, стега)</p> <p>-направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом</p> <p>-самостално израђује једноставан модел</p> <p>-самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе</p> <p>-одабира материјале и алате за израду модела/предмета</p> <p>-мери и обележава предмет/модел</p> <p>-ручно израђује једноставан моде/предмет користећи папир и/или дрво,текстил,кожу и одговарајуће технике,поступке и алате</p> <p>-користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења</p>	<p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-рад са подацима и информацијама</p> <p>-предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p> <p>-комуникација</p> <p>-одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>-компетенција за учење</p> <p>-сарадња</p> <p>-одговоран однос према здрављу</p> <p>-договоран однос према околини</p>	<p><u>Ресурси и производња</u></p> <p>Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали.</p> <p>Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине).</p> <p>Врсте, својства и примена природних материјала.</p> <p>Технологија прераде и обраде дрвета.</p> <p>Технологија прераде и обраде коже.</p> <p>Текстилна технологија.</p> <p>Технологија производње папира.</p> <p>Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање).</p> <p>Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.</p>
--	---	--

<p>-самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ -показује иницијативу и јасну орјентацију ка остваривању циљева и постизању успеха -планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова -активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима -пружи помоћ у раду другим ученицима</p>	<p>-дигитална компетенција -решавање проблема -рад са подацима и информацијама -предузимљивост и орјентација ка предузетништву -комуникација -одговорно учешће у демократском друштву -сарадња -одговоран однос према здрављу -договоран однос према околини</p>	<p><u>Конструкторско моделовање</u> Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. Тимски рад и подела задужења у тиму.</p>
--	--	--

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из технике и технологије

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
Животно и радно окружење	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - истраживачки начин рада - повезивање са историјским епохама и догађајима. - активна улога ученика - примена мултимедија. - коришћење е-уџбеника 	<ul style="list-style-type: none"> - иницијално тестирање - формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневно - усваја нова знања - активност на часу - дискусија - разликује - повезује
Саобраћај	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални, индивидуални и групни рад (рад у пару) - примена мултимедија. - демонстрације на саобраћајном полигону - повезивање саобраћајних објеката са безбедношћу у саобраћају - активна улога ученика у изради презентација - решавање практичних ситуација у саобраћају уз помоћ рачунарских анимација - коришћење е-уџбеника 	<ul style="list-style-type: none"> - усваја нова знања - активност на часу - формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневно - дискусија - разликује - повезује - демонстрира - домаћи задатак - самоевалуација на крају сваког месеца и током појединих часова и самоевалуација

<p>Техничка и дигитална писменост</p>	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални, индивидуални, групни (у пару) – - развијање вештине читања и израду једноставнијег техничког цртежа и израду техничке документације -правилно коришћење прибора за техничко цртање -овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару - учи ученике да презентују свој рад и процењују рад својих вршњака -коришћење е-уџбеника 	<ul style="list-style-type: none"> -дискутује -уочава -усваја нова знања - формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневно -посматра -графички представља -развија осећај за естетику -примењује -прецизност -педантност у раду -истражује -самоевалуација на крају сваког месеца и током појединих часова
<p>Ресурси и производња</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални, индивидуални, групни -упознавање ученика са материјалима и њиховом применом,врстама и својствима -ученици истражују праве мултимедијалну презентацију о природним или вештачким материјалима,технологијом прераде и алатима за обраду -кроз дискусију и мултимедијалне презентације ученици треба да науче како да безбедно користе алате за обраду материјала 	<ul style="list-style-type: none"> -активност на часу -дискусија - формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневно -разликује -повезује -истражује -домаћи задатак

<p>Конструкторско моделовање</p>	<p>-пројекте реализовати у паровима или малим групама. - у овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине. Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју.</p> <p>-ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ.</p> <p>- ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних вештина.</p> <p>- ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. не.</p> <p>-дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења.</p> <p>- нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна.</p> <p>- ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички</p>	<p>- естетика</p> <p>-креативност</p> <p>-примењивост стечених знања и вештина</p> <p>-формативно оцењивање усмених одговора ученика свакодневно</p> <p>-прецизност</p> <p>-педантност у раду</p> <p>-радозналост</p> <p>-презентација радова</p> <p>-домаћи задатак</p>
----------------------------------	--	--

Програм додатне наставе из технике и технологије за 5. разред основне школе

Циљ додатне наставе из технике и технологије је пружање додатне подршке ученицима да развију техничко – технолошку писменост, да изграде одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу и коришћењу техничких и технолошких ресурса.

Годишњи фонд часова додатне наставе: 36

Назив теме/садржаји	Број наставних часова
Животно и радно окружење	6
Саобраћај	12
Техничка и дигитална писменост	12
Ресурси и производња	6

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма додатне наставе из технике и технологије

Наставна тема	Остваривање Програма додатне наставе и учења	Праћење и вредновање Програма додатне наставе и учења
Животно и радно окружење	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, ППТ, видео записа и њихова анализа. Увођење ученика у главне појмове технике и технологије као науке: улога и значај технике и технологије за развој друштва, правила понашања у кабинету, коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја, а затим самостална примена. Коришћење е -уџбеника: тестови	Формативно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација током појединих часова Домаћи задатак
Саобраћај	Користити разноврсне методе и облике рада. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, симулација, ППТ Увођење ученика у главне појмове саобраћаја, правила у саобраћају, врсте саобраћаја, употреба информационих технологија у савременом саобраћају, саобраћајна сигнализација и обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају, а затим постављање ученика у ситуације евалуације и самоевалуације. Коришћење е -уџбеника: тестови	Формативно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација током појединих часова Домаћи задатак – израда саобраћајних макета
Техничка и дигитална писменост	Увођење ученика у главне појмове техничке и дигиталне писмености: прибор за техничко цртање, размера, типовина линија, котирање, коришћење Интернета, програм за обраду слика, а затим самостална примена стеченог знања на примерима. Коришћење е -уџбеника: тестови	Формативно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација током појединих часова Индивидуални рад - мини истраживање у вези тема из теме техничка и дигитална писменост – колико људи у Србији правилно користи Интернет(израда ППТ презентације).
Ресурси и производња	Увођење ученика у главне појмове природних ресурса и производње: управљање отпадом (рециклажа), технологија прераде дрвета, коже, текстила, производња папира, коришћење алата за ручну обраду, а затим самостална примена стеченог знања на примерима. Коришћење е -уџбеника: тестови	Формативно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација током појединих часова Рад у пару – израда панона.

3.5.6. Програм Наставе и учења из Информатике и рачунарства за 5. разред основне школе

Циљ учења Информатике и рачунарства је: Циљ наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Годишњи фонд часова: 36 часова

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји
<ul style="list-style-type: none"> – Наведете примену информатике и рачунарства у савременом животу – Правилно користи ИКТ уређаје – Именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја – Прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса – Прилагоди радно окружење кроз основна подешавања – Креира дигиталну слику и примени основне акције едитовања и формирања (самостално и сараднички) – Креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и формирања (самостално и сараднички) – примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа– Креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и формирања (самостално и сараднички) – сачува и организује податке – разликује основне типове датотека 	<ul style="list-style-type: none"> -одговоран однос према околина --одговоран однос према здрављу -дигитална -компетенција за учење - комуникација -решавање проблема - одговоран однос према здрављу -дигитална - компетенција за учење 	<p>ИКТ(9)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предмет изучавања информатике и рачунарства. - ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера. - Подешавање радног окружења. - Организација података. - Рад са сликама. - Рад са текстом. - Рад са мултимедијом. - Рад са презентацијама.

<ul style="list-style-type: none"> -реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; – доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине – разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на Интернету – реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем Интернета – приступа Интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај – информацијама на интернету приступа критички – спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на Интернету – објасни појам ауторских права и разликује основне лиценце за дељење садржаја – препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем -рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на Интернету 	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - одговорно учешће у демократском друштву - естетичка компетанција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - предузимљиво и оријентација ка предузетништву - рад са подацима и информацијама - решавање проблема - дигитална компетенција 	<p>Дигитална писменост (5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин - Правила безбедног рада на Интернету - Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја - Заштита приватности личних података - Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом
<ul style="list-style-type: none"> -изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке - схвати математичко-логички смисао речи "и", "или", "не", "сваки", "неки", израза "ако...онда" - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их лгоритамски - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби - користи математичке операторе за израчунавања - објасни сценарио и алгоритам пројекта - анализира и дискутује програм - проналази и отклања грешке у програму 	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - одговоран однос према околини - решавање проблема - сарадња - дигитална - компетенција за учење - предузетништво - рад са подацима - естетичка компетенција 	<p>Рачунарство (16)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Увод у логику и скупове: унја, пресек, разлика; речи „и“, „или“, „не“, „сваки“, „неки“, „ако...онда“. - Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам. - Увод у тему програмирања. - Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање. - Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком, видеом. - Програм-категорије, блокови, наредбе, инструкције. - Програмске структуре (линијска, циклична, разграната).

<ul style="list-style-type: none"> – сарађује са осталим члановима групе уодабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака – одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта – наведе кораке и опише поступа решавања пројектног задатка – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен -поставља резултат свог рада на Интернет,ради дељења са другима, уз помоћ наставника 	<ul style="list-style-type: none"> - дигитална - естетичка - предузетништво - одговоран однос према здрављу - компетенција за учење - решавање проблема - сарадња - комуникација - рад са подацима 	<p>Пројектна настава (6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења - Израда пројектног задатка у групи у корелацији са другим предметима - Представљање резултата пројектног задатка
---	---	---

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из информатике и рачунарства

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
ИКТ	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Различитим методама, подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о ИКТ проширити користећи различите изворе знања навођењем примера примене ИКТ-а. - Ученике информативно упознати са предметом изучавања информатике и рачунарства познатим примерима. - Увести појмове хардвер и софтвер. Скренути пажњу на правилно руковање ИКТ уређајима. - Појам оперативни систем увести кроз повезивање претходног искуства. Нагласити који оперативни систем користе рачунари на којима ће радити у школи. - Кроз демонстрацију и личну активност ученика, скренути пажњу на правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом. - Кроз конкретне примере објаснити појам датотеке и неопходност организације датотека у рачунару: чување и проналажење, премештање или брисање (поменути "Корпу за отпатке"). - Креирање и уређивање дигиталне слике / цртеже коришћењем расположивих алата изабраног програма. - При раду са текстом применити основне алатке за уређивање и обликовање текста. Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма и инсистирати на примени правописа. -Снимање звука и видео-записа, сходно могућностима, (камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, итд). -При изради мултимедијалних презентација применити основне алатке за уређивање и обликовање садржаја. У програму за израду мултимедијалних презентација користити раније креиране звучне видео записе. 	<ul style="list-style-type: none"> -испитивање -активност на часу -дискусија -разликује -повезује -демонстрира

<p>Дигитална писменост</p>	<ul style="list-style-type: none"> - При реализацији тематске целине Дигитална писменост појаснити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, и нагласити да то није обавеза само ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антивирусног програма и заштитног зида. - Анализирати са ученицима од каквог су материјала направљени ИКТ уређаји, да ли се такви материјали могу рециклирати и на које све начине се могу одлагати дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине. - Проверити са ученицима њихова досадашња искуства у коришћењу веб-прегледача (читача,браузера). Разговарати о сајтовима претраживачима и начинима претраге, увести појмове аутор и ауторска права и навести основне лиценце. - Претрагу интернета и одабир релевантних страница из приказаних резултата претраге. (Како проналазимо, бирамо и преузимамо информације? Како стварамо (онлајн апликације)? Како размењујемо информације и сарађујемо на интернету?) - На унапред припремљеном скупу веб-страница кроз дискусију о процени информација пронађених на интернету (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност / прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. - Упознати ученике са правилима понашања на интернету (енг. netiquette). За утврђивање и појашњавање ове теме, организовати квизове и радионице (на теме безбедно - небезбедно, пожељно – непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). - У корелацији са другим предметима (физичко и здравствено васпитање) велику пажњу посветити томе како уређаји које свакодневно користе (рачунар, телефон, таблет ...) могу лоше да утичу на њихово здравље при чему их треба водити ка ситуацијама на које их родитељи свакодневно подсећају (лоше држање, дуго гледање у екран, ...). Посебну пажњу посветити развоју свести код ученика о времену у току дана, утрошеном на рад са технологијом и могућим развојем зависности од технологије. 	<ul style="list-style-type: none"> - дискутује - уочава - усваја нова знања - посматра - графички представља - развија осећај за естетику - примењује - прецизност - педантност у раду - истражује
----------------------------	--	--

<p>Рачунарство</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.code.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања студената са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгорита при решавању најједноставнијег проблема. -У међупредметној координацији са предметом математика, увести математичко-логичке појмове које леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп (са одговарајућим знацима); - На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако ... онда). Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника "и", "или", а нарочито "ако ... о - Визуелно програмирање (Scratch, Stencil, AppInventor, Alice, ... које треба да омогући алгоритама решаваче проблема и основе програмирања. <p>У зависности од изабраног програмског окружења прилагодити сва следећа објашњења специфичностима тог алата.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Демонстрирати поступке: избор објеката (нагласак на библиотеке), слагање блокова по принципу "превуци-и-пусти" и покретање програма. - Демонстрирати на сваком примеру следеће технике: креирање пројекта. - Демонстрирати и указивати на разноврсне функционалности доступне у палетама блокова. - Кроз активну наставу и укљученост у процес креирања програма од првих часова, ученици ће постепено усвојити потребне појмове, знања и вештине. <p>Анализирати са ученицима карактеристике појединих структура и оправданост примене у појединим ситуацијама.</p> <p>Поступак корак по корак до решења проблема, треба да послужи за систематизацију поступка израде пројекта.</p>	
--------------------	--	--

<p>Пројектна настава</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални, индивидуални, групни - Ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализовати са ученицима најмање два пројектна задатка, један из области ИКТ и Дигитална писменост и други из области Рачунарство (договорити се са ученицима и наставницима других предмета, који покривају област изабране теме). - При реализацији првог пројектног задатка ставити нагласак на разради пројектног задатка – од израде плана до представљања решења. - Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима - Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања достигнућа. - Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета - Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. Идеја за пројектни задатак може бити и израда квиза и теста за проверу знања, понављање, утврђивање, систематизацију градива из целог предмета. - Ученици пре прикупљања материјала израђују сценарио (причу или алгоритам за конкретан задатак), разрађују кораке и описују поступак решавања пројектног задатка. - Део задатка је и чување материјала употребљеног за решавање пројектног задатка. Очекивани продукт пројектног задатка је мултимедијални садржај у форми: стрипа, анимације, игрице и сл. - Напреднији ученици могу израдити алгоритам и програм за решавање конкретног проблемског задатка. 	<ul style="list-style-type: none"> -испитивање -активност на часу -дискусија -разликује -повезује -истражује -естетика -креативност -примењивост стечених знања и вештина -прецизност -педантност у раду -радознаост -радови ученика
--------------------------	--	---

3.5.7. Програм Наставе и учења из биологије за 5. разред основне школе

Циљ учења је: Циљ наставе и учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем

Годишњи фонд часова: 72 часа

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
<p>1. Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>2. Групише жива бића према њиховим заједничким особинама;</p> <p>3. Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;</p> <p>4. Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење.</p> <p>5. Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље</p> <p>9. Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Комуникација</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА</p> <p>Жива бића, нежива природа и биологија.</p> <p>Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће.</p> <p>Једноћелијски и вишећелијски организми.</p> <p>Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију.</p> <p>Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића).</p> <p>Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса.</p> <p>Дисање као размена гасова у различитим срединама.</p> <p>Излучивање.</p> <p>Надражљивост.</p> <p>Покретљивост кретање.</p> <p>Размножавање: бесполно и полно.</p> <p>Раст и развиће</p> <p>Дужина живота</p> <p>Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.</p>	<p>БИ.1.6.1., БИ.1.6.3., БИ.1.1.1., БИ.1.2.1., БИ.1.2.2., БИ.1.2.3., БИ.1.6.2., БИ.1.5.1., БИ.1.3.3., БИ.1.1.3., БИ.2.6.1., БИ.2.6.2., БИ.2.6.3., БИ.2.2.3, БИ.2.2.4., БИ.2.1.3, БИ.3.6.1., БИ.3.6.2., БИ.3.1.2., БИ. 3.1.3.</p>
<p>1. Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; 2. Групише</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Рад са</p>	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>БИ.1.6.1., БИ.1.6.2., БИ.1.6.3., БИ.2.1.2., БИ.2.3.3.,</p>

<p>жива бића према њиховим заједничким особинама; 3. Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; 4. Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење.</p> <p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p> <p>– Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота – Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота. – Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота. – Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота.</p> <p>5. Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље 9. Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата</p>	<p>подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу</p>	<p>Живот у воденој и копненој средини изглед, прилагођености на начин живота</p> <p>Живот у води ,изглед, прилагођености на начин живота.</p> <p>Живот на копну изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом изглед, прилагођености на начин живота</p>	<p>БИ.3.6.2., БИ. 3.1.1</p>
<p>1. Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>2. Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; 3. Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;</p> <p>5. Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље.</p> <p>6. Прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи</p>	<p>Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање</p>	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА Преношење особина са родитеља на потомке.</p> <p>Разлике родитеља и потомака.</p> <p>Разлике полног и бесполог размножавања у настанку варијабилности.</p> <p>Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност)</p> <p>узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине</p>	<p>БИ.1.3.1., БИ.1.6.1., БИ.1.6.3., БИ.1.3.2., БИ.2.6.1., БИ.2.6.3</p>

<p>једноставне закључке; 7. Разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; 8. Поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; 9. Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p>	<p>проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу</p>	<p>на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.</p>	
<p>1. Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; 2. Групише жива бића према њиховим заједничким особинама 3. Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; 4. Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. 9. Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; 10. Доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; 11. Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; 12. Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу,</p>	<p>Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу</p>	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци да или не Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).</p>	<p>БИ.1.4.2., БИ.1.1.3., БИ.1.4.4., БИ.1.6.1., БИ.1.4.3., БИ.2.1.3., БИ.2.4.4., БИ.2.6.1., БИ.3.4.2.,</p>

<p>учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин; 13. Илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;</p>			
<p>1. Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; 9. Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; 14. Идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.</p>	<p>Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу</p>	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p> <p>Здрава исхрана и унос воде.</p> <p>Енергетски напизи.</p> <p>Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци.</p> <p>Физичка активност и здравље.</p> <p>Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе</p>	<p>БИ.1.5.3., БИ.2.5.3., БИ.2.5.4., БИ.3.5.5.,</p>

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из биологије

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
<p>Порекло и разноврсност живог света</p>	<p>У изучавању ћелије акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне делове (ћелијску мембрану, цитоплазму са органелама и једро са наследним материјалом, као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан у цитоплазми, као у случају бактерија) и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића.</p> <p>Није потребно детаљно изучавати грађу ћелије, нити помињати поједине органеле.</p> <p>Процедуре за истраживање и елементе безбедног рада одређује наставник и упознаје ученике.</p> <p>Препорука је да се микроскоп не користи већ да ђаци током вежбе самостално користе лупу посматрајући крупне ћелије које су им доступне сходно окружењу у коме се школа налази, као нпр. ћелије паренхима поморанце, јаје птице, икра рибе, јаја водоземаца.</p> <p>Изучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом, одговарајућом температуром за раст, дисање, развој и размножавање и исхрана се могу пратити на квасцу; дисање, у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру итд).</p> <p>Потребно је заједничке особине обрађивати упоредо, на представницима свих великих група, али би увек требало кренути од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом, могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика.</p> <p>Препорука је да ученици овог узраста све задатке обављају у пару, чиме развијају способности сарадње и ненасилне комуникације, а наставник може да оствари много бољи увид у активности ученика.</p> <p>Све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом на њему обележе кључне детаље.</p> <p>После истраживања заједничких особина, ученици би треба ло самостално да изводе груписање организама, према задатом критеријуму. Наставник</p>	<p>Иницијални тест Усмено одговарање Само евалуација Евалуација Истраживачки рад Табеле Збирке Есеј Оглед Домаћи задаци Тест</p>

	<p>може самостално одабрати једну или више група (на примеру биљака и животиња) погодних за савладавање научног принципа класификације организама.</p> <p>Треба више пажње посветити карактеристичним особинама (морфологији), а не ономе што жива бића раде (нпр. расту целог живота, могу да пливају...), како изгледају (нпр. имају одређену боју), или зато што а priori знамо припадност групи (нпр. цветнице, бескичмењаци, сисари...).</p> <p>Овакав начин на који се жива бића класификују путем успостављања хијерархије главних „атрибута“ (карактера) које имају и уклапања у поједине скупове (групе), омогућава увођење научног приступа и разумевање биолошке еволуције</p> <p>Не препоручује се увођење нижих систематских категорија, осим врсте због наслеђивања особина.</p> <p>Слично као и код обраде заједничких особина живих бића, све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље, као и да направе речник основних појмова, при чему на овом узрасту не инсистирати на употреби појмова као што су морфологија, анатомија, хијерархија</p>	
<p>Јединство грађе и функције као основа живота</p>	<p>У овој области је акценат на ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр. за живот у воденој и копненој средини жаба, комарац, вилин коњиц итд; за живот у води речна шкољка, речни рак, шаран, штука, локвањ, дрезга, нека алга итд; за живот на копну човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка итд; за живот под земљом кртица, ровац, кишна глиста итд;) због чега у препорученим садржајима нема морских организама. Ако су ученици заинтересовани за њих, јер их срећу у нпр. географији или научно популарним емисијама, наставник треба да одговори њиховим образовним потребама. Треба имати у виду да су примери дати у табели само препоручени садржаји, тј. наставник може користити све или само неке од примера, а може увести и нове адекватне примере, сходно окружењу у коме се школа налази, структури одељења и интересовању ученика.</p> <p>Резултате истраживања би требало искористити за генерализацију и увођење новог појма прилагођеност (адаптација).</p> <p>Часови утврђивања и часови вежбања могу се искористити за радионичарски рад описивања и цртања животних форми на карактеристичним примерима.</p>	<p>Усмено одговарање Самоевалуација и евалуација Истраживачки рад Огледи Доамћи задаци</p>

<p>Наслеђивање и еволуција</p>	<p>У овој области акценат је на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, разликама бесполог и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина јединки. Потребно је разјаснити да се особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и, истовремено, под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија.</p> <p>Требало би нагласити да варијабилност (различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора.</p> <p>Наведене феномене би требало обрадити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. разлике између деце у одељењу, у димензијама и боји плодова на пијаци, између говеда у истом домаћинству; уочавање разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и оних који расту на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница и даље од њих) и кроз оглед са пелцерима или листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима).</p> <p>Огледу треба да претходи постављање хипотезе која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености и слично). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива (чиме се доприноси фундаменталној изградњи осећања прихватања и толеранције јер сви смо међусобно различити). Такође, на овај начин намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр. раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијална обољевања.</p> <p>Табеларно и графичко приказивање резултата са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци.</p> <p>Препорука је да се ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета информатика и рачунарство и техника и технологија.</p> <p>У петом разреду, неопходно је увести само појам наследног материјала као узрока уочене различитости и појам врсте због варијабилности.</p> <p>Не препоручује се увођење појмова ген, хроматин, хромозом, Менделових правила</p>	<p>Усмено одговарање Домаћи задаци Истраживачки рад Графикони Дискусија</p>
--------------------------------	---	---

	наслеђивања и слично	
Живот у екосистему	<p>Исходи у овој области омогућавају да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално живе и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као и свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја.</p> <p>Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе што чешће ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где би ђаци самостално или у групама проучавали жива бића, прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте. Пројекте могу да осмисле на почетку школске године, да их реализују током читаве године, а на часовима предвиђеним за ову област да представе резултате.</p>	<p>Пројекат</p> <p>Истраживачки рад</p> <p>Усмено одговарање</p> <p>Есеј</p> <p>Проблемски задаци</p> <p>Тест</p> <p>Домаћи задатак</p>
Човек и здравље	<p>У овој области акценат је на основним чињеницама о здравој исхрани(ужина спремљена код куће), води као најздравијем пићу, штетности енергетских пића и дуванског дима.</p> <p>Промене у и на телу, као последице пубертета, требало би повезати са потребом одржавања личне хигијене и хигијене животног простора и опасностима од ступања у преране сексуалне односе.</p> <p>Препорука је да се за обраду ових појмова повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе</p> <p>Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе обрадити заједно са школским психологом</p>	<p>Пројекат</p> <p>Есеј</p> <p>Табела</p> <p>Дискусија</p> <p>Усмено одговарање</p> <p>Домаћи задатак</p>

3.5.8. Програм Наставе и учења из ГЕОГРАФИЈЕ за 5. разред основне школе

Циљ учења наставе географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.

Годишњи фонд часова: 36

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
<p>Повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком;</p> <p>Повеже географска знања о свету са развојем људског друштва и научно технолошким прогресом;</p> <p>На примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека</p>	<p>Компетенција за учење;</p> <p>Комуникација; Решавање проблема; Сарадња;</p> <p>Дигитална компетенција</p>	<p>УВОД-ПРЕДМЕТ</p> <p>ПРОУЧАВАЊА И ПОДЕЛА</p> <p>ГЕОГРАФИЈЕ</p>	<p>ГЕ.1.2.3; ГЕ.1.3.1.</p>
<p>Разликује појмове: Васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља;</p> <p>Објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положаја Земље у њему;</p> <p>Разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике;</p> <p>Одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује Месечеве мене</p>	<p>Компетенција за учење;</p> <p>Комуникација; Решавање проблема; Сарадња;</p> <p>Дигитална компетенција</p>	<p>ВАСИОНА И ЗЕМЉА:</p> <p>Звезде и сазвежђа; Сунце и Сунчев систем; Планете и сателити; Планетоиди, комете и метеори</p>	<p>ГЕ.1.1.3.; ГЕ.1.2.1.;</p> <p>ГЕ.1.2.2.ГЕ.1.2.4.;</p> <p>ГЕ.2.2.1.; ГЕ.2.2.2.;</p> <p>ГЕ.3.2.1.; ГЕ.3.2.2.</p>
<p>Помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику;</p> <p>Савлада вештину читања географске карте на часу и код куће;</p> <p>Помоћу географске карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана;</p> <p>Помоћу географске карте уочава физичко-географске целине у свету;</p> <p>Помоћу географске карте одређује положај места и тачака на Земљиној површини;</p> <p>Разликује опште и тематске, ситноразмерне, средње размерне и крупно размерне, физичко-географске и политичко-географске карте</p>	<p>Компетенција за учење;</p> <p>Комуникација; Решавање проблема; Сарадња;</p> <p>Дигитална компетенција</p>	<p>ГЕОГРАФСКА КАРТА:</p> <p>Географска мрежа;</p> <p>Географска ширина и дужина; Географска карта;</p> <p>Математички елементи карте; Географски елементи карте и њихово представљање; Мерење на карти и орјентација карте</p>	<p>ГЕ.1.2.2.; ГЕ.1.2.3.;</p> <p>ГЕ.2.2.1.; ГЕ.2.2.2.;</p> <p>ГЕ.3.2.1.; ГЕ.3.2.2.</p>

<p>Разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; Повеже смер ротације са сменом обданице и ноћи; Повеже нагнутост Земљине осе са различитом осаветљеношћу површине Земље; Повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева</p>	<p>Компетенције за учење; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција</p>	<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА-КРЕТАЊА ЗЕМЉЕ: Ротација и последице ротације; Револуција и последице револуције; Календар</p>	<p>ГЕ.1.2.2.; ГЕ.1.2.3.; ГЕ.2.2.1.; ГЕ.2.2.2.; ГЕ.3.2.1.</p>
<p>Разликује деловање унутрашњих сила Земље: Земљине теже и унутрашње Земљине топлоте; Разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; Наведе спољашње силе Земље: Сунчеву енергију, воду, ветар и лед; Разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; Наведе поступке које ће предузети за време земљотреса; Опише процесе вулканске ерупције и њене последице; Разликује основне врсте стена; Објашњава настанак рељефа: Планина, котлина и низија; Разликује надморску и релативну висину; Разликује ерозивне и акумулативне процесе; Наведе примере деловања човека на промене у рељефу</p>	<p>Компетенција за учење; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција</p>	<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА: Постанак Земље; Унутрашња грађа Земље; Стене; Литосферне плоче; Настанак рељефа; Вулкани и земљотреси; Обликовање рељефа дејством спољашњих сила: Речна ерозија и акумулација; Еолска ерозија и акумулација; Абразија; Ледничка ерозија и акумулација; Крашка ерозија и акумулација; Утицај човека</p>	<p>ГЕ.1.2.2.; ГЕ.1.2.3.; ГЕ.2.2.1.; ГЕ.2.2.2.; ГЕ.3.2.1.; ГЕ.3.2.2.</p>
<p>Опише структуру атмосфере; Наведе временске појаве које се дешавају у тропосфери; Разликује време и климу; Наведе климатске елементе; Наведе климатске чиниоце; Наведе основне типове климе; Наведе климатске области на Земљи; Наведе примере утицаја човека на загађивање атмосфере и предвиђа последице таквог понашања</p>	<p>Компетенција за учење; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција</p>	<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА-ВАЗДУШНИ ОМОТАЧ ЗЕМЉЕ: Састав, структура и значај атмосфере; Временски елементи: Температура ваздуха, Ваздушни притисак, Ветрови; Влажност ваздуха и облачносат; Падавине; Време и прогноза времена; Клима и климатски чиниоци: Клима-дијаграми; Климатски типови на Земљи; Загађивање атмосфере</p>	<p>ГЕ.1.2.2.; ГЕ. 1.2.3.; ГЕ.2.2.1.; ГЕ.2.2.2.; ГЕ.3.2.1.; ГЕ.3.2.2.</p>

Програм додатне наставе из ГЕОГРАФИЈЕ за 5. разред основне школе

Циљ додатне наставе из географије је пружање додатне подршке ученику да изучавајући географске догађаје, појаве и процесе развија компетенције неопходне за разумевање физичко-географских одлика васионе и планете Земље, развија вештине критичног мишљења и одговоран однос према себи и физичко-географском простору који га окружује.

Годишњи фонд часова додатне наставе: 36

Назив теме/садржаји	Број наставних часова
Предмет проучавања, подела и значај географије	1
Васиона и Земља	5
Географска карта	7
Планета Земља	23
*Кретање Земље	5
*Унутрашња грађа и рељеф Земље	13
*Ваздушни омотач Земље	5

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма додатне наставе из географије

Наставна тема	Остваривање Програма додатне наставе и учења	Праћење и вредновање Програма додатне наставе и учења
Предмет проучавања, подела и значај географије	Увођење ученика у главне појмове географије као науке, значаја проучавања географије и поделе географије на физичку, друштвену и регионалну географију. Коришћење е-уџбеника, тестови	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак
Васиона и Земља	Увођење ученика у главне појмове астрономије као науке, изучавање сазвежђа и галаксија, звезда, Сунчевог система, планета, сателита, астероида, комета и метеора	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак
Географска карта	Увођење ученика у главне појмове картографије, израда глобуса и географских карти, географска мрежа, меридијани и паралеле, географска ширина и дужина, математички, географски и допунски елементи карте, подела географских карти	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак
Кретања Земље	Увођење ученика у главне појмове кретања Земље, ротацији и револуцији и њиховим последицама	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Домаћи задатак
Унутрашња грађа и рељеф Земље	Увођење ученика у главне појмове геологије и геоморфологије, изучавање унутрашње грађе Земље, подели стена, литосферним плочама, настанку рељефа на Земљи, стварање младих веначних набраних планина, старих громадних раседних планина, котлина, вулкана и земљотреса, ерозије и акумулације	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак Израда унутрашње грађе Земље: Језгро, омотач језгра и земљина кора
Ваздушни омотач Земље - атмосфера	Увођење ученика у главне појмове метеорологије и климатологије, изучавање атмосфере и тропосфере, времена и временских елемената, климе и климатских чинилаца, типова климе и климатских области, загађивања атмосфере	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак

Програм допунске наставе из географије за 5. разред основне школе

Циљ допунске наставе из географије је пружање подршке ученику да изучавајући географске догађаје, појаве и процесе стекне основна географска знања и компетенције неопходне за разумевање физичко-географских одлика васионе и планете Земље, развије вештине критичног мишљења и одговоран однос према себи и физичко-географском простору који га окружује.

Годишњи фонд часова допунске наставе: 36

Назив теме/садржаји	Број наставних часова
Предмет проучавања, подела и значај географије	1
Васиона и Земља	5
Географска карта	7
Планета Земља	23
*Кретање Земље	5
*Унутрашња грађа и рељеф Земље	13
*Ваздушни омотач Земље	5

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма допунске наставе из географије

Наставна тема	Остваривање Програма допунске наставе и учења	Праћење и вредновање Програма допунске наставе и учења
Предмет проучавања, подела и значај географије	Увођење ученика у главне појмове географије као науке, значаја проучавања географије и поделе географије на физичку, друштвену и регионалну географију. Коришћење е-уџбеника, тестови	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак
Васиона и Земља	Увођење ученика у главне појмове астрономије као науке, изучавање сазвежђа и галаксија, звезда, Сунчевог система, планета, сателита, астероида, комета и метеора	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак
Географска карта	Увођење ученика у главне појмове картографије, израда глобуса и географских карти, географска мрежа, меридијани и паралеле, географска ширина и дужина, математички, географски и допунски елементи карте, подела географских карти	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак
Кретања Земље	Увођење ученика у главне појмове кретања Земље, ротацији и револуцији и њиховим последицама	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Домаћи задатак
Унутрашња грађа и рељеф Земље	Увођење ученика у главне појмове геологије и геоморфологије, изучавање унутрашње грађе Земље, поделе стена, литосферним плочама, настанку рељефа на Земљи, стварање младих веначних набраних планина, старих громадних раседних планина, котлина, вулкана и земљотреса, ерозије и акумулације	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак Израда унутрашње грађе Земље: Језгро, омотач језгра и земљина кора
Ваздушни омотач Земље - атмосфера	Увођење ученика у главне појмове метеорологије и климатологије, изучавање атмосфере и тропосфере, времена и временских елемената, климе и климатских чинилаца, типова климе и климатских области, загађивања атмосфере	Формативно оцењивање усмених одговора ученика; Самоевулација и евулација; Домаћи задатак

3.5.9. Програм Наставе и учења из историје за 5. разред основне школе

Циљ учења *историје* је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Годишњи фонд часова: 36

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
<p>разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; разврста историјске изворе према њиховој основној подели; повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека);</p>	<p>компетенција за учење; комуникација; решавање проблема; сарадња; дигитална компетенција</p>	<p>ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ <u>Основни садржаји</u> Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија – рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају. <u>Проширени садржаји</u> Сродне науке и помоћне историјске науке. Историја око нас. Историјско наслеђе – тековине</p>	<p>ИС.1.1.1, ИС.1.1.2, ИС.1.1.3, ИС.1.1.4, ИС.1.1.5, ИС.1.1.6.</p>

<p>повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека); наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; разликује основне одлике каменог и металног доба;</p>	<p>компетенција за учење; комуникација; решавање проблема; сарадња; дигитална компетенција</p>	<p>ПРАИСТОРИЈА <u>Основни садржаји</u> Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба). <u>Проширени садржаји</u> Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...)</p>	<p>ИС.1.1.2, ИС.1.1.3, ИС.1.1.6, ИС.1.1.7, ИС.1.1.8, ИС.1.2.3, ИС.1.2.4.</p>
<p>лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока;користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока;одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку;наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока;разликује врсте писама цивилизација Старог истока;илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет; користи основне историјске појмовекористећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век;изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом;прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему;визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;</p>	<p>компетенција за учење; естетичка компетенција; комуникација; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; сарадња; дигитална компетенција.</p>	<p>СТАРИ ИСТОК <u>Основни садржаји</u> Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија).Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија –царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...). <u>Проширени садржаји</u> Специфичности египатске религије. Специфичности религија цивилизација Месопотамије. Основне одлике јудаизма.</p>	<p>ИС.1.1.4, ИС.1.1.6, ИС.1.1.8, ИС.1.1.9, ИС.1.2.1, ИС.1.2.3, ИС.1.2.4, ИС.2.2.1, ИС.2.2.2, ИС.3.1.5.</p>

<p>описе особености природних услова и географског положаја античке Грчке; лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој, идентификује узроке и последице Грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата; истражи основна обележја и значај религије старих Грка; разликује легенде и митове од историјских чињеница; наведе значај и последице освајања Александра Великог; илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; користи основне историјске појмове; изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом;</p>	<p>компетенција за учење; одговорно учешће у демократском друштву; естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; сарадња; дигитална компетенција.</p>	<p>АНТИЧКА ГРЧКА <u>Основни садржаји</u> Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, Олимпијске игре). <u>Проширени садржаји</u> Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед... Грчка митологија, пантеон. Седам светских чуда</p>	<p>ИС.1.1.4, ИС.1.1.6, ИС.1.1.8, ИС.1.1.9, ИС.1.1.10, ИС.1.2.1, ИС.1.2.3, ИС.1.2.4, ИС.2.1.1, ИС.3.1.1.</p>
--	--	--	---

<p>израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; користи основне историјске појмове; лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; наведе основне разлике између античке римске републике и царства; разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; истражи основна обележја и значај религије античког Рима; илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом; користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум, век и деценију;</p>	<p>компетенција за учење; одговорно учешће у демократском друштву; естетичка компетенција; комуникација; предузимљивост и оријентација ка предузетништву; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; сарадња; дигитална компетенција.</p>	<p>АНТИЧКИ РИМ <u>Основни садржаји</u> Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије). <u>Проширени садржаји</u> Римска војска, Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики.. Римски пантеон, Гладијаторске борбе.</p>	<p>ИС.1.1.4, ИС.1.1.6, ИС.1.1.8, ИС.1.1.9, ИС.1.1.10, ИС.1.2.1, ИС.1.2.3, ИС.1.2.4, ИС.2.1.1, ИС.2.1.2, ИС.2.2.4, ИС.3.1.1, ИС.3.1.5.</p>
---	--	--	---

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из историје

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ</p> <p>Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету...</p> <p>Увођење ученика у главне појмове историје као науке: ера, датум, век, деценија, миленијум, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика</p> <p>Вежбање рачунања времена и препознавања врсте историјских извора на датим примерима</p> <p>Коришћење е-уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ.</p>	<p>Иницијално тестирање</p> <p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Писана провера-тестови</p> <p>Израда ленте времена – миленијум век деценија</p>
ПРАИСТОРИЈА	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика са праисторијских локалитета, ППТ, видео материјали</p> <p>Стално коришћење историјске карте и историјског атласа</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву или видео материјал</p> <p>Коришћење е-уџбеника.</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Сумативно оцењивање: писана провера-тест</p> <p>Израда ленте времена – праисторија</p>

<p>СТАРИ ИСТОК</p>	<p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада Коришћење историјских текстова и њихова анализа Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација (пирамиде, хијероглифи, клинасто, алфавет, слик различитих друштвених група), шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео-записа Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања, ППТ презентација Пројектна настава Коришћење е-уџбеника Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Сумативно оцењивање: писана провера-тест Карта – појмови везани за Стари исток Индивидуални рад - мини истраживање у вези тема из историје Старог истока (израда ППТ презентација и паноа) Израда ленте времена – Стари Исток</p>
<p>АНТИЧКА ГРЧКА</p>	<p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада Коришћење историјских текстова и њихова анализа (Хомер-Илијада, Херодот-Грчко-персијски ратови, битка на Термопилском кланцу, опис битака Александра Македонског, Аријан) Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео-записа Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде ППТ и паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Сумативно оцењивање: писана провера-тест Карта – појмови везани за Стару Грчку Индивидуални рад - мини истраживање у вези тема из историје Старе Грчке (израда ППТ презентација и паноа) Израда ленте времена – Стара Грчка</p>

АНТИЧКИ РИМ	<p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада</p> <p>Коришћење историјских текстова (Постанак Рима, Пунски ратови, Галски ратови...) и њихова анализа</p> <p>Стално коришћење историјске карте и историјског атласа</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме-мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др.</p> <p>Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија...</p> <p>Коришћење е-уџбеника</p> <p>Израђује помоћна наставна средства: паное, карте, шеме, лозе...</p> <p>Истражује и излаже биографије познатих личности-Константин, Исус Христ, Цезар, Ханибал</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Сумативно оцењивање: писана провера-тест, сумирање постигнућа усменог ангажовања крајем маја</p> <p>Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Карта- провера градива из Старог Рима</p> <p>Индивидуални рад- панои, мини предавања, ППТ презентације</p> <p>Израда ленте времена – Стари Рим; историја Старог века</p>
-------------	---	--

Програм допунске наставе из ИСТОРИЈЕ за 5. разред основне школе

Циљ допунске наставе из историје је пружање подршке ученику да изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Годишњи фонд часова допунске наставе: 36

Назив теме/садржаји	Број наставних часова
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	3
ПРАИСТОРИЈА	1
СТАРИ ИСТОК	4
АНТИЧКА ГРЧКА	14
АНТИЧКИ РИМ	14

Програм додатне наставе из ИСТОРИЈЕ за 5. разред основне школе

Циљ додатне наставе из историје је пружање додатне подршке ученику да изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, развија компетенције неопходне за разумевање савременог света, развија вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Годишњи фонд часова додатне наставе: 36

Назив теме/садржаји	Број наставних часова
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	3
ПРАИСТОРИЈА	1
СТАРИ ИСТОК	4
АНТИЧКА ГРЧКА	14
АНТИЧКИ РИМ	14

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма допунске наставе из ИСТОРИЈЕ

Наставна тема	Остваривање Програма допунске наставе и учења	Праћење и вредновање Програма допунске наставе и учења
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, ППТ</p> <p>Увођење ученика у главне појмове историје као науке: ера, датум, век, деценија, миленијум, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика</p> <p>Вежбање рачунања времена и препознавања врсте историјских извора на датим примерима</p> <p>Коришћење е-уџбеника: тестови</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Израда ленте времена – миленијум век деценија</p>
ПРАИСТОРИЈА	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика са праисторијских локалитета, ППТ, видео материјали</p> <p>Стално коришћење историјске карте и историјског атласа</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Коришћење е-уџбеника.</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Израда ленте времена – праисторија</p>
СТАРИ ИСТОК	<p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада</p> <p>Коришћење историјских текстова и њихова анализа</p> <p>Стално коришћење историјске карте и историјског атласа</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација (пирамиде, хијероглифи, клинасто, алфабет, слик различитих друштвених група), шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео-записа</p> <p>Коришћење е-уџбеника</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Карта – појмови везани за Стари исток</p> <p>Израда ленте времена – Стари Исток</p>

АНТИЧКА ГРЧКА	<p>Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео-записа Коришћење е-уџбеника. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација током појединих часова Домаћи задатак Карта – појмови везани за Стару Грчку Израда ленте времена – Стара Грчка</p>
АНТИЧКИ РИМ	<p>Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме-мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Коришћење е-уџбеника Израђује помоћна наставна средства: паное, карте, шеме, лозе...</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација током појединих часова Домаћи задатак Карта- провера градива из Старог Рима Израда ленте времена – Стари Рим; историја Старог века</p>

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма додатне наставе из ИСТОРИЈЕ

Наставна тема	Остваривање Програма додатне наставе и учења	Праћење и вредновање Програма додатне наставе и учења
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ</p> <p>Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету...</p> <p>Коришћење е-уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ.</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација током појединих часова</p>
ПРАИСТОРИЈА	<p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика са праисторијских локалитета, ППТ, видео материјали</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву или видео материјал</p> <p>Коришћење е-уџбеника.</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p>
СТАРИ ИСТОК	<p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада</p> <p>Коришћење историјских текстова и њихова анализа</p> <p>Стално коришћење историјске карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација (пирамиде, хијероглифи, клинасто, алфабет, слик различитих друштвених група), шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео-записа</p> <p>Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања, ППТ презентација</p> <p>Пројектна настава</p> <p>Коришћење е-уџбеника</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак</p> <p>Карта – појмови везани за Стари исток</p> <p>Индивидуални рад - мини истраживање у вези тема из историје Старог истока (израда ППТ презентација и паноа)</p> <p>Израда ленте времена – Стари Исток</p>

<p>АНТИЧКА ГРЧКА</p>	<p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада Коришћење историјских текстова и њихова анализа (Хомер-Илијада, Херодот-Грчко-персијски ратови, битка на Термопилском кланцу, опис битака Александра Македонског, Аријан) Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео-записа Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде ППТ и паноя, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација током појединих часова Домаћи задатак Карта – појмови везани за Стару Грчку Индивидуални рад - мини истраживање у вези тема из историје Старе Грчке (израда ППТ презентација и паноя) Израда ленте времена – Стара Грчка</p>
<p>АНТИЧКИ РИМ</p>	<p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада Коришћење историјских текстова (Постанак Рима, Пунски ратови, Галски ратови...) и њихова анализа Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме-мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... Коришћење е-уџбеника Израђује помоћна наставна средства: паное, карте, шеме, лозе... Истражује и излаже биографије познатих личности-Константин, Исус Христ, Цезар, Ханибал</p>	<p>Формативно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација током појединих часова Карта- провера градива из Старог Рима Индивидуални рад- панои, мини предавања, ППТ презентације Израда ленте времена – Стари Рим; историја Старог века</p>

3.5.10. Програм Наставе и учења из физичког и здравственог васпитања за 5. разред основне школе

Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности и моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Годишњи фонд часова: 72 +54 (обавезне физичке активности)

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
<ul style="list-style-type: none"> - Ученик примењује једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - Изводи вежбе и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама 	<p><u>Одговоран однос према здрављу</u> Ученик користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља. Одговоран однос према здрављу укључује развијање свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова. Својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота. Уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља.</p>	<p>РАЗВИЈАЊЕ ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ - мерење висине, тежине, скок у даљ, издржај у згибу, бацање медицинке, трчање 30м, трчање 500м, трчање 800м</p>	<p>Основни ниво: 1.1.24., 1.1.25.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Ученик правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе - Ученик правилно скаче увис техником маказица - Ученик правилно скаче удаљ згрченом варијантом - Ученик зна атлетска правила 		<p>АТЛЕТИКА - трчање на дуге, средње и кратке стазе - скок у даљ - скок у вис</p>	<p>Основни ниво: 1.1.3., 1.1.5., 1.1.7. Средњи ниво: 2.1.4., 2.1.7. Напредни ниво: 3.1.4.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Ученик одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - Користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри 		<p>ГИМНАСТИКА - вежбе на тлу - прескоци</p>	<p>Основни ниво: 1.1.11., 1.1.12. Средњи ниво: 2.1.10. Напредни ниво: 3.1.6., 3.1.7.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Ученик игра спортску игру примењујући основну технику - Ученик зна функцију спортске игре, основне појмове и неопходна правила 		<p>СПОРТСКА ИГРА – РУКОМЕТ - хватање, додавање, вођење - правила, шутирања, игра</p>	<p>Основни ниво: 1.1.1. Средњи ниво: 2.1.1. Напредни ниво: 3.1.1.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Ученик својим речима објашњава сврху и значај вежбања - Примењује мере безбедности током вежбања - Примењује и поштује правила спортске игре у складу са начелима фер-плеја 		<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад.</p>	<p>Основни ниво: 1.2.1.</p>

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из физичког и здравственог васпитања

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
РАЗВИЈАЊЕ ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ	<p>Обавезни организациони облици рада:</p> <p>А. Часови физичког и здравственог васпитања</p> <p>А₁. Обавезне физичке активности ученика</p> <p>Остали облици рада:</p> <p>Б. Слободне активности – секције</p> <p>В. Недеља школског спорта</p> <p>Г. Активности у природи</p> <p>Д. Школска и ваншколска такмичења</p> <p>Ђ. Корективно-педагошки рад</p>	<p>Наставник континуирано прати и вреднује:</p> <p>Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:</p> <p>Вежбање у адекватној спортској опреми</p> <p>Редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима</p> <p>Учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима и др.,</p> <p>Приказ једног о усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),</p> <p>Достигну ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике).</p>
АТЛЕТИКА		
ГИМНАСТИКА		
СПОРТСКА ИГРА - РУКОМЕТ		
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА		

Програм Наставе и учења из физичког и здравственог васпитања - обавезне физичке активности за 5. разред основне школе

Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности и моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Годишњи фонд часова: 54

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
Ученик користи елементе технике, примењује основна правила фудбала у игри Учествује на школским такмичењима	Одговоран однос према здрављу Ученик користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља. Одговоран однос према здрављу укључује развијање свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова. Својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота. Уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља.	МАЛИ ФУДБАЛ Елементи технике - вођење, додавање, пријем, шутирање Правила игре, игра	Основни ниво: 1.1.1. Средњи ниво: 2.1.1.
-Комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу		АТЛЕТИКА Бацање кугле Бацање вортекса	Основни ниво: 1.1.9.
Ученик одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела Користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри		ГИМНАСТИКА – РИТМИКА Вежбе са вијачом Вежбе са лоптом Вежбе са обручем	Основни ниво: 1.1.21.

- Чува животну средину током вежбања - Изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама)		АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ Краћи излети са пешачењем Јесењи/пролећни крос	Основни ниво: 1.2.1.
- Ученик игра спортску игру примењујући основну технику - Ученик зна функцију спортске игре, основне појмове и неопходна правила		СТОНИ ТЕНИС Елементи технике – форхенд, бекхенд, сервис Правила игре, игра	Основни ниво: 1.1.26.

**Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из физичког и здравственог васпитања –
обавезне физичке активности**

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
МАЛИ ФУДБАЛ	Обавезни организациони облици рада: А. Часови физичког и здравственог васпитања А ₁ . Обавезне физичке активности ученика Остали облици рада: Б. Слободне активности – секције В. Недеља школског спорта Г. Активности у природи Д. Школска и ваншколска такмичења Ђ. Корективно-педагошки рад	Наставник континуирано прати и вреднује: Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата: Вежбање у адекватној спортској опреми Редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима Учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима и др., Приказ једног о усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања), Достигну ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике).
АТЛЕТИКА		
ГИМНАСТИКА - РИТМИКА		
АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ		
СТОНИ ТЕНИС		

3.5.11. Програм Наставе и учења из ликовна култура за 5. разред основне школе

Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Годишњи фонд часова: 72

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
<p>-описе ритам којиуочава у природи, окружењу и уметничкимделима; -пореди утисак којина њега/њу остављају различите врстеритма; -гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; -користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелногритма; разматра, у групи, како је учио/ла овизуелном ритму и где та знања може применити; -направи, самостално, импровизовани прибор од одабраногматеријала; искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност;</p>	<p>естетичка, компетенција за учење, комуникација, сарадња, решавање проблема</p>	<p>Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине; Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор; Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...); Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала; Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма -понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања;Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу;Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад - звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, плес...;Уметничко наслеђе - значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету</p>	<p>ЛК.1.1.1, ЛК.1.1.2, ЛК.1.1.3, ЛК.1.2.3, ЛК.1.3.1, ЛК.1.3.2, ЛК.1.3.3, ЛК.1.3.4, ЛК.2.1.1, ЛК.2.1.2, ЛК.2.2.1, ЛК.2.2.2, ЛК.2.3.1, ЛК.3.1.1, ЛК.3.1.2, ЛК.3.2.1, ЛК.3.2.2, ЛК.3.2.3, ЛК.3.2.4, ЛК.3.3.1, ЛК.3.3.2, ЛК.3.3.3, ЛК.3.3.4.</p>

<p>-описе линије којеуочава у природи, окружењу и уметничкимделима; -пореди утисак којина њега/њу остављају различите врстелинија; -гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; -користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; -црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; -разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знањапримењују; -искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развојуметности;</p>	<p>естетичка, компетенција за учење, комуникација, сарадња, решавање проблема, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околина, дигитална писменост</p>	<p>Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика; Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање - дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање... Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји цртеж, шематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа - скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања; Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји; Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија; Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...); Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука... Уметничко наслеђе - значај наслеђа првих цивилизација.</p>	<p>ЛК.1.1.1, ЛК.1.1.2, ЛК.1.1.3, ЛК.1.2.3, ЛК.1.3.4 ЛК.2.1.1, ЛК.2.1.2, ЛК.2.2.1, ЛК.2.2.2, ЛК.3.1.1, ЛК.3.1.2, ЛК.3.2.1, ЛК.3.2.2, ЛК.3.2.3, ЛК.3.2.4, ЛК.3.3.4.</p>
---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> - пореди облике изприроде, окружења и уметничких дела према задатим условима; - гради апстрактне/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; - наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком; - преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребљивост; - комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; - објасни зашто једина важан и ко дизајнира одређене производе; - разматра, у групи, како је учио/ла о облицима игде та знања примењује; - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно; 	<p>естетичка, компетенција за учење, комуникација, сарадња, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици;</p> <p>Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова.</p> <p>Стилизовање облика;</p> <p>Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина); Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни - линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика;</p> <p>Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...); Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности. Обликовање простора светлом; Обликовање (дизајн) употребних предмета. Преобликовање материјала и предмета за рециклажу;</p> <p>Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...); Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту;</p> <p>Уметничко наслеђе - наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије.</p>	<p>ЛК.1.1.1, ЛК.1.1.2, ЛК.1.1.3, ЛК.1.2.3, ЛК.1.3.2, ЛК.1.3.3, ЛК.1.3.4, ЛК.2.1.1, ЛК.2.1.2, ЛК.2.2.1, ЛК.2.2.2, ЛК.3.1.1, ЛК.3.1.2, ЛК.3.2.1, ЛК.3.2.2, ЛК.3.2.3, ЛК.3.2.4.</p>
--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - пореди различитеначине комуницирања од праисторије до данас; - обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику иматеријалу; - изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; - тумачи једноставне визуелне информације; - објасни зашто је наслеђе културе важно. 	<p>естетичка, компетенција за учење, комуникација, сарадња, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву</p>	<p>Различите врсте комуникације од праисторије до данас; Невербална комуникација - читање информација; израз лица и карактеристичан положај тела; Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање; Уметничко наслеђе - значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.</p>	<p>ЛК.1.1.1, ЛК.1.1.2, ЛК.1.1.3, ЛК.1.2.3, ЛК.1.3.1, ЛК.1.3.2, ЛК.1.3.3, ЛК.1.3.4, ЛК.2.1.1, ЛК.2.1.2, ЛК.2.2.1, ЛК.2.2.2, ЛК.2.3.1, ЛК.3.1.1, ЛК.3.1.2, ЛК.3.2.1, ЛК.3.2.2, ЛК.3.2.3, ЛК.3.2.4, ЛК.3.3.1, ЛК.3.3.2, ЛК.3.3.3, ЛК.3.3.4.</p>
---	--	--	--

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из ликовна култура

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
РИТАМ	посматрање, демонстрација, разговор, усмено излагање, рад са текстом, анализирање, комбиновање, групна размена, игровне активности, практичан рад, истраживање	<p>Процењивање напредовања ученика и оствареност исхода врши се такозваном алтернативно (аутентичном) методом. Напредак ученика се прати да би наставник подржао развој потенцијала сваког ученика. Најефикаснији вид напредовања ученика су савети које наставник даје у току практичног рада и питања која наводе ученике на промишљање и развијање идеја. Други ефикасан вид подршке је одељенска изложба (по завршетку задатка) на којој су заступљени сви радови ученика. Ученички портфолио (мапа радова) омогућује ученику да и ван наставе самостално процењује сопствени напредак.</p> <p>Напредак и оствареност исхода процењују се на три нивоа (основни, средњи и напредни). Када обавештава ученике о њиховом напретку, наставник може да формулише исказе на подстицајнији начин (на пример, добро је, одлично, изузетно). Програм подржава индивидуални развој ученика. По завршетку прве теме, <i>Ритам</i>, не завршава се учење о ритму. У наредним темама и разредима ученици ће примењивати стечено искуство и знања о ритму у различитим контекстима, прошириваће и продубљивати знања и искуства на различите начине. То значи да ће многи ученици по завршетку прве теме достићи исходе теме на основном нивоу, а да ће до краја године напредовати и исте исходе остварити на средњем или напредном нивоу. Због тога је за закључну процену најважније сагледати целокупни напредак и крајњи резултат, односно доказ о томе да је ученик напредовао.</p>
ЛИНИЈА	посматрање, демонстрација, разговор, усмено излагање, рад са текстом, анализирање, комбиновање, групна размена, игровне активности, практичан рад, истраживање	<p>Процењивање напредовања ученика и оствареност исхода врши се такозваном алтернативно (аутентичном) методом. Напредак ученика се прати да би наставник подржао развој потенцијала сваког ученика. Најефикаснији вид напредовања ученика су савети које наставник даје у току практичног рада и питања која наводе ученике на промишљање и развијање идеја. Други ефикасан вид подршке је одељенска изложба (по завршетку задатка) на којој су заступљени сви радови ученика. Ученички портфолио (мапа радова) омогућује ученику да и ван наставе самостално процењује сопствени напредак.</p>

ОБЛИК	посматрање, демонстрација, разговор, усмено излагање, рад са текстом, анализирање, комбиновање, групна размена, игровне активности, практичан рад	Процењивање напредовања ученика и оствареност исхода врши се такозваном алтернативно (аутентичном) методом. Напредак ученика се прати да би наставник подржао развој потенцијала сваког ученика. Најефикаснији вид напредовања ученика су савети које наставник даје у току практичног рада и питања која наводе ученике на промишљање и развијање идеја. Други ефикасан вид подршке је одељенска изложба (по завршетку задатка) на којој су заступљени сви радови ученика. Ученички портфолио (мапа радова) омогућује ученику да и ван наставесамостално процењује сопствени напредак.
ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ	посматрање, разговор, усмено излагање, рад са текстом, анализирање, комбиновање, групна размена, практичан рад, истраживање	Процењивање напредовања ученика и оствареност исхода врши се такозваном алтернативно (аутентичном) методом. Напредак ученика се прати да би наставник подржао развој потенцијала сваког ученика. Најефикаснији вид напредовања ученика су савети које наставник даје у току практичног рада и питања која наводе ученике на промишљање и развијање идеја. Други ефикасан вид подршке је одељенска изложба (по завршетку задатка) на којој су заступљени сви радови ученика. Ученички портфолио (мапа радова) омогућује ученику да и ван наставе самостално процењује сопствени напредак.

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ ЗА ПЕТИ РАЗРЕД

3.5.12. Програм Наставе и учења из Грађанског васпитања за 5. разред основне школе

Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

Годишњи фонд часова: 36

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји
<p>разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; аргументује потребу посебне заштите права детета; на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права; наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу /школи; препозна ситуације кршења својих права и права других; идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја;</p>	<p>У реализацији наставе развијају се све међупредметне компетенције (компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција), а посебно општа компетенција предмета – активан однос у заједници уз уважавање и поштовање права сваког појединца.</p>	<p>ЉУДСКА ПРАВА Права детета</p> <p><u>Потребе и права</u> Потребе и жеље. Потребе и права. Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила.</p> <p><u>Права детета у документима о заштити права</u> Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечијих права . Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу.</p>

<p>поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе; поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице; понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; наводи начине демократског одлучивања; препозна одговорност одраслих у заштити права деце; објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права; реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ;</p>	<p>У реализацији наставе развијају се све међупредметне компетенције (компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција), а посебно општа компетенција предмета – активан однос у заједници уз уважавање и поштовање права сваког појединца.</p>	<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница <u>Права и функционисање заједнице</u> Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учioniци и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања. <u>Одговорности и обавезе у заједници</u> Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). <u>Кршење и заштита права</u> Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља.</p>
<p>препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; препозна и објасни врсте насиља; прави разлику између безбедног и небезбедног понашања; заштити од дигиталног насиља; анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба;</p>	<p>У реализацији наставе развијају се све међупредметне компетенције (компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција), а посебно општа компетенција предмета – активан однос у заједници уз уважавање и поштовање права сваког појединца.</p>	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље <u>Наши идентитети</u> Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција. <u>Сукоби и насиље</u> Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља.</p>

<p>препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе; идентификује проблеме у својој школи; прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин); учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући договорене процедуре и правила; процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке; -презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате.</p>	<p>У реализацији наставе развијају се све међупредметне компетенције (компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција), а посебно општа компетенција предмета – активан однос у заједници уз уважавање и поштовање права сваког појединца.</p>	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ <u>Планирање и извођење акција у школи у корист права детета</u> Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова.</p>
--	--	--

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из Грађанског васпитања

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
<p>ЉУДСКА ПРАВА Права детета</p>	<p>увођење ученика у наставни предмет и упознавање са значајем грађанског васпитања; упознавање ученика са садржајем наставног програма и давање јасних упутстава за рад; - повезивање постојећег знања са новим; - упознавање са Конвенцијом о правима детета у документима која се односе на школу; препознавање својих права и права других, као и идентификација кршења истих;</p>	<p>Наставник, као координатор прати учешће и ангажовање ученика у свим активностима, води евиденцију, процењује резултате; ученици активно учествују у процени реализације наставе и раду других ученика и сопственом раду.</p>

<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница</p>	<p>дефинисање правила одељењске заједнице и правила школе; примена различитих интерактивних облика рада, као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада; разумевање значаја правила у функционисању заједнице;</p>	<p>Наставник, као координатор прати учешће и ангажовање ученика у свим активностима, води евиденцију, процењује резултате; ученици активно учествују у процени реализације наставе и раду других ученика и сопственом раду.</p>
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље</p>	<p>осмишљавање и реализација различитих облика активности: радионица, симулација, играња улога, студија случаја, дебата, дискусија, пројеката, истраживања, промоција... симулација примера из свакодневног живота: предрасуде, стереотипи, дискриминација и нетолеранција по различитим основама; коришћење интернета, филмова, као и разговор о говору мржње, нетолеранцији и дигиталном насиљу; развој конструктивног решавања сукоба;</p>	<p>Наставник, као координатор прати учешће и ангажовање ученика у свим активностима, води евиденцију, процењује резултате; ученици активно учествују у процени реализације наставе и раду других ученика и сопственом раду.</p>
<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<p>идентификација грађанског активизма у школи и неговање позитивног става према томе; прикупљање података о проблему на основу различитих извора и техника; - реализација одабраних акција, као и њихова анализа; - неговање тимског рада; вредновање ефеката спроведених акција у школи.</p>	<p>Наставник, као координатор прати учешће и ангажовање ученика у свим активностима, води евиденцију, процењује резултате; ученици активно учествују у процени реализације наставе и раду других ученика и сопственом раду.</p>

3.5.13. Програм наставе и учења из немачког језика за 5.разред основне школе

Циљ учења немачког језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика, оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу

Годишњи фонд часова: 72

ИсходиПо завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји
<ul style="list-style-type: none"> - поздрави и отпоздрави примењујући најједноставнија језичка средства; - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих - броји од 1 до 12 - препознаје и именује предмете 	<ul style="list-style-type: none"> - вештина комуникације - вештина сарадње - компетенција за целоживотно учење - рад са подацима и информацијама - вештина за живот у демократском друштву 	<p>Guter Start „Guten Morgen. Guten Tag. Guten Abend...“ „Wie ist deine Telefonnummer?“ „Was ist das? Das ist ein/eine...“ употреба једноставних језичких средства да некога поздаве, поставе питања са упитном речи <i>wie / was</i>, користе присвојне чланове <i>meine/ deine</i>, дају одговоре на итања помоћу <i>Ja. / Nein.</i>, неодређени члан <i>ein/eine/ein</i>, упознају се са сличностима и разликама у културама- <i>Infobox Landeskunde</i>. Поздрављање, телефонски бројеви, препознавање предмета</p>
<ul style="list-style-type: none"> - представи себе и друге, - постави питање за године старости - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих - разуме и даје једноставне исказе у вези са осећањима - разуме, тражи и даје основне информације о себи и другима - броје од 13 до 20 	<ul style="list-style-type: none"> - вештина комуникације - вештина сарадње - естетска компетенција - компетенција за целоживотно учење - рад са подацима и информацијама 	<p>Mein Freund, du und ich „Wie heißt du? Wer bist du?“ „Wer ist das? Das ist mein/meine Freund/ Freundin.“ „Wie alt bist du?“ -презент глагола <i>sein</i> и <i>heißen</i> -упитна реч <i>wer</i> - личне аменице у једнини (<i>ich, du, er, sie, es</i>) - присвојни чланови <i>mein(e)/ dein(e)</i> - упознају се са сличностима и разликама у културама- <i>Infobox Landeskunde</i>. Представљање себе и других</p>

<ul style="list-style-type: none"> - наведе своју адресу становања, - представи град и државу из које долази, - представи државе и главне градове тих држава. 	<ul style="list-style-type: none"> - вештина комуникације - вештина сарадње - брига за здравље - компетенција за целоживотно учење - рад са подацима и информацијама - вештина за живот у демократском друштву 	<p>Meine Stadt „Wo liegt Wien? Wie ist Wien? Wo wohnst du? Ich wohne in... Woher kommst du? Ich komme aus... “ Презент глагола <i>sein, kommen, liegen</i> и <i>wohnen</i> , упитнареч <i>wo</i>, предлози <i>in</i> и <i>bei</i> одређени члан <i>der/ die/ das/ die</i> сличности и разлике у културама- <i>Infobox L</i>. Адреса и место становања, државе и градови</p>
<ul style="list-style-type: none"> - наброји чланове породице, представи сопствену породицу - препозна и представе кућне љубимце - чита краће једноставне текстове (глобално и селективно читање) - разуме и даје једноставне исказе у вези са осећањима - опише жива бића једноставним језичким средствима - тражи и даје једноставне исказе којима се изражава поседовање - броје до 100 - да пита за цену. 	<ul style="list-style-type: none"> - вештина комуникације - вештина сарадње - естетска компетенција - компетенција за целоживотно учење - рад са подацима и информацијама 	<p>Meine Familie „Das ist meine Familie!“ „Das ist mein Bruder...“ „Hast du Geschwister?“ „Hast du Haustiere? Nein, ich habe keine Haustiere.“ Предлог <i>von</i> -презент глагола <i>haben</i> -саксонски генитив -одређени члан у номинативу -множина именица - кућни љубимци, -неодређени члан у номинативу и акузативу, -присвојни члан <i>mein(e)/ dein(e)</i>, негација <i>kein</i>. Представљање чланова породице, кућних љубимаца</p>
<ul style="list-style-type: none"> - препозна и именује школски прибор, - води кратке дијалоге изажавајући молбу и захтеве, - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих - представи своју школу, - учтиво постави питања. 	<ul style="list-style-type: none"> - вештина комуникације - вештина сарадње - естетска компетенција - компетенција за целоживотно учење - рад са подацима и информацијама 	<p>Schule und Schulsachen „Was hast du in deinem Mäppchen?“ „In meinem Mäppchen habe ich...“ „Das ist meine Schule. Es gibt zwei...“ Користе личну заменицу (3. лице) , неодређени члан, негацију, множину именица, презент глагола <i>brauchen</i>, заменицу у акузативу, императив (рецептивно), израз <i>es gibt</i> , уведена и неуведена упитну реченицу, сложенице. Школски прибор</p>

<p>-разуме једноставне исказе који се односе на изражавање интересовања; - размењује и формулише једноставне исказе којима се изражавају интересовања, - разуме једноставне исказе који се односе на слободно време, -представљање годишњих доба -анкете резултата, - уме да исказе вештине и способности.</p>	<p>- вештина комуникације - вештина сарадње - компетенција за целоживотно учење - рад са подацима и информацијама -брига за здравље</p>	<p>Meine Hobbys „<i>Mein Hobby ist Bücher lesen.</i>“ „<i>Was kannst du gut/nicht gut machen?</i>“ „<i>Im Sommer kann man schwimmen.</i>“ „<i>Im Frühling kann man ...</i>“ Презент глагола, модални глаголи <i>können</i> и <i>mögen</i>, неодређена заменица <i>man</i>, сличности и разлике у културама- <i>Infobox Landeskunde</i>. Изражавање интересовања</p>
<p>- разуме једноставне исказе који се односе на изражавање допадања / недопадања; размењује и формулише једноставне исказе који се односе на изражавање допадања / недопадања; - на једноставан начин наручи јело и / или пиће у ресторану - уочава сличности и разлике у начину исхране у земљама циљне културе и код нас.</p>	<p>- вештина комуникације - вештина сарадње - компетенција за целоживотно учење - рад са подацима и информацијама - брига за здравље</p>	<p>Was isst du gern? „<i>Was möchtest du essen?</i>“ „<i>Was ist dein Lieblingsessen?</i>“ „<i>Ich nehme eine Banane.</i>“ „<i>Wie viel kostet das?</i>“ Презент глагола <i>essen</i> и <i>nehmen</i>, деklinација члана (номинатив и акузатив), модални глаголи <i>mögen- möchte müssen, dürfen</i> и <i>sollen</i> , негација <i>kein</i>, сложенице, сличности и разлике у културама- <i>Infobox Landeskunde</i>. Разговарање о намирницама, омиљеној храни и бојама.</p>
<p>- упореди и опише предмете користећи једноставнија језичка средства; - разуме једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења/интересовања/допадања/ недопадања; размењује и формулише једноставне исказе којима се изражавају мишљења/интересовања/ допадања/недопадања; - разуме једноставне текстове којима се описују сталне/уобичајене и тренутне радње; размени информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опише сталне/уобичајене и тренутне активности у неколико везаних исказа;</p>	<p>- вештина комуникације - вештина сарадње - компетенција за целоживотно учење - рад са подацима и информацијама</p>	<p>Hurra, die Schule! „<i>Wann kommst du?Ich komme um 15Uhr.</i>“ „<i>Was ist dein Lieblingsfach? Wie findest du Mathematik? Wann hast du Serbisch?</i>“ „<i>Warst du in Berlin?</i>“ „<i>Hattest du einen Hund?</i>“ Упитна реч <i>wann</i>, предлози <i>am</i> и <i>um</i>, презент глагола <i>finden</i>, претерит глагола <i>sein</i> и <i>haben</i>. Школски предмети, дани у недељи, изражавање допадања,описивање догађаја у прошлости</p>

<p>Разуме текст на основу слушања или читања</p> <p>-уме да користи једноставна лексичка и граматичка средства и одговоре усмено или писмено на постављени задатак.</p>	<p>брига за здравље</p> <p>- вештина комуникације</p> <p>- вештина сарадње</p> <p>- компетенција за целоживотно учење</p> <p>- рад са подацима и информацијама</p>	<p>Fertigkeits-training</p> <p>-лексичке и граматичке јединице који се односе на теме обрађиване током целе шк.године (презент, бројеви, одређени/ неодређени и нулти члан...)</p> <p>Увежбавање све четири језичке активности (читање, слушање, писање и говор)</p>
Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
Guter Start	<p>Коришћење различитих наставних метода;</p> <p>Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер, постери,);</p> <p>Коришћење различитих метода рада;</p>	<p>- формативно и сумативно оцењивање</p> <p>- домаћи задатак</p>
Mein Freund, du und ich	<p>Коришћење различитих наставних метода;</p> <p>Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер);</p> <p>Коришћење различитих метода рада</p>	<p>- формативно и сумативно оцењивање</p> <p>- домаћи задатак</p>
Meine Stadt	<p>Коришћење различитих наставних метода;</p> <p>Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер);</p> <p>Коришћење различитих метода рада;</p> <p>Постављање ученика у ситуације у којима сам процењује сопствену успешност</p> <p>Коришћење различитих наставних метода;</p> <p>Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер);</p> <p>Коришћење различитих метода рада;</p> <p>Постављање ученика у ситуације у којима сам процењује сопствену успешност</p>	<p>- формативно и сумативно оцењивање</p> <p>- самовредновање</p> <p>- домаћи задатак</p>
Meine Familie	<p>Коришћење различитих наставних метода;</p> <p>Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер);</p> <p>Коришћење различитих метода рада</p>	<p>- формативно и сумативно оцењивање</p> <p>- домаћи задатак</p>
Schule und Schulsachen	<p>Коришћење различитих наставних метода;</p> <p>Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер);</p> <p>Коришћење различитих метода рада</p>	<p>- формативно и сумативно оцењивање</p> <p>- домаћи задатак</p>

Meine Hobbys	Коришћење различитих наставних метода; Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер); Коришћење различитих метода рада; Постављање ученика у ситуације у којима сам процењује сопствену успешност	- формативно и сумативно оцењивање - домаћи задатак - самовредновање
Was isst du gern?	Коришћење различитих наставних метода; Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер); Коришћење различитих метода рада	- формативно и сумативно оцењивање - домаћи задатак
Hurra, die Schule!	Коришћење различитих наставних метода; Коришћење различитих наставних средстава(цд плејер); Коришћење различитих метода рад	- формативно и сумативно оцењивање - домаћи задатак - самовредновање

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма

Планирање наставе и учења

Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Наставни програм за стране језике у основној школи усмерен је на развој функционалних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исходима учења, односно активностима које ученик успешно реализује користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у наставном програму посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуникације појединца у било којој говорној заједници. Полазећи од исхода, односно онога што је ученик у стању да оствари у различитим врстама и видовима комуникације (усмене, писане, делимично и оне невербалне), формално и садржински централну позицију наставног програма заузимају управо комуникативне функције (нпр. поздрављање; представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој игри; исказивање молби, захтева, захвалности, планова, намера, саглашавања, противљења, допадања, недопадања, жеља, потреба и сл.). На основу комуникативних функција дефинисане су језичке активности помоћу којих се оне могу остварити, а које укључују постепено усавршавање способности разумевања говора, разумевања писаног текста (од трећег разреда), интерактивног усменог и писаног изражавања. Захваљујући цикличној и континуалној концепцији наставног програма, комуникативне функције се преносе, усвајају и увежбавају током читавог образовног циклуса, с растућим степеном сложености. Исходи, комуникативне функције и језичке активности дефинисани су као опште лингвистичке категорије, и стога су за све стране језике идентични. Како би се, међутим, исходи, функције и активности операционализовали, понуђени су и примери реализације, и то за сваки појединачни страни језик. Њима се илуструју неке од најфреквентнијих и узрасно најадекватнијих могућности за вербалну реализацију комуникативних функција. Комуникативна настава посматра језик као средство комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови: - циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње; - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације; - битно је значење језичке поруке; - знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; - са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводисе путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком

и циљем;- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног (од трећег разреда) кода и њиховог међусобног односа;- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- наставни материјали представљају један од извора активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (запажање, анализа, закључивање итд.);
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на нижем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.

Технике/активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Презентовање и увежбавање садржаја

С обзиром на различите стилове учења, разноврсност активности кључна је реч за презентовање нове лексичке грађе. Важно је да уважавамо предзнања ученика, јер нам она могу бити добра основа за рад и лакше разумевање теме. Визуелна наставна средства (картице, постери, стварни предмети из непосредног окружења, како је у општим смерницама већ напоменуто) идеална су за увођење и увежбавање вокабулара. Када се ученицима покаже одређени појам – када га виде, важно је да неколико путу чују како сереч изговара и да је тек на крају изговоре. Хорско понављање корисно је за осећај сигурности ученика јер није „јавно експониран, а страх одисмевања (који је на том узрасту неретко присутан) сведен је на минимум. Пантомима (као врста драмских техника), као и метода потпуног физичког одговора, веома су омиљене и ефикасне, не само на овом узрасту већ и касније. Нарочито су погодне за ученике кинестетичког стила учења који најчешће имају проблема са концентрацијом, (превођење изговорене речу покрет и обрнуто). Ове технике су погодне за увођење и увежбавање свих врста речи: (именице – делови тела, животиње, играчке...; глаголи – устати, сести, подићи, спустити неки предмет...; придеви за описивање стања и осећања – срећан, тужан, гладан, жедан...)

Упутство за тумачење граматичких садржаја

Настава граматике на овом се узрасту искључује. Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање и говор), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика. Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења.

Одговарајући контекст битна је претпоставка успешног усвајања језика, а самим тим и вокабулара, и не мора да буде писани текст. Може да буде прича у сликама, песма, игра и сл. Зато је битна контекстуализација како би усвајање лексике било што ефикасније (нпр. ако се раде домаће и дивље животиње, може да се осмисли обилазак зоолошког врта или фарме), при чему треба водити рачуна да на том узрасту ученици могу да своје 5 до 7 нових речи. Дијалогски модели (као основа за „имитирање“) веома су ефикасни за развијање говора. У недостатку спонтане комуникације међу ученицима наставник може да користи лутке - обичне плишане, прављене од нпр. чарапа или папира – и тако направи одговарајући дијалогски модел. Наставник се може обраћати ученицима са лутком која пита. Ученици ће врло брзо и лако моћи да дају одговор, али и да поставе питања. Наравно, потребно је обезбедити одговарајући контекст који ће и стидљивијим ученицима омогућити да се охрабре и проговоре. Пројектне активности повећавају мотивацију, јер пружају избор ученицима да одговорно у пару или групи решавају задатак на свој начин у договору са другима, развијајући и јачајући одређене социјалне оријентације. Пројекат је згодан за рад у одељењима мешовитог састава, има лични печат, подстиче кооперативни рад и завршава се увек неком врстом презентације како резултата тако и процеса

рада. Драмске активности омогућавају ученицима да користе језик у одговарајућем контексту и тако „оживљавају” његову употребу. Њихов потенцијал огледа се између осталог и у томе што:- ученици не само да уче страни језик на забаван начин, већ кроз интеракцију и различите улоге које преузимају сагледавају ствари из различитих углова (што доприноси развоју критичког и дивергентног мишљења);- ученици сарађују и усвајају језик кроз смислену интеракцију на циљном језику и развијају све потребне вештине – когнитивне, комуникативне и социјалне;- сви могу да учествују – свако добија улогу коју може да „изнесе” те су зато погодне за рад у одељењима мешовитог састава;- одговарају свим стилима учења – визуелни виде, аудитивни чују, кинестетични се изражавају кроз покрет;- подижу мотивацију и самопоуздање;- оријентисане су на ученика – наставник има мање доминантну улогу;- развијају машту и креативност код ученика. Пожељно је да се драмске активности попут играња улога, мини скечева, луткарских мини представа, импровизација и прича из стварног живота што више користе у настави, не само на овом узрасту, већ и касније. Читање и писање су необавезне активности у другом разреду. С обзиром на то да се латинично писмо уводи у наставу српског језика у другом полугодшту другог разреда, иницијално писање и читање може се понудити као опција само за ученике који то желе и знају, на елементарном нивоу. Ова активност се не оцењује и на часу има споредну улогу. Ученици могу да препознају и прочитају написане појединачне речи и једноставне реченице, да допуне реч словом које недостаје и потом је „пресликају”, да подебљају слова написана тачкицама или цртицама уколико постоје стрелице које показују правилно писање тих слова, и да раде сличне активности уз коришћење датих писаних модела, али не и да пишу самостално или по диктату. Социокултурну компетенцију, као скуп знања о свету уопште, сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопственоговорне заједнице и заједнице / заједница чији се језик учи, треба уводити од самог почетка учења страног језика на најнижем узрасту, јер су та знања потребна за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Праћење и вредновање наставе и учења

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и

учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик.

3.6. Наставни планови и програми за шести разред основне школе

ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

3.6.1. Наставни план и програм за српски језик

Циљ и задаци

Циљ наставе српског језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе српског језика сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе српског језика буду у пуној мери реализовани.
- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује
- описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика,
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика ,
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца),
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког),
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова,
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу,
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста,
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне), поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама,
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм),
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности,

- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења,
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује,
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији,
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.)
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности,
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

ШЕСТИ РАЗРЕД

Оперативни задаци:

- увођење ученика у грађење речи;
- упознавање са гласовним системом;
- упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи;
- утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица;
- стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика (футур II; имперфекат; плусквамперфекат; императив; потенцијал; трпни глаголски придев; глаголски прилози);
- проширивање знања о сложеној реченици;
- оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената;
- оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста и у разним говорним ситуацијама;
- развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту;
- постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања – према захтевима програма.

Глобални план рада из српског језика за 6. разред

Број теме	Тема	Циљ	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа	
				О	У	Σ		Наставника	Ученика		
I	Хвала сунцу, земљи, трави	развијање љубави према матерњем језику, обнављање знања стечених у 5. разреду, проширивање знања о сложеној реченици;	дескриптивне лирске песме, врсте речи, појам сложене реченице;	8	8	16	IX	показује, објашњава, даје упутства, подстиче, мотивише помаже у раду, вреднује;	чита, анализира, посматра, упоређује, процењује, интересује се, одговара на постављена питања, сарађује, поставља питања, доноси закључке, саставља, записује, слуша, уочава на примерима;	усмено одговарање, писмена вежба, вредновање домаћих задатака и активности на часу;	
II	Од деце људи бивају	увођење ученика у грађење речи, упознавање са гласовним системом и гласовним алтернацијама, самостално уочавање тема и мотива у књ. тексту, подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво;	грађење речи, гласовне промене, прозни текстови;	9	11	20		X, XI	објашњава, организује, прати рад, мотивише, оцењује, подржава ученике и њихове предлоге;	чита, анализира, посматра, упоређује, процењује, интересује се, одговара на постављена питања, сарађује, поставља питања, доноси закључке, саставља, записује, слуша, уочава на примерима;	усмено одговарање, тест, оцењивање домаћих задатака, писмени задатак;
III	Од мале искре велики огањ	упознавање гласовних алтернација, упознавање са народном књижевношћу и традицијом, богађење речника;	гласовне промене, родољубиве лирске песме, косовски циклус песама;	1 1	6	17			XI, XII	показује, објашњава, демонстрира, уважава труд, усмерава ученике, вреднује;	чита, анализира, посматра, упоређује, процењује, интересује се, сарађује, поставља питања, доноси закључке, записује, слуша;

IV	Чудан јунак језди низ Кособо,на витезу коњу шареноме	уознавање са историјским и књижевним ликом Марка Краљевића, исказивање властитих судова и закључака при анализи текста, развијање родољубивих осећања;	епске народне песме о Марку Краљевићу, акцент;	7	7	14	XII	објашњава,даје упутства, демонстрира, инспирише, разговара,коригује, организује, одабира садржај;	чита, посматра, упоређује, процењује, одговара на постављена питања, сарађује, поставља питања, доноси закључке, саставља, записује, слуша, уочава на примерима;	усмено одговарање, тест, вредновање домаћих задатака, писмени задатак;
V	Зимска разгледница	усвајање нових теоријских појмова из књижевности, стицање знања о значењу и функцији придевских заменица;	придевске заменице, народни обичаји;	5	5	10	I, II	показује,објашњава, даје упутства, подстиче,мотивише помаже у раду,вреднује;	чита, анализира, посматра, упоређује, процењује,одговара на постављена питања, сарађује, поставља питања, доноси закључке, саставља, записује, показује, помаже;	усмено одговарање, вредновање домаћих задатака и активности на часу;
VI	Добро дошли,киће ни сватови!	стицање знања о грађењу и значењима глаголских облика, подстицање читалачких навика код ученика;	обичајне и породичне народне песме; глаголски облици	1 7	17	34	II, III	објашњава, даје упутства, демонстрира, инспирише, разговара,коригује, одабира садржај, методе и облик рада;	чита, анализира, посматра, упоређује, процењује,одговара на постављена питања, сарађује, поставља питања, доноси закључке, саставља, записује, показује;	усмено одговарање, тест, писмени задатак;
VII	Смеј се тако да се и ја смејем	обједињавање приповедања и описивања, уочавање социјалних тема и мотива, подстицање ученика да самостално уочавају естетске и етичке вредности у књ. тексту;	текстови са социјалном тематиком, глаголски облици	6	3	9	IV, V	објашњава, организује, прати рад,мотивише, оцењује, подржава ученике и њихове предлоге;	чита, анализира, посматра, упоређује, процењује,одговара на постављена питања, сарађује, поставља питања, доноси закључке, саставља, записује, показује, уочава на примерима;	усмено одговарање, тест, оцењивање домаћих задатака;

VIII	Уметност побеђује свако зло	уочавање одлика уметничке и народне бајке, уочавање стилских изражајних средстава, подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво;	уметничке и народне бајке, стилска средства;	3	9	12	V, VI	објашњава, организује, прати рад, мотивише, оцењује, подржава ученике и њихове предлоге;	чита, анализира, посматра, упоређује, процењује, одговара на постављена питања, доноси закључке, саставља, записује, уочава на примерима;	усмено одговарање, тест, оцењивање домаћих задатака, писмени задатак;
IX	Нада никад не умире	издвајање најбитнијих тема и мотива; самостално доношење закључака при анализи текста, систематизација градива, подстицање читалачких навика код ученика;	избор из књига, енциклопедија и часописа за децу;	6	6	12	VI	објашњава, даје упутства, мотивише, демонстрира, разговара, коригује, организује, одабира садржај, методе и облик рада, оцењује;	чита, анализира, посматра, упоређује, процењује, одговара на постављена питања, доноси закључке, саставља, записује, уочава на примерима, интересује се;	усмено одговарање, тест, оцењивање домаћих задатака;

Глобални план рада из српског језика за 6. разред

Број теме	Наставна тема	Циљеви	Исходи/ постигнућа
I	<i>Хвала сунцу, земљи, трави</i>	развијање љубави према матерњем језику, обнављање знања стечених у 5. разреду, проширивање знања о сложеној реченици;	усмено одговарање, писмена вежба, вредновање домаћих задатака и активности на часу;
II	<i>Од деце људи бивају</i>	увођење ученика у грађење речи, упознавање са гласовним системом и гласовним алтернацијама, самостално уочавање тема и мотива у књ. тексту, подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво;	усмено одговарање, тест, оцењивање домаћих задатака, писмени задатак;
III	<i>Од мале искре велики огањ</i>	упознавање гласовних алтернација, упознавање са народном књижевношћу и традицијом, богаћење речника;	усмено одговарање, вредновање домаћих задатака;
IV	<i>Чудан јунак језди низ Кособо, на витезу коњу шареноме</i>	упознавање са историјским и књижевним ликом Марка Краљевића, исказивање властитих судова и закључака при анализи текста, развијање родољубивих осећања;	усмено одговарање, тест, вредновање домаћих задатака, писмени задатак;
V	<i>Зимска разгледница</i>	усвајање нових теоријских појмова из књижевности, стицање знања о значењу и функцији придевских заменица;	усмено одговарање, вредновање домаћих задатака и активности на часу;
VI	<i>Добро дошли, кићени сватови!</i>	стицање знања о грађењу и значењима глаголских облика, подстицање читалачких навика код ученика;	усмено одговарање, тест, писмени задатак;
VII	<i>Смеј се тако да се и ја смејем</i>	обједињавање приповедања и описивања, уочавање социјалних тема и мотива, подстицање ученика да самостално уочавају естетске и етичке вредности у књ. тексту;	усмено одговарање, тест, оцењивање домаћих задатака;
VIII	<i>Уметност побеђује свако зло</i>	уочавање одлика уметничке и народне бајке, уочавање стилских изражајних средстава, подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво;	усмено одговарање, тест, оцењивање домаћих задатака, писмени задатак;
IX	<i>Нада никад не умире</i>	издвајање најбитнијих тема и мотива; самостално доношење закључака при анализи текста, систематизација градива, подстицање читалачких навика код ученика;	усмено одговарање, тест, оцењивање домаћих задатака;

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК, РАЗРЕД VI

Редни број теме	Тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
I	<i>Хвала сунцу, земљи, трави</i>	16	- Зорица Несторобић, Златко	ликовна култура	IX	
II	<i>Од деце људи бивају</i>	20	Грушановић Читанка <i>Корак</i> за 6. разред	биологија	X, XI	
III	<i>Од мале искре, велики огањ</i>	17		историја	XI, XII	
IV	<i>Чудан јунак језди низ Косово на витезу коњу шареноме</i>	14	- Зорица Несторовић: <i>Радна свеска уз читанку</i>	историја	XII	
V	<i>Зимска разгледница</i>	10	- Весна Ломпар: <i>Граматику за 6. разред</i> - Весна Ломпар: <i>Радна свеска уз граматику</i> (Klett, Београд)	ликовна култура, свакодневни живот у прошлости, верска настава	I, II	
VI	<i>Добродошли, кићени сватови!</i>	34		свакодневни живот у прошлости, музичка култура	II, III	
VII	<i>Смеј се тако да се и ја смејем</i>	9		ликовна култура	IV, V	
VIII	<i>Уметност побеђује свако зло</i>	12		свакодневни живот у прошлости	V, VI	
IX	<i>Нада никад не умире</i>	12		географија	VI	

Допунска настава ПРЕДМЕТ:Српски језик
Годишњи фонд часова: 18

Циљеви и задаци: упознавање са гласовним системом; увођење ученика у грађење речи; упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи; утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица; стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика; развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује; самостално доношење закључака при анализи текста, систематизација градива, подстицање читалачких навика код ученика.

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА - ДОПУНСКА НАСТАВА – СРПСКИ ЈЕЗИК

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Хвала сунцу, земљи, трави	2
2.	Од деце људи бивају	3
3.	Од мале искре велики огањ	2
4.	Чудан јунак језди низ Кособо,на витезу коњу шареноме	2
5.	Зимска разгледница	1
6.	Добро дошли,кићени сватови!	2
7.	Смеј се тако да се и ја смејем	2
8.	Уметност побеђује свако зло	2
9.	Нада никад не умире	2
УКУПНО		18

НАПОМЕНА : Садржаји за реализовање допунске наставе ће зависити од напредовања ученика и проблема на које наилазе у овладавању предвиђеним програмским садржајима.

Уџбеник за реализацију програма: Зорица Несторобић,Златко Грушановић: Читанка Корак за 6. разред; Зорица Несторовић: Радна свеска уз читанку; Весна Ломпар: Граматика за 6. разред; Весна Ломпар: Радна свеска уз граматику; М. Дудварски, З. Филиповић: Знам за више: објашњења и вежбања за боље оцене у 6.разреду

Додатна настава ПРЕДМЕТ: Српски језик
Годишњи фонд часова: 18

Циљеви и задаци: развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује; упознавање с агласовним системом; увођење ученика у грађење речи; упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи; оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената; утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица; проширивање знања о сложеној реченици; стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика (футурII; имперфекат; плусквамперфекат; императив; потенцијал; трпни глаголски придев; глаголски прилози); оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима

Његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца; развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности; развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза; оспособљавање за читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевно уметничких дела разних жанрова.

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА - ДОДАТНА НАСТАВА - СРПСКИ ЈЕЗИК

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Хвала сунцу, земљи, трави	2
2.	Од деце људи бивају	3
3.	Од мале искре велики огањ	2
4.	Чудан јунак језди низ Кособо, на витезу коњу шареноме	2
5.	Зимска разгледница	1
6.	Добро дошли, кићени сватови!	2
7.	Смеј се тако да се и ја смејем	2
8.	Уметност побеђује свако зло	2
9.	Нада никад не умире	2
УКУПНО		18

Уџбеник за реализацију програма: Зорица Несторобић, Златко Грушановић: Читанка Корак за 6. Разред; Зорица Несторовић: Радна свеска уз читанку; Весна Ломпар: Граматика за 6. Разред; Весна Ломпар: Радна свеска уз граматику; М. Дудварски, З. Филиповић: Знама за више: објашњења и вежбања за боље оцене у 6. разреду

3.6.2. Наставни план и програм првог страног језика

Задаци наставе првог страног језика - шести разред

Оперативни задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора

На крају шестог разреда, ученик треба да разуме изразе које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад и друго, разуме кратке дијалоге и монолошка излагања до осам реченица, које наставник исказује природним темпом, други ученици или их чује преко звучног материјала, а који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог и шестог разреда, разуме једноставне песме у вези са обрађеном тематиком, разуме и реагује на одговарајући начин на кратке усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да упозна и, када је у питању позната језичка грађа, савлада технике читања у себи и гласног читања даље упознаје правила графиције и ортографије, разуме упутства за израду вежбања у уџбенику и радним листовима, разуме смисао краћих писаних порука и илустрованих текстова о познатим темама (око 70 речи), издваја основне информације из краћег прилагођеног текста у вези са неком особом или догађајем (ко, шта, где, када...).

Усмено изражавање

Ученик треба да разговетно изговара гласове, посебно оне које наш језик не познаје, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању, ступи у дијалог и у оквиру шест - седам реплика, постављањем и одговарањем на питања, води разговор у оквирима комуникативних функција и лексике обрађених током петог и шестог разреда, монолошки, без претходне припреме, али уз наставников подстицај, у десетак реченица представи себе или другог, уз помоћ питања саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише слику, лице, предмет, животињу и ситуацију, интерпретира кратке, тематски прилагођене песме и рецитације.

Интеракција

Ученик треба да реагује вербално или невербално на упутства и постављена питања у вези са конкретном ситуацијом, поставља једноставна питања и одговара на њих, изражава допадање или недопадање, учествује у комуникацији на часу (у пару, у групи, итд.), тражи разјашњења када нешто не разуме.

Писмено изражавање

Ученик треба да даље упознаје правила графиције, ортографије и интерпункције, допуњава и пише речи и кратке реченице на основу датог модела, слике или другог визуелног подстицаја, пише пригодне честитке, поруке и електронска писма користећи

модел, пише своје личне податке и податке других особа (име, презиме и адресу), одговори на једноставна питања (ко, шта, где) која се односе на обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично, прави спискове с различитим наменама (куповина, прославе рођендана, обавезе у току дана...).

Знања о језику

Ученик треба да препознаје шта је ново научио, схвата значај познавања језика, увиђа могућности позитивног трансфера знања и стратегија стечених учењем првог страног језика, користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости), разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активности.

Глобални план рада из енглеског језика за 6. разред

Фонд часова: 72

Недељно: два часа

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
My life	Глаголи + герунд, упитни облици, прилози за учесталост, бројиве и небројиве именице, неодређене заменице, свакодневне обавезе, везивне речи, придеви, културолошки текстови	2	10	12	XI, X	Показује, објашњава, подстиче, мотивише, организује, вреднује, помаже, даје упутства, подржава, уважава труд, одабира садржај, прати рад, оцењује	Слуша, посматра, закључује, бележи, уочава на примерима, интересује се, упоређује, сарађује са другима, одговара на питања, доноси закључке, процењује, дискутује	Усмено одговарање, вредновање домаћих задатака и рада на часу, писмена провера знања
In the past	Просто прошло време (глагол бити, правилни и неправилни глаголи), постављање питања, бројеви и датуми, занимања, прилошке одредбе – прошло време, културолошки текстови	5	7	12	X, XI			Усмено одговарање, вредновање домаћих задатака и рада на часу, писмена провера знања
Out and about	Трајно садашње време (сви облици), разлика између простог и трајног садашњег времена, there was/there were, трајно прошло време (сви облици), тражење и давање упутстава, места у граду, културолошки текстови	4	8	12	XI, XII, I			Усмено одговарање, вредновање домаћих задатака и рада на часу, писмени задатак
It's different!	Поређење придева, суперлативи придева, неправилно поређење придева, садашње прошло време (сви облици), разлика између простог прошлог и садашњег прошлог времена, прилози који прате садашње прошло време, присвојне заменице, називи држава и градова, културолошки текстови	3	9	12	I, II, III			Усмено одговарање, вредновање домаћих задатака и рада на часу, писмена провера знања
A healthy future	Изражавање будућег времена (сви облици), трајно садашње време за	4	8	12	III, IV	Показује, објашњава,	Слуша, посматра,	Усмено одговарање, вредновање домаћих

	изражавање будућности, бројиве и небројиве именице, учтиви захтеvi и одговори, прилошке одредбе за будућност, детерминатори, храна и пиће, културолошки текстови					подстиче, мотивише, организује, вреднује, помаже, даје	закључује, бележи, уочава на примерима, интересује се, упоређује, сарађује са другима, одговара на питања, доноси закључке, процењује, дискутује	задатака и рада на часу, писмена провера знања
Our world	Модални глаголи, први кондиционал, изуми, свакодневни материјали, прави и неправи објекат, рециклирање, културолошки текстови	5	7	12	V, VI	упутства, подржава, уважава труд, прати рад, оцењује		Усмено одговарање, вредновање домаћих задатака и рада на часу, писмени задатак

Глобални план рада из енглеског језика за 6. разред

Фонд часова: 72 Недељно: два часа

Наставна тема	Циљеви
My life	Усвајање глагола које прати герунд, увежбавање прилога за учесталост, вежбање разликовања бројивих и небројивих именица и детерминатора које их прате, изражавање свакодневних обавеза, увежбавање везивних речи и придева, дискутовање о културолошким текстовима
In the past	Увежбавање простог прошлог времена (глагола бити, правилних и неправилних глагола) у свим облицима, увежбавање постављања питања, казивање бројева и датума, увежбавање вокабулара везаног за занимања и прилошких одредби у прошлом времену, дискутовање о културолошким текстовима
Out and about	Увежбавање трајног садашњег времена у свим облицима, учовање и вежбање разлике између простог и трајног садашњег времена, показивање постојања нечега у прошлости, увежбавање трајног прошлог времена у свим облицима, увежбавање тражења и давања упутстава, усвајање вокабулара везаног за различита места у граду, дискутовање о културолошким текстовима
It's different!	Увежбавање коришћења придева и њихово поређење, усвајање и увежбавање неправилног поређења придева, усвајање и увежбавање садашњег прошлог времена у свим облицима, усвајање и вежбање разлике између простог прошлог и садашњег прошлог времена, усвајање прилога који прате садашње прошло време, увежбавање употребе присвојних заменица, усвајање назива држава и градова, дискутовање о културолошким текстовима
A healthy future	Увежбавање изражавања будућег времена у свим облицима, увежбавање употребе трајног садашњег времена за изражавање будућности, увежбавање разлике између бројивих и небројивих именица, увежбавање изражавања учтивих захтева и одговора, препознавање прилошких одредби за будућност, усвајање вокабулара везаног за храну и пиће, дискутовање о културолошким текстовима
Our world	Упознавање са различитим модалним глаголима и њиховом употребом, представљање и увежбавање првог кондиционала, разликовање и вежбање употребе директног и индиректног објекта, увежбавање вокабулара везаног за рециклирање и изуме, дискусија о културолошким текстовима

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, РАЗРЕД: ШЕСТИ**Фонд часова: 72 Недељно: два часа**

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
My life	12	Дајана Гуди и Ноел Гуди: Messages 2 – уџбеник – Klett Дајана Гуди, Ноел Гуди и Дејвид Болтон: Messages 2 – радна свеска – Klett Messages 2 audio CD – Klett	Српски језик, географија, музичка култура	XI, X	
In the past	12		Српски језик, општа култура, историја, географија	X, XI	
Out and about	12		Српски језик, географија, историја	XI, XII, I	
It's different!	12		Српски језик, биологија, географија, ТиО	I, II, III	
A healthy future	12		Српски језик, биологија, географија	III, IV	
Our world	12		Српски језик, биологија, географија	V, VI	

Допунска настава ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, шести разред
Годишњи фонд часова: 72

Циљеви и задаци: обнављање научног градива и упознавање са страном културом

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА-ДОПУНСКА НАСТАВА – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, шести разред

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	My life	4
2.	In the past	6
3.	Out and about	6
4.	It's different	6
5.	A healthy future	6
6.	Our world	6
<i>УКУПНО</i>		34

НАПОМЕНА : Садржаји за реализовање допунске наставе ће зависити од напредовања ученика и проблема на које наилазе у овладавању предвиђеним програмским садржајима.

Уџбеник за реализацију програма

Messages 2, Klett 2014.

Друго припремљен материјал

Додатна настава ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, шести разред
Годишњи фонд часова: 72

Циљеви и задаци: даље упознавање са страном културом и језиком

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА-ДОДАТНА НАСТАВА-ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, шести разред

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	My life	4
2.	In the past	6
3.	Out and about	6
4.	It's different	6
5.	A healthy future	6
6.	Our world	6
<i>УКУПНО</i>		34

Уџбеник за реализацију програма MESSAGES 2, Klett 2014.

3.6.3. Наставни план и програм за музичку културу

МУЗИЧКА КУЛТУРА, шести разред (1 час недељно, 36 часова годишње)

Циљ и задаци

Циљ:

- развијање интересовања за музичку културу;
- развијање музикалности и креативности;
- неговање смисла за заједничко музицирање у свим облицима васпитно образовног рада са ученицима;
- упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

Задаци:

- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике;
- подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- припремање програма за културну и јавну делатност школе;
- упознавање занимања музичке струке.

Оперативни задаци:

Ученици треба да:

- певају по слуху и из нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају основне појмове из музичке писмености;
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности.

Глобални план рада из музичке културе за 6. разред

Фонд часова: 36 Недељно: 1 час

Тема	Садржаји	Фонд часова			вре ме	Активности		Праћење постигнућа
		о	у	Σ		Наставника	Ученика	
Певањем и свирањем упознајемо музику	- обрада песама по слуху и са нотног текста	13	8	21	IX - VI	- музички описмењује ученике - упућује ученике на изражајно извођење музике - развија гласовне могућности ученика - подстиче креативност и слободу уметничког израза ученика - развија стваралачке способности ученика	- певају по слуху и са нотног текста песме нашег и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске) - усвајају нове елементе музичке писмености - обрађују просте и сложене тактове - импровизују мелодије на задани текст - ликовно и литерарно илуструју слушану музику	- праћење напретка - усмене провере знања основних муз. појмова - мотивисаност - ангажовање
Слушањем упознајемо нова дела и композиторе	- слушање музике различитих жанрова, епоха, састава, извођења,...	6	4	10	IX - VI	- навикава ученике на пажљиво слушање музике - оспособљава ученике за разуме-вање муз. порука - упознава ученике са звуком различитих инструмената и гласова	-упознају звуке нових инструмената; - слушају вредна дела уметничке и народне музике	- квизови препознавања дела, епоха, извођача и сл. - мотивисаност - ангажовање

Шта све чини музику?	-уознавање музичких облика, жанрова, основних карактеристика људског гласа и његових врста	3	2	5	IX - VI	- подстиче интересовање за аналитичко мишљење и упоређивање - оспособљава ученике да критички и аргументовано образлажу свој суд	- препознају у примерима форму музичког дела - развијају меморију - доносе личне закључке на основу стеченог знања и искуства	- усмене провере знања основних музичких појмова - квизови знања
		22	14	36				

Глобални план рада из музичке културе за 6. разред

Фонд часова: 36 Недељно: 1 час

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
Певањем и свирањем упознајемо музику	- развијање интересовања за музичку уметност - развијање музикалности и креативности - неговање способности извођења музике - подстицање стваралачког ангажовања	- ученици умеју да певају по слуху и са нотног текста песме различитих жанрова и карактера (народне, уметничке, дечје, староградске,...) - ученици знају да препознају и примене нове елементе музичке писмености - ученици препознају просте и сложене тактове - ученици умеју да импровизују мелодије на задани текст - ученици знају ликовно и литерарно да илуструју слушану музику
Слушањем упознајемо нова дела и композиторе	- развијање осетљивости за музичке вредности кроз упознавање музичке традиције свог и других народа - стицање навике слушања музике - развијање критичког мишљења	- ученици знају да препознају звуке музичких инструмената; - ученици препознају вредна дела уметничке и народне музике
Шта све чини музику?	- стицање основне музичке писмености - препознавање карактеристика музике на конкретним музичким примерима	- ученици умеју да препознају у примерима форму музичког дела - ученици знају да доносе личне закључке на основу стеченог знања и искуства

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА, РАЗРЕД: VI**Фонд часова: 36 Недељно: 1 час**

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
Певањем и свирањем упознајемо музику	21	Александра Паладин, Драгана Михајловић Бокан Музичка култура за шести разред основне школе Логос, Београд	српски језик, енглески језик, историја, географија, биологија	IX - VI	
Слушањем упознајемо нова дела и композиторе	10	Александра Паладин, Драгана Михајловић Бокан Музичка култура за шести разред основне школе Логос, Београд	српски језик, историја, географија, ликовна култура	IX - VI	
Шта све чини музику?	5	Александра Паладин, Драгана Михајловић Бокан Музичка култура за шести разред основне школе Логос, Београд	физика, историја	IX - VI	

3.6.4. Наставни план и програм из ликовне културе

Глобални план рада из ликовне културе за шести разред

Фонд часова: 36

Недељно: 1 час

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
слободно ритмичко изражавање бојеним мрљама, линијама светлинама, облицима и волуменима	-Слободно ритмичко изражавање бојеним мрљама, линијама, светлинама, облицима и волуменима	2	2	4	9.	Подстицање ученика разговором за решавање задатка	Ученик решава задатак сам и уз помоћ наставника	Опазити Примити Разумети Поступити
визуелно споразумевање	-Визуелно споразумевање	2	1	3	10.	Подстицање ученика разговором за решавање задатка	Ученик решава задатак сам и уз помоћ наставника	Опазити Примити Разумети Поступити
текстура	Текстуралне и тактилне вредности површине и облика Својства и врсте текстуре -Текстура	4	2	6	10. и 11.	Подстицање ученика разговором за решавање задатка	Ученик решава задатак сам и уз помоћ наставника	Опазити Примити Разумети Поступити
светлина	-Тонске разлике Светло-тамно Степен светлине и затамњеност Градација светлости у односу на одређеност извора Илузија заобљености и пластичности волумена Светлина (вежбање) у разним техникама и материјалима	5	3	8	12,1 и 2	Подстицање ученика разговором за решавање задатка	Ученик решава задатак сам и уз помоћ наставника	Опазити Примити Разумети Поступити

боја	-Хроматски (основне и изведене) и ахроматски скуп -Топле и хладне боје - Комплементарне боје - Контраст тоналитета -Слојевито сликање - Боја - вежбање	8	4	12	2,3,4 и 5.	Подстицање ученика разговором за решавање задатка	Ученик решава задатак сам и уз помоћ наставника	Опазити Примити Разумети Поступити
свет уобразиље у делима ликовне уметности	-Свет уобразиље у делима ликовне уметности (снови бајке, митови)	2	1	3	5 и 6.	Подстицање ученика разговором за решавање задатка	Ученик решава задатак сам и уз помоћ наставника	Опазити Примити Разумети Поступити
		23	13	36				

Глобални план рада из ликовне културе за 6. разред

Фонд часова: 36 Недељно: 1 часа

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
слободно ритмичко изражавање бојеним мрљама, линијама светлинама, облицима и волуменима	развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената	Ученици треба да: развију ликовно-естетски сензибилитет за: спонтани ритам бојених мрља, линија, светлинапокажу интересе и способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика: облик-боја, простор, композиција;
визуелно споразумевање	стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;развијање способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;	Ученици треба да: развију ликовно-естетски сензибилитет за: визелно споразумевање покажу интересе за откривање визуелних појава посматрају и естетски доживљавају дела ликовних уметности
текстура	развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.	Ученици треба да: развију ликовно-естетски сензибилитет за текстуру покажу интересе и способности за самостално откривање законитости света облика текстуалне вредности, површина и облика
светлина	омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности	Ученици треба да: развију ликовно-естетски сензибилитет за светлину покажу интересе и способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика, светло-тамно тонске разлике

боја	подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде	Ученици треба да: развију ликовно-естетски сензибилитет за боју покажу интересе и способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облик-боја, комплементарне боје
свет уобразиље у делима ликовне уметности	стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве	Ученици треба да: развију ликовно-естетски сензибилитет за свет уобразиље у ликовним делима се оспособе за стваралачко преношење визуелно-ликовних искустава у природно-друштвено научна подручја

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА, РАЗРЕД: ШЕСТИ

Фонд часова: 36 Недељно: 1 час

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
Слободно ритмичко изражавање бојеним мрљама, линијама светлинама, облицима и волуменима	4	БИГЗ Ликовна култура за шести разред основне школе, аутори ; Јован Глигоријевић и Зоран Алексић	Географија и биологија	9.	
Визуелно споразумевање	3	БИГЗ Ликовна култура за шести разред основне школе, аутори ; Јован Глигоријевић и Зоран Алексић	Математика, техничко и информатичко образовање	10.	
Текстура	6	БИГЗ Ликовна култура за шести разред основне школе, аутори ; Јован Глигоријевић и Зоран Алексић	Географија	10. и 11.	
Светлина	8	БИГЗ Ликовна култура за шести разред основне школе, аутори ; Јован Глигоријевић и Зоран Алексић	Физика	12,1 и 2	
Боја	12	БИГЗ Ликовна култура за шести разред основне школе, аутори ; Јован Глигоријевић и Зоран Алексић	Физика и хемија	2,3,4 и 5.	
Свет уобразиље у делима ликовне уметности	3	БИГЗ Ликовна култура за шести разред основне школе, аутори ; Јован Глигоријевић и Зоран Алексић	Српски језик и историја	5 и 6.	

3.6.5. Наставни план и програм из физике

Циљеви и задаци

Циљеви:

Општи циљ наставе физике јесте да ученици упознају природне појаве и основне природне законе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за учачавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Остали циљеви и задаци наставе физике су:

- развијање функционалне писмености
- упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици
- разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање
- развијање радозналости, способности рационалног расуђивања, самосталности у мишљењу и вештине јасног и прецизног изражавања
- развијање логичког и апстрактног мишљења
- схватање смисла и метода остваривања експеримента и значаја мерења
- решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја
- развијање способности за примену знања из физике
- схватање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине
- развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи
- развијање свести о сопственим знањима, способностима и даљој професионалној оријентацији

Оперативни задаци:

Ученици треба да:

кроз већи број занимљивих и атрактивних демонстрационих огледа, који манифестују појаве из различитих области физике, схвати како физика истражује природу и да је материјални свет погодан за истраживање и постављање бројних питања уме да рукује мерилима и инструментима за мерење одговарајућих физичких величина: метарска трака, лењир са милиметарском поделом, хронометар, мензура, вага, динамометар само упозна појам грешке и значај релативне грешке, а да зна шта је апсолутна грешка и како настаје грешка при читавању скала мерних инструмената користи јединице SI система за одговарајуће физичке величине: m, s, kg, N, m/s, Pa. . .

Усвоји основне представе о механичком кретању и зна величине које карактеришу равномерно праволинијско кретање и средњу брзину као карактеристику променљивог праволинијског кретања на основу појава узајамног деловања тела схвати силу као меру узајамног деловања тела која се одређује интензитетом, правцем и смером усвоји појам масе и тежине и прави разлику између њих уме да одреди густину чврстих тела и густину течности мерењем њене масе и запремине усвоји појам притиска, схвати преношење спољњег притиска кроз течности и гасове и разуме Паскалов закон.

Глобални план рада из физике за 6. разред

Фонд часова: 72

Недељно: 2 часа

Тема	Садржаји	Фонд часова				Време	Активности		Праћење постигнића
		О	У	Л	Σ		Наставника	Ученика	
Увод	Физика као природна наука и методе којима се она служи Материја, физичке појаве и физичка тела (2+0)	2	0	0	2	IX	Израже нови садржај. Подстиче и усмерава ученике на размишљање. Поставља питања, сугерише, упућује да повезује са стеченим знањима,	Спонтано прати ток посматране појаве, расућује, поставља питања и да кроз примере уочава разлику између физичких тела и супстанција	Разговор Усмено проверавање Домаћи задаци
Кретање	Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања. (1+0) Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). (2+1) Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута од времена код равномерног праволинијског кретања. (3+2) Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина. (1+2) Систематизација и обнављање градива. (0+2)	7	7	0	14	IX, X	Наводи примере. Наводи ученике да самостално изводе закључке. Поставља питања и подпитања. Демонстрира, информира, сугерише, детаљно објашњава, упућује у истраживачки рад, кординира рад у одељењу, инспирише, развија партнерски однос кроз групни рад.	Посматрају кретање разних тела, самостално закључују и наводе примере, учествују у анализи рачунских задатака и дискутују решење задатака	Разговор Усмено проверавање, тест, домаћи задаци
Сила	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. (1+1) Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера	6	8	0	14	X, XI, XII	Израже нови садржај. Подстиче и усмерава ученике на размишљање. Поставља питања, сугерише, упућује да повезује са стеченим знањима	Спонтано прати ток посматране појаве, расућује, поставља питања и да кроз примере уочава разлику између деловања два тела у непосредном додиру или која нису у непосредном додиру,	Усмено проверавање Решавање рачунских задатака , разговор

	<p>узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. (3+2)</p> <p>Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. (1+1)</p> <p>Сила Земљине теже (тежина тела). (1+2)</p> <p>Систематизација и обнављање градива. (0+2)</p> <p>Демонстрациони огледи. Истежање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање. Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. Привлачење и одбијање магнета.</p>								
Мерење	<p>Основне и изведене физичке величине и њихове јединице. Међународни систем мера. (1+1)</p> <p>Мерење дужине, запремине и времена. Појам средње вредности мерене величине и грешке при мерењу. Мерни инструменти. (3+3)</p> <p><i>Демонстрациони огледи.</i></p> <p>Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (балон, мензура) и времена (часовник, хронометар, секундметар).</p> <p>Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти).</p> <p><i>Лабораторијске вежбе.</i></p> <p>Мерење димензија малих тела лењиром са милиметарском поделом. (1)</p> <p>Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. (1)</p> <p>Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром. (2)</p> <p>Мерење еластичне силе при истежању и сабијању опруге. (1)</p>	4	4	7	15	XII, I, I I	<p>Излаже нови садржај. Подстиче и усмерава ученике на размишљање. Поставља питања, сугерише, упућује да повезује са стеченим знањима.</p>	<p>Прати, пита, записује, упознаје се са јединицама SI система за одговарајуће физичке величине: m, s, kg, N, m/s, Pa...;</p>	<p>Усмено проверавање Домаћи задаци</p>

	Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром.(1) Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози.(1)								
Маса и густина	Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике)(1+0) Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела(1+0) Маса и тежина као различити појмови(1+1) Мерење масе тела вагом(0+1) Густина тела. Одређивање густине чврстих тела(1+2) Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине(1+1) <i>Демонстрациони огледи.</i> Илустровање инертности тела. Судари двеју кугли(а) исте величине, од истог материјала, (б) различите величине, од истог материјала, (в) исте величине од различитог материјала. Мерење масе вагом. Течности различитих густина у истом суду-, течни сендвич“ <i>Лабораторијске вежбе</i> Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика(2) Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине(1)	5	7	3	15	III, IV, V	Усмено излагање. дијалог, извођење огледа, постављање питања	Слушају, посматрају, коментаришу, закључују, учествују у вежби, решавају задатке, упоређују	Усмено проверавање Домаћи задаци
Притисак	Притисак чврстих тела(1+1) Притисак у мирној течности, хидростатички притисак, спојени судови(2+1) Атмосферски притисак, Торичелијев оглед, барометри, зависност атмосферског притиска од надморске висине(1+1) Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима	5	6	1	12	V, VI	Израже нови садржај, објашњава, демонстрира, питањима наводи на закључивање, подстиче знатижењу и истраживачки начин размишљања о свакодневним	Слушају, посматрају, коментаришу, закључују, учествују у вежби, решавају задатке, упоређују	Усмено проверавање Домаћи задаци разговор

	<p>Паскалов закон и његова примена(1+1) <i>Демонстрациони огледи.</i> Зависност притиска од величине додирне површине и од тежине тела. Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска. Преношење притиска кроз течност (стаклена цев са мембраном, Хернова боца, спојени судови) Хидраулична преса. Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети“, како свећа може да гори под водом... <i>Лабораторијска вежба:</i> Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде(1)</p>									ситуацијама		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-------------	--	--

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА ИЗ ФИЗИКЕ ЗА 6. РАЗРЕД

Фонд часова: 72 Недељно: 2 часа

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
Увод	Ученик треба да схвати како физика истражује природу и да је материјални свет погодан за истраживање; зна да разликује физичка тела од супстанције	
Кретање	Ученик треба да: усвоји основне представе о механичком кретању; упозна величине које карактеришу равномерно праволинијско кретање (пут, временски интервал, брзина) и средњу брзину као карактеристику променљивог праволинијског кретања; уме да израчунава сталну брзину; користи јединицу за брзину у СИ систему уме да препозна врсту кретања према облику путање уме да препозна равномерно кретање	ФИ.1.4.5. ФИ.1.4.6. ФИ.1.4.3. ФИ.3.4.3. ФИ.2.7.2. ФИ.2.7.1. ФИ.1.4.1. ФИ.1.4.3. ФИ.1.4.4. ФИ.2.4.1. ФИ.2.4.2. ФИ.3.4.1. ФИ.2.7.2.

	<p>уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине</p> <p>уме да препозна убрзано кретање</p>	
Сила	<p>Ученик треба да:</p> <p>на основу појмова узајамног деловања тела (одбијања, привлачења, деформације, промене кретања) схвати силу као меру узајамног деловања тела која се одређује интензитетом, правцем и смером и мери динамометром;</p> <p>уме да измери силу динамометром; користи јединицу силе у СИ систему</p> <p>уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно</p> <p>уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе</p> <p>уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције</p> <p>зна основне особине гравитационе и еластичне силе, и силе потиска</p>	<p>ФИ.1.2.1. ФИ.1.2.2. ФИ.1.2.3. ФИ.2.2.1</p>
Мерење	<p>Ученик треба да:</p> <p>зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака</p> <p>зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време</p> <p>зна да користи основне јединице за дужину, масу. запремину, температуру и време</p> <p>Зна шта су мерна јединица и мерни број;</p> <p>Одреди средњу вредност неке непосредно мерене величине;</p> <p>Само упозна појам грешке и значај релативне грешке, а да зна шта је апсолутна грешка и како настаје грешка при читавању скала мерних инструмената; разликује временски тренутак од временског интервала;</p> <p>уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата</p> <p>уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења</p> <p>Користи усмена и писмена упутства за извођење огледа;</p> <p>Изводи једноставне експерименте;</p> <p>Зна да опише и прикаже (табеларно и графички) добијене податке;</p> <p>Оцени резултат независно од мерења и рачунања;</p> <p>Процени и провери смисленост резултата мерења и рачунања</p> <p>уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока</p> <p>зна да користи основне јединице за дужину, масу. запремину, температуру и време</p> <p>уме да препозна јединице за брзину</p> <p>зна да разликује електричне проводнике и изолаторе</p> <p>зна називе основних елемената електричног кола</p> <p>зна како се везују отпорници и инструменти у електричном колу</p>	<p>ФИ.1.1.1. ФИ.1.1.2. ФИ.2.1.1. ФИ.2.1.2.</p>

	уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата	
Маса и густина	Ученик треба да: усвоји појам масе и тежине и прави разлику између њих; зна да се маса тела мери вагом; уме да одреди густину чврстих тела и густину течности мерењем њене масе и запремине; користи јединицу густине и масе у СИ систему разуме и примењује концепт густине	ФИ.2.1.5.
Притисак	Ученик треба да: зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи усвоји појам притиска и уме да одреди притисак чврстих тела; схвати да се спољашњи притисак у течностима и гасовима преноси подједнако у свим правцима; разуме Паскалов закон; схвати значај и примену спојених судова; разуме атмосферски притисак; користи јединицу притиска у СИ систему зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба флуида разуме и примењује концепт притиска у флуидима	ФИ.3.1.3. ФИ.1.1.3. ФИ.2.1.6. ФИ.3.1.4.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА, РАЗРЕД: 6.

Фонд часова: 72 Недељно: 2 час

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
Увод	4	Уџбеник Физика за 6.разред,издавачка кућа Клет,аутор Марина Радојевић Збирка задатака Физика за 6.разред,издавачка кића Клет,аутор Марина Радојевић		IX	
Кретање	14	Уџбеник Физика за 6.разред,издавачка кућа Клет,аутор Марина Радојевић Збирка задатака Физика за 6.разред,издавачка кића Клет,аутор Марина Радојевић		IX,X	
Сила	14	Уџбеник Физика за 6.разред,издавачка кућа Клет,аутор Марина Радојевић Збирка задатака Физика за 6.разред,издавачка кића Клет,аутор Марина Радојевић		X,XI,XII	
Мерење	15	Уџбеник Физика за 6.разред,издавачка кућа Клет,аутор Марина Радојевић Збирка задатака Физика за 6.разред,издавачка кића Клет,аутор Марина Радојевић	математика	XII,I,II	
Маса и густина	15	Уџбеник Физика за 6.разред,издавачка кућа Клет,аутор Марина Радојевић Збирка задатака Физика за 6.разред,издавачка кића Клет,аутор Марина Радојевић	математика	III,IV,V	
Притисак	12	Уџбеник Физика за 6.разред,издавачка кућа Клет,аутор Марина Радојевић Збирка задатака Физика за 6.разред,издавачка кића Клет,аутор Марина Радојевић	математика	V,VI	

Допунска настава ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА 6.разред Годишњи фонд часова: 18

Циљеви и задаци: оспособљавање ученика за праћење редовне наставе физике

Теме/према часовима

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА-ДОПУНСКА НАСТАВА – Физика 6.разред

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Кретање	3
2.	Сила	4
3.	Мерење	4
4.	Маса и густина	4
5.	Притисак	3
УКУПНО		18

НАПОМЕНА : Садржаји за реализовање допунске наставе ће зависити од напредовања ученика и проблема на које наилазе у овладавању предвиђеним програмским садржајима.

Уџбеник за реализацију програма
Физика за 6.разред основне школе,
издавачка кућа "Клет"

аутор Марина Радојевић,

Збирка задатака са лабораторијским вежбама за 6.разред основне школе, аутор
Марина Радојевић, издавачка кућа "Клет"

Додатна настава ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА 6.разред
Годишњи фонд часова: 36

Циљеви и задаци : мотивисање ученика да се баве физиком и да развијају способност логичког мишљење и закључивања; мотивисање ученика да уоче употребу физике у свакодневном животу; стицање шире образовне основе потребне за лакше усвајање и разумевање других садржаја природних наука; омогућавање даровитим ученицима да искажу и развијају своје способности при решавању проблема у физици

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА-ДОДАТНА НАСТАВА- Физика 6.разред

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Кретање	12
2.	Сила	8
3.	Мерење	6
4.	Маса и густина	6
5.	Притисак	4
УКУПНО		36

Уџбеник за реализацију програма
Физика за 6.разред основне школе,
издавачка кућа" Клет"

аутор Марина Радојевић,

Збирка задатака са лабораторијским вежбама за 6.разред основне школе, аутор Марина Радојевић, издавачка кућа "Клет"

3.6.6. Наставни план и програм из математике

Циљеви и задаци

Циљеви:

Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприноси развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

Задаци

Задаци наставе математике јесу:

- стицање знања неопходних за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- стицање основне математичке културе потребне за сагледавање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- развијање ученикових способности посматрања, опажања и логичког, критичког, аналитичког и апстрактног мишљења;
- развијање културних, радних, етичких и естетских навика ученика, као и побуђивање математичке радозналости;
- стицање способности изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- усвајање основних чињеница о скуповима, релацијама и ресликавањима;
- савлађивање основних операција с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и усвајање основних својстава тих операција;
- упознавање најважнијих геометријских објеката: линија, фигура и тела и разумевање њихових узајамних односа;
- оспособљавање ученика за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама;
- припрема ученика за разумевање одговарајућих садржаја природних и техничких наука;
- изграђивање позитивних особина ученикове личности као што су:
- систематичност, упорност, тачност, уредност, објективност, самоконтрола и смисао за самостални рад;
- стицање навика и умешности у коришћењу разноврсних извора знања.

Оперативни задаци:

Ученике треба оспособити да:

- схвате потребу увођења негативних бројева, структуру скупова целих и рационалних бројева, те појмове супротног броја, реципрочног броја и апсолутне вредности броја;
- усвоје основне рачунске операције у скуповима Z и Q и довољно увежбају извођење тих операција, уз коришћење њихових својстава;

- могу да читају, састављају разне једноставније изразе са рационалним бројевима и израчунају њихову вредност;
- упознају и умеју да решавају једноставније једначине и неједначине у скупу рационалних бројева;
- разумеју процентни начин изражавања и могу да га примењују у практичним задацима;
- познају класификацију троуглова и четвороуглова и знају њихова основна својства;
- схвате релацију подударности и њена својства и умеју да је примењују у извођењу основних конструкција троугла и четвороугла;
- схвате једнакост површи геометријских фигура и правила о израчунавању површина троуглова, паралелограма и других четвороуглова;
- примењују правила за израчунавање површине троугла и четвороугла у разним практичним задацима;
- усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање исказа; правилно коришћење речи „ако... тада" и „ако и само ако"; увиђају потребу за доказивањем и умеју да изводе неке једноставније доказе).

Глобални план рада из математике за 6. разред
Фонд часова: 144 Недељно: 4 часа

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
ЦЕЛИ БРОЈЕВИ (Z)	Појам негативног броја. Скуп Z бројева. Z бројеви на бројевној правој. Супротан број. Апсолутна вредност Z броја. Упоредивање Z бројева. Основне рачунске опер. с Z бројевима и њихова својства	10	14	24	IX,X	неговање позитивне климе у одељењу, омогућити подстицајну средину за рад и учење, охрабрује, помаже и подстиче ученике, омогућити ученицима да сами изводе закључке, подстицати ученике на учење, инсистирати на систематичности у раду и поштовању принципа и правила рада, инсистирати на практичној примени стечених знања, оцењивањем	активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања, активно учешће у раду, самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство, вежбање на	Врши се: посматрањем слушањем бележењем одговора увид у успешност решених задатака процењивањем подржавањем оцењивањем
ТРОУГАО	Троугао; однос страница, врсте троуг. према страницама. Углови троугла, збир углова, врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Конструкције неких углова(60°,120°,30°,45°,75°,135°). Подударност троуглова. Основна правила о подударности троуглова; закључивање о једнакости аналогних елемената. Основне конст. троуглова. Описана кружна линија око троугла и уписана у њега, висина и тежиш. дуж. Четири значајне тачке у троуглу и њихова	13	17	30	X,XI, XII			

	конструкција.					мотивисати ученике за учење, оцењивањем проценити ниво постигнућа ученика, идентификовати напредак у учењу и постигнућима ученика, подстицати ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују, самовредновање реализације програма	часу и домаћим задацима.	
РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ (Q)	Скуп Q бројева. Приказивање Q бројева на бројевној правој. Уређеност скупа. Рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази с Q бројевима. Једначине и неједначине упознатих облика-решавање и примена. Процент и примене.	16	29	45	XII,I, II,III,			
ЧЕТВОРОУГАО	Четвороугао;врсте четвороуглова;углови четвороугла.Паралелограм, својства; појам централне симетрије.Врсте паралелограма;правоугли паралелограми. Конструкције паралелограма.Трапез,својства,средња линија;врсте трапеза,једнакокраки трапез.Основне конструкције трапеза.	9	11	20	III,IV, V			
ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА	Појам површине фигуре-површина правоугаоника.Једнакост површина фигура. Површина паралелограма, троугла,трапеза.Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.	7	10	17	V,VI			
ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ			8	8	X,XII, III,VI			

Глобални план рада из математике за 6. разред

Фонд часова: 144 Недељно: 4 часа

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	<p>Циљ наставе математике у основној школи јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и математичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, као и да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оспособи ученике да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама; - оспособи ученике да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима; - развије мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје; - осигура да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и законитости у природи и друштву; - оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе; - представља основу за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; - доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика. 	ОСНОВНИ НИВО
ТРОУГАО		МА 1.1.1. (2., 3., 4., 6.)
РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ		МА 1.2.1.
ЧЕТВОРОУГАО		МА 1.3.1. (2., 6.)
ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА		МА 1.4.1. (2., 3., 4.)
ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ		МА 1.5.4
		СРЕДЊИ НИВО
		МА 2.1.1. (2., 4.)
		МА 2.2.5
		МА 2.3.1. (2., 6.)
		МА 2.4.1. (3.)
		МА 2.5.2. (4.)
		НАПРЕДНИ НИВО
		МА 3.1.1. (3.)
		МА 3.2.5
		МА 3.3.1. (2., 6.)
		МА 3.4.1. (2.)
		МА 3.5.4

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА , РАЗРЕД:VI

Фонд часова: 144 Недељно: 4 часа

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	24	Уџбеник математика за 6. разред основне школе – Небојша Икодиновић и Слађана Димитријевић Збирка задатака из математике за 6. разред основне школе – Сања Милојевић и Ненад Вуловић	Географија, историја, физика, друштвене игре	IX, X	
ТРОУГАО	30		Географија, архитектура, уметност	X, XI, XII	
РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	45		Физика, историја, географија, хемија	XII, I, II, III	
ЧЕТВОРОУГАО	20		Техничко и информатичко образовање, географија,	III, IV, V	
ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА	17		Техничко и информатичко образовање, физика,	V, VI	
ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ	8			X, XII, III, VI	

Допунска настава ПРЕДМЕТ:Математика; разред: шести
Годишњи фонд часова: 18

Циљеви и задаци:

- да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву
- схвате потребу увођења негативних бројева, структуру скупова целих и рационалних бројева, те појмове супротног броја, реципрочног броја и апсолутне вредности броја;
- усвоје основне рачунске операције у скуповима Z и Q и довољно увежбају извођење тих операција, уз коришћење њихових својстава;
- могу да читају, састављају разне једноставније изразе са рационалним бројевима и израчунају њихову вредност;
- упознају и умеју да решавају једноставније једначине и неједначине у скупу рационалних бројева;
- примењују правила за израчунавање површине троугла и четвороугла у разним практичним задацима;
- разумеју процентни начин изражавања и могу да га примењују у практичним задацима;
- познају класификацију троуглова и четвороуглова и знају њихова основна својства;
- схвате релацију подударности и њена својства и умеју да је примењују у извођењу основних конструкција троугла и четвороугла;

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА - ДОПУНСКА НАСТАВА – МАТЕМАТИКА

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Цели бројеви..	3
2.	Рационални бројеви.	4
3.	Троугао.	4
4.	Четвороугао.	3
5.	Површина четвороугла и троугла.	4
УКУПНО		18

НАПОМЕНА : Садржаји за реализовање допунске наставе ће зависити од напредовања ученика и проблема на које наилазе у овладавању предвиђеним програмским садржајима.

Уџбеник за реализацију програма Уџбеник математика за 6 . разред основне школе – Сања Милојевић, Ненад Вуловић Збирка задатака из математике за 6. разред основне школе – Сања Милојевић, Ненад Вуловић.

Додатна настава ПРЕДМЕТ: Математика; разред: шести
Годишњи фонд часова: 18

Циљеви и задаци:

- да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.
- да разумеју процентни начин изражавања и могу да га примењују у практичним задацима;
- познају класификацију троуглова и четвороуглова и знају њихова основна својства;
- схвате релацију подударности и њена својства и умеју да је примењују у извођењу основних конструкција троугла и четвороугла;
- схвате једнакост површи геометријских фигура и правила о израчунавању површина троуглова, паралелограма и других четвороуглова;
- примењују правила за израчунавање површине троугла и четвороугла у разним практичним задацима;
- усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање исказа; правилно коришћење речи „ако... тада“ и „ако и само ако“; увиђају потребу за доказивањем и умеју да изводе неке једноставније доказе).

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА - ДОДАТНА НАСТАВА - МАТЕМАТИКА

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Цели бројеви.	3
2.	Рационални бројеви.	3
3.	ТРОУГАО.	3
4.	Четвороугао.	3
5.	Површина троугла и четвороугла.	3
6.	Dirchletov принцип Комбинаторика Задаци који се решавају цртањем	3
УКУПНО		18

Уџбеник за реализацију програма: : Уџбеник математика за 6 . разред основне школе – Сања Милојевић, Ненад Вуловић
Збирка задатака из математике за 6. разред основне школе – Сања Милојевић, Ненад Вуловић

3.6.7. Наставни план и програм из биологије

Циљеви и задаци

Циљ наставе биологије јесте да ученици усвајањем образовно-васпитних садржаја стекну основна знања о животном простору, начину живота, основној грађи, разноврсности и значају животињског света.

Задаци наставе биологије су:

- развијање љубави према природи и осећања дужности да је очувају за себе и будуће генерације
- упознавање спољашње и основне унутрашње грађе праживотиња
- упознавање спољашње и основне унутрашње грађе животиња
- поступно и систематично упознавање разноврсности животињског света
- схвате улогу животиња у природи
- развијање одговорног односа према животињама
- разумевање еволутивног развоја живог света
- упознају болести које изазивају или преносе животиње, начине преношења и превенцију
- развијање хигијенских навика и здравствене културе

Глобални план рада из биологије за 6. разред

Фонд часова: 72

Недељно: 2 часа

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
1. Увод	Разноврсност живог света и разлике између биљака, животиња и гљива	2	1	3	9.	Предаје, поставља питања, анализира	Понављају, повезују, разликују, објашњавају	Усмено испитивање, иницијални тест, повезивање стечених знања, активност на часу.
2. Праживотиње	Праживотиње-карактеристике, начин живота, грађа, разноврсност и значај. Паразитске праживотиње изазивачи болести, начини преношења и мере превенције.	5	4	9	9,10.	Предаје, поставља питања, демонстрира, контролише рад ученика, указује на последице, класификује, показује.	Упоређују, посматрају под микроскопом, уочавају, закључују, повезују	Усмено испитивање, активност на часу, практичан рад, повезивање стечених знања
3. Царство животиња	Разноврсност животиња. Спољашња грађа, основи унутрашње грађе животиња и функције неопходне за одржавање живота. Класификација и значај животиња.	27	21	48	10,11, 12,1,2, 3,4.	Предаје, поставља питања, припрема радне задатке, даје упутства, класификује, анализира, подстиче сарадњу међу ученицима, хвали, демонстрира, контролише рад ученика.	Упоређују, табеларно приказују, систематизују, повезују, класификују, синтетишу, издвајају, раде дисекцију, израђују збирке, разликују, образлажу, посматрају, уочавају	Усмено испитивање, тест, активност на часу, практичан рад, израда цртежа, повезивање стечених знања, способност употребе стечених знања.
4. Угроженост и	Фактори угрожавања и значај	3	3	6	5.	Предаје,	Понављају,	Усмено испитивање,

заштита животиња.	заштите животиња. Биодиверзитет.					поставља питања, наводи примере, анализира, указује на последице	дефинишу, наводе примере, повезују, дискутују, објашњавају.	активност на часу, писани радови
5. Увод у еволуцију живог света	Настанак живота на Земљи. Теорија еволуције	3	3	6	5,6.	Предаје, наводи примере, припрема радне задатке, објашњава, повезује, поставља питања.	Одговарају, креирају, повезују, писани радови	Усмено испитивање, активност на часу, писани радови, повезивање стечених знања.
		40	32	72				

Глобални план рада из биологије за 6. разред

Фонд часова:72 Недељно: 2 часа

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
1. Увод	Стицање знања о разноврсности живог света. Упознају потребу за класификовањем живог света због његове велике разноликости	Би 1.1.4 Би 2.1.3 Би 3.1.4 Би 3.1.5 Ви 2.2.2 Би 1.3.8 Би 1.3.9
2. Праживотиње	Стивцање знања о праживотињама, начину живота, грађи, разноврсности и значају. Упознавање болести које изазивају паразитске праживотиње, начину преношења и мерама превенције.	Би 1.1.3 Би 1.1.4 Би 2.1.2 Би 1.6.1 Би 3.1.3 Би 2.2.3 Би 2.1.4 Би 1.3.2 Би 1.5.1 Би 1.5.2 Би 3.1.5
3. Царство животиња	Упознавање разноврсност и грађе животиња. Схватање улоге животиња у природи. Повезивање појмова и пороцеса у живим бићима и природи. Упознавање болести које изазивају или преносе животиње и мере превенције.	Би 1.2.1 Би 1.2.2 Би 1.2.3 Би 2.2.1 Би 2.2.2 Би 2.2.3 Би 3.2.1 Би 3.2.2 Би 3.2.3 Би 1.2.4 Би 2.2.7 Би 2.2.8 Би 3.2.5 Би 1.3.9 Би 3.1.4 Би 2.3.2 Би 1.4.3 Би 1.5.2 Би 1.5.3 Би 1.5.5
4. Угроженост и заштита животиња.	Развијање одговорног односа према животињама и потреба њихове заштите.	Би 1.4.6 Би 1.4.7 Би 1.4.8 Би 2.4.8 Би 2.4.9
5. Увод у еволуцију живог света	Разумевање еволутивног развоја живог света. Схватање значаја теорије еволуције у формирању савременог биолошког мишљења.	Би 1.3.8 Би 1.3.9 Би 1.3.10 Би 2.3.5 Би 2.3.6 Би 3.3.5

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА, РАЗРЕД:6.**Фонд часова:72 Недељно: 2 час**

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
1. Увод	3	Наталија Букуров Јасна Радосављевић Тања Станојевић Биологија Уџбеник за 6. разред основне школе	Биологија 5. разред	9.	
2. Праживотиње	9	-П-	Биологија 5. разред	9,10.	
3.Царство животиња	48	-П-	ТО Физика Српски језик Географија	12. 2.3 3. 3.	
4. Угроженост и заштита животиња.	6	-П-	Историја	5.	
5.Увод у еволуцију живог света	6	-П-	Географија	6.	

3.6.8. Наставни план и програм из географије

Глобални план рада из географије за 6. разред

Фонд часова: 72

Недељно: 2 часа

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
УВОД	Упознање ученике са циљевима, задацима и програмским садржајима географије за шести разред и даје им јасна упутства за рад.		1	1	IX	Припрема дидактичка средства. Мисаоно активира и мотивише ученике	Активно слуша. Одговара на питања и поставља питања	Посматрање Испитивање Ученички радови Домаћи задаци тестирање
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Воде на Земљи Биљни и животињски свет на Земљи	Воде на Земљи Светско море и његова хоризонтална подела: својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, плима и осека, морске струје), разуђеност обала Воде на копну: издан и извори, реке, речна мрежа, речни сливови, језера - подела према постанку језерских басена Загађивање мора и копнених вода и значај њихове заштите. Проблем несташице воде на Земљи Биљни и животињски свет	3	2	8	IX, X	Организује и реализује наставни процес у свим његовим сегментима. Ствара прилике за учење. Одговара на питања, поставља питања, помаже ученику да прецизира своје исказе. Развија интересовања код ученика. Прати напредовање сваког ученика и	Развија способности и вештине опажања, бележења и презентирања. Активан је у саопштавању и преношењу својих опажања. Формулише и размењује своје идеје са другима. Решава проблеме са вршњацима. Процењује	Посматрање Испитивање Ученички радови Домаћи задаци тестирање
		2	1					

	<p>на Земљи</p> <p>Биљне заједнице на Земљи: утицај рељефа, климе, земљишта и човека на распрострањеност биљног света.</p> <p>Животињски свет на Земљи: утицај климе, биљног света и човека на распрострањеност животињског света.</p> <p>Значај, заштита и унапређивање биљног и животињског света.</p>					<p>оцењује његово постигнуће</p> <p>Припрема дидактичка средства.</p> <p>Мисаоно активира и мотивише ученике.</p> <p>Прати ток ученичких активности на часу.</p>	<p>свој рад и рад вршњака.</p> <p>Активно слуша.</p> <p>Одговара на питања и поставља питања.</p> <p>Наводи и понавља.</p> <p>Дефинише и закључује.</p>	
СТАНОВНИШТВО И НАСЕЉА НА ЗЕМЉИ	<p>Екумена: број становника на Земљи, густина насељености, природни прираштај светског становништва</p> <p>Структура светског становништва (расна, национална, старосна, полна, верска, професионална...)</p> <p>Миграције светског становништва: узроци, врсте и последице миграција</p> <p>Насеља: врсте и типови; повезаност насеља у конурбације и мегалополисе</p>	3	2	5	X, XI	<p>Сарађује са колегама и размењује мишљења.</p> <p>Припрема, реализује и анализира наставни процес.</p> <p>Унапређује наставу и наставну праксу.</p> <p>Дефинише активности и садржаје.</p> <p>Формулише задатке за сваку групу.</p> <p>Прати ефекте рада ученика и свога рада.</p>	<p>Формулише задатке за сваку групу.</p> <p>Прати ефекте рада ученика и свога рада.</p> <p>Уочава, дефинише и прецизира проблем.</p> <p>Повезује нова знања са већ постојећим.</p> <p>Оријентише се у простору и на географској карти.</p>	<p>Посматрање</p> <p>Испитивање</p> <p>Ученички радови</p> <p>Домаћи задаци</p> <p>тестирање</p>
ГЕОГРАФСКА	Природна и географска	2	1	3	XI,	Дефинише	Решава	Посматрање

СРДИНА И ЉУДСКЕ ДЕЛАТНОСТИ	средина; појам географске регије Привреда: подела на привредне делатности и гране; утицај природних и друштвених фактора на развој привреде				XII	здатке. Омогућује примену стечених вештина. Одговара на питања ученика Помаже ученику да организује своја размишљања	проблеме са вршњацима. Процењује свој рад и рад вршњака Активан је у саопштавању и преношењу својих опажања.	Испитивање Ученички радови Домаћи задаци тестирање
	Опште географске одлике Европе Основни географски подаци о континенту: име, границе, величина и географски положај. Природно географске одлике Европе: вертикална и хоризонтална разуђеност европског континента, климатска и вегетацијска обележја, хидрографске карактеристике. Друштвено економске одлике Европе: становништво, насеља, природна богатства и привреда. Интеграцијски процеси у Европи и подела на регије. Јужна Европа Природно-географске одлике Јужне Европе: вертикална и хоризонтална	5	3			Сарађује са колегама и размењује мишљења. Припрема, реализује и анализира наставни процес. Унапређује наставу и наставну праксу. Усклађује циљеве са оним што жели да постигне са ученицима. Помаже ученику да организује своја размишљања Организује наставни процес. Реализује наставни процес.	Користи своја постојећа знања и искуства. Износи велики број идеја. Дискутује и излаже. Оријентише се у простору и на географској карти. Описује. Обнавља градиво и мисоно се ангажује. Повезује претходно стечена знања са новим знањима. Активан је у саопштавању	Посматрање Испитивање Ученички радови Домаћи задаци тестирање
		8	6					

<p>РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ</p> <p>Опште географске одлике Европе</p> <p>Јужна Европа</p> <p>Средња Европа</p> <p>Западна Европа</p> <p>Северна Европа</p>	<p>разуђеност европског континента, климатска и вегетацијска обележја, хидрографске карактеристике.</p> <p>Друштвеноекономске одлике Јужне Европе: становништво, насеља, природна богатства, привреда и политичка подела Јужне Европе.</p> <p>Државе на Балканском полуострву: Србија, Црна Гора, Босна Херцеговина, Словенија, Хрватска, Македонија Албанија, Бугарска и Грчка.</p> <p>Апенинско полуострво: Италија</p> <p>Пиринејско полуострво: Шпанија и Португалија</p> <p>Географски преглед осталих држава Јужне Европе: Андора, Монако, Ватикан, Сан Марино, Малта</p> <p>Средња Европа</p> <p>Природно-географске одлике Средње Европе: вертикална и хоризонтална разуђеност европског континента, климатска и вегетацијска обележја, хидро-графске карактеристике.</p>	6	4	52	<p>XII, I, II, III V, V</p>	<p>Омогућује презентирање. Води циљани разговор. Пружа потребну помоћ ученицима. Потстиче и подржава ученике. Схвата проблемске ситуације. Прати напредовање ученика.</p>	<p>свог знања. Процењује свој рад и рад вршњака. Развија способности презентирања</p> <p>Богаћење речника. Развијање логичког и критичког мишљења. Развијање одговорности за свој рад. Развијање такмичарског духа.</p>	
--	---	---	---	----	-----------------------------	---	---	--

	<p>Друштвено економске одлике Средње Европе: становништво, насеља, природна богатства, привреда и политичка подела Средње Европе. Државе Средње Европе Немачка, Пољска, Чешка, Словачка, Швајцарска, Аустрија, Мађарска и Румунија</p> <p>Западна Европа</p> <p>Природно-географске одлике Западне Европе: вертикална и хоризонтална разуђеност европског континента, климатска и вегетацијска обележја, хидрографске карактеристике.</p> <p>Друштвено економске одлике Западне Европе: становништво, насеља, природна богатства, привреда и политичка подела Западне Европе. Уједињено краљевство Велике Британије и Северна Ирска</p> <p>Француска</p> <p>Северна Европа</p> <p>Природно-географске одлике Северне Европе: вертикална и хоризонтална разуђеност европског</p>	4	4					
	<p>Друштвено економске одлике Западне Европе: становништво, насеља, природна богатства, привреда и политичка подела Западне Европе. Уједињено краљевство Велике Британије и Северна Ирска</p> <p>Француска</p> <p>Северна Европа</p> <p>Природно-географске одлике Северне Европе: вертикална и хоризонтална разуђеност европског</p>	2	2					

	<p>континента, климатска и вегетацијска обележја, хидрографске карактеристике.</p> <p>Друштвено економске одлике Северне Европе: становништво, насеља, природна богатства, привреда и политичка подела Северне Европе.</p> <p>Шведска Норвешка Источна Европа</p> <p>Природно-географске одлике Источне Европе: вертикална и хоризонтална разуђеност европског континента, климатска и вегетацијска обележја, хидрографске карактеристике.</p> <p>Друштвеноекономске одлике Источне Европе: становништво, насеља, природна богатства, привреда и политичка подела Источне Европе.</p> <p>Руска федерација Украјина</p>	5	3					
ГОДИШЊА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА НАСТАВНОГ ГРАДИВА	Регионална географија Европе		3	3	VI	Креира и реализује час тако да настава буде квалитетна, како би ученици стекли и развили	Посматра и уочава распоред објеката и појава и њихове односе	

						знања, вештине, способности и ставове. Усклађује циљеве са оним што жели да постигне са ученицима. Формулише задатке за сваку групу.	у простору и на географској карти. Учествује у обнављању градива. Мисаоно се ангажује. Самостално се служи географском картом.	
--	--	--	--	--	--	--	---	--

Глобални план рада из географије за 6. разред

Фонд часова: 72 Недељно: 2 часа

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Воде на Земљи	Истицање односа копнених и водених површина Препознавање појама Светско море и дефинање мање водене површине. Одређивање на карти океана и мора Описивање облика разуђености обала и препознавање тих облика на географској карти. Описивање својства морске воде. Објашњење значаја мора за људе и њихове делатности. Разликовање речне мреже, речног система и речног слива. презентовање подела језера према начину постанка њихових басена и значају језера. Препознавање на географској карти највећих река и језера на свету.	Зна однос копнених и водених површина Препознаје појам Светско море и дефинише мање водене површине. Одређуј простирање океана и мора на карти. Описује облике разуђености обала и препознаје их на географској карти. Наводи и описује својства морске воде. Објашњава значај мора за људе и њихове делатности. Разликује речну мрежу, речни систем и речни слив. Објашњава поделу језера према начину постанка њихових басена и значај језера. Препознаје на географској карти највеће реке и језера на свету.

<p>Биљни и животињски свет на Земљи</p>	<p>Означавање на немој карти океана, већих мора, залива и осталих облика хоризонталне разуђености, река, језера и развођа. Разликовање позитивних и негативних утицаја, глобалне и локалне последице човековог деловања на хидросферу и именовање загађивача воде. Разумевање важности и значаја личног учешћа у заштити природе, обнови и унапређивању вода и животне средине. Коришћење знања у различитим животним ситуацијама (игра, учење, опасности, излети). Разумевање утицаја климе, рељефа земљишта и човека на распрострањеност живог света на Земљи. Разумевање узрочно – последичне везе природних и друштвених појава и процеса у географском омотачу Земље. Развијање способности уочавања основних одлика природних зона на Земљи. Разумевање и препознавање последице негативног утицаја човека на биљни и животињски свет. Објашњење појам биосфере. Познавање мера заштите биљака и животиња у непосредном окружењу. Препознавање природних индикатора загађености ваздуха. Разумевањ важности и могућности личног учешћа у заштити екосистема.</p>	<p>На немој карти означава океане, већа мора, заливе и остале облике хоризонталне разуђености, реке, језера и развођа. Разликује позитивне и негативне утицаје, глобалне и локалне последице човековог деловања на хидросферу и именује загађиваче воде. Разуме важност и значај личног учешћа у заштити природе, обнови и унапређивању вода и животне средине. Примењује знање у различитим животним ситуацијама (игра, учење, опасности, излети). Разуме утицај климе, рељефа земљишта и човека на распрострањеност живог света на Земљи. Разуме узрочно – последичну везу природних и друштвених појава и процеса у географском омотачу Земље. Развијање способности уочавања основних одлика природних зона на Земљи. Разуме и препознаје последице негативног утицаја човека на биљни и животињски свет. Објашња појам биосфере. Препознаје и просторно дефинише природне зоне на Земљи. Познаје мере заштите биљака и животиња у непосредном окружењу. Препознаје природне индикаторе загађености ваздуха. Разуме важност и могућности личног учешћа у заштити екосистема</p>
<p>СТАНОВНИШТВ О И НАСЕЉА НА ЗЕМЉИ</p>	<p>Усвајање основних појмова о становништву и насељима на Земљи и њиховом размештају. Стицање нових знања о природном и механочком кретању становништва. Упознавање различитих структура становништва на Земљи. Упознавање карактеристичних раса, народа и религија. Уочавање карактеристичних насељених и ненасељених делова Земљине површине. Упознавање најважнијих демографских проблема савременог света. Сагледавање јединства друштвених и природних чинилаца и</p>	<p>Усвојени основни појмови о становништву и насељима на Земљи и њиховом размештају. Стечено ново знање о природном и механочком кретању становништва. Познаје различите структуре становништва на Земљи. Познаје карактеристикераса, народа и религија. Уочава карактеристике насељених и ненасељених делова Земљине површине. Познаје најважније демографске проблеме савременог света. Опажа јединство друштвених и природних чинилаца и њихов значај.</p>

	<p>њихов значај.</p> <p>Препознавање разлика село – град.</p> <p>Усвајање појмова урбанизација, конурбације, и мегалополиси.</p> <p>Објашњење појама светско становништво.</p> <p>Познавање појама Екумене и границе екумене.</p> <p>Навођење фактора који утичу на густину насељености.</p> <p>Разумевање условљености распореда становништва друштвеним и природним факторима.</p> <p>Дефинисање распореда становништва на географској карти</p> <p>Објашњење појмова наталитет, морталитет, природни прираштај.</p> <p>Препознавање континената и регија са високим и ниским природним прираштајем.</p> <p>Разумевање појама миграција, и указивње на узроке настанка.</p> <p>Разумевање основне структуре становништва.</p> <p>Објашњење великих миграција становништва кроз историју.</p> <p>Познавање положаја, типова и функционалне класификације насеља.</p> <p>Разумевање узрока и последица урбанизације и повезивања насеља у урбане системе (конурбације, мегалополисе.)</p> <p>Разумевање потребе уређивања насеља и побољшања хигијенских и других услова у циљу стварања квалитетније животне средине.</p>	<p>Разликује село и град.</p> <p>Усвајени појмови урбанизација, конурбација, мегалополис</p> <p>Објашњава појам светско становништво.</p> <p>Познаје појам Екумене и њених граница.</p> <p>Наводи факторе који утичу на густину насељености.</p> <p>Разуме условљеност распореда становништва друштвеним и природним факторима.</p> <p>Дефинише распоред становништва на географској карти.</p> <p>Објашњава појмове наталитет, морталитет, природни прираштај.</p> <p>Препознаје континенте и регије са високим и ниским природним прираштајем.</p> <p>Разуме појам миграције, и наводи узроке настанка.</p> <p>Разуме основне структуре становништва.</p> <p>Објашњава велике миграције становништва кроз историју.</p> <p>Познаје положај, типове и функционалну класификацију насеља.</p> <p>Разуме узроке и последице урбанизације и повезивања насеља у урбане системе (конурбације, мегалополисе.)</p> <p>Разуме потребу уређивања насеља и побољшања хигијенских и других услова у циљу стварања квалитетније животне средине.</p>
<p>ГЕОГРАФСКА СРЕДИНА И ЉУДСКЕ ДЕЛАТНОСТИ</p>	<p>Усвајање појмова о географској и природној средини.</p> <p>Разумевање појма регије и усвајање основних принципа регионализације.</p> <p>Уочавање основних односа и веза између привредних делатности и привредних грана.</p> <p>Разумевање утицаја природних и друштвених фактора на развој привредних грана.</p> <p>Проширивање постојећих знања о привреди и њеним делатностима у циљу правовремене професионалне</p>	<p>Усвајени појмови о географској и природној средини.</p> <p>Разуме појма регије и познаје основне принципе регионализације.</p> <p>Уочава основне односе и везе између привредних делатности и привредних грана.</p> <p>Разуме утицаје природних и друштвених фактора на развој привредних грана.</p> <p>Проширена постојећа знања о привреди и њеним делатностима у циљу правовремене професионалне</p>

	<p>оријентације. Издавање негативног утицаја човека на природну средину. Упознаје појмове обновљивих и необновљивих природних ресурса, рециклаже, озонске рупе, ефекат стаклене баште Упознавање са појмом географске регије и карактеристикама регије. Разликовање природне и географске регије. Дефинисање појама регионална географија. Објашњење појма привреде и привредних сектора. Дефинисање појмова примарне, секундарне и терцијарне делатности. Упознаје пољопривредне и индустријске гране Схватање разлика између лаке и тешке индустрије; Издавање елемената по којима се разликују развијене и неразвијене земље. Познавање неких начина рационалног коришћења природних ресурса. Разумевање индустријализације и њен развој у свету.</p>	<p>оријентације. Издава негативно утицај човека на природну средину. Познаје појмове обновљивих и необновљивих природних ресурса, рециклаже, озонске рупе, ефекат стаклене баште. Зна шта је појам географске регије и карактеристике регије. Разликује природне и географске регије. Може да дефинише појам регионалне географије. Објашњава појам привреде и привредних сектора. Дефинише појмове примарне, секундарне и терцијарне делатности. Зна на које се гране деле пољопривреда и индустрија. Схвата разлику између лаке и тешке индустрије; Издавање елементе по којима се разликују развијене и неразвијене земље. Познаје неке начине рационалног коришћења природних ресурса. Разуме индустријализације и њен развој у свету.</p>
<p>РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ</p> <p>Опште географске одлике</p>	<p>Стицање знања о основним географским подацима Европског континента. Разумевање и уочавање природних и друштвених појава. Стицање знања о природним богатствима Европе, њиховом обиму, значају и утицају на развој привреде. Разумевање важности природних ресурса и њиховог одрживог коришћења. Познавање међународних организација посредством којих народи и државе остварују своја права (УН, ЕУ, Г8, Савет Европе). Оспособљавање за коришћење сликовног, картографског и другог материјала. Развијање толерантног става према различитостима у оквиру европског животног простора. Оспособљавање за самостално и тимско учење и истраживање. Одређивање географског положаја Европе на географској</p>	<p>Поседује знање о основним географским подацима Европског континента. Разуме и уочава природне и друштвене појаве. Стекао знање о природним богатствима Европе, њиховом обиму, значају и утицају на развој привреде. Разуме важност природних ресурса и њиховог одрживог коришћења. Познаје међународне организације посредством којих народи и државе остварују своја права (УН, ЕУ, Г8, Савет Европе). Оспособљен за коришћење сликовног, картографског и другог материјала. - Развијен толерантан став према различитостима у оквиру европског животног простора. Оспособљен за самостално и тимско учење и истраживање. Одређује географски положај Европе на географској карти. Објашњава значај географског положаја Европе. Уочава и објашњава облике хоризонталне разуђености</p>

	<p>карти. Објашњењ значаја географског положаја Европе. Уочавање и објашњење облика хоризонталне разуђености Европе. Разликовање климатских типова и навођење примера утицаја појединих типова климе на живот и рад људи. Разликовање основних типова земљишта и њихова распрострањеност. Препознавање на карти великих европских река, пловних система, и језера . Дефинисање просторног распореда становништва Европе. Разумевање појама нације и познавање и разврставање народа европе по тим групама. Издвајање религије и етничке структуре становништва Европе. Разумевање и објашњење значаја политичког и економског повезивања држава Европе.</p>	<p>Европе. Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи. Разликује основне типове земљишта и њихову распрострањеност. Препознаје на карти велике европске реке, пловне системе, и језера и објашњава њихов значај. Дефинише просторни распоред становништва Европе. Разуме појам нације и познаје и разврстава народе европе по тим групама. Издваја религије и етничку структуру становништва Европе. Разуме и објашњава значај политичког и економског повезивања држава Европе.</p>
<p>Јужна Европа</p>	<p>Активирање постојећих знања и усвајање нових знања о Јужној Европи. Упознавање са основним природним одликама и специфичностима Јужне Европе. Упознавање са одликама и специфичностима становништва и насеља у Јужној Европи. Упознавање основних одлика држава Јужне Европе. Развијање одговорности према себи, окружењу и културном наслеђу. Одређивање географског положаја Јужне Европе на географској карти. Објашњење значаја географског положаја Јужне Европе. Препознавање на географској карти Јужне Европе основних облика рељефа. Разликовање климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Јужној Европи. Разликовање основних типова земљишта и њихову</p>	<p>Користио постојећа и усвојио нова знања о Јужној Европи. Познаје основне природне и специфичне одлике Јужне Европе. Познаје одлике и специфичности становништва и насеља у Јужној Европи. Познаје основне одлике држава Јужне Европе Развијена одговорност према себи, окружењу и културном наслеђу. Одређује географски положај Јужне Европе на географској карти. Објашњава значај географског положаја Јужне Европе. Препознаје на географској карти Јужне Европе основне облике рељефа. Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Јужној Европи. Разликује основне типове земљишта и њихову распрострањеност на простору Јужне Европе.</p>

	<p>распрострањеност на простору Јужне Европе. Разликовање етничког и верског састава становништва Јужне Европе.</p>	<p>Разликује етнички и верски састав становништва Јужне Европе.</p>
Средња Европа	<p>Активирање постојећих знања и усвајање нових знања о Средњој Европи. Упознавање са основним природним одликама и специфичностима Средње Европе. Упознавање са одликама и специфичностима становништва и насеља у Средњој Европи. Упознавање основних одлика држава Средње Европе. Развијање одговорности према себи, окружењу и културном наслеђу. Одређивање географског положаја Средње Европе на географској карти. Објашњење значаја географског положаја Средње Европе. Препознавање на географској карти Средње Европе основне облике рељефа. Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Средњој Европи. Разликовање основних типова земљишта и њихову распрострањеност на простору Јужне Европе. Разликовање етничког и верског састава становништва Средње Европе. Разумевање и објашњење значаја Средоземља за живот људи и њихову делатност. Објашњења значаја Дунава за земље које се налазе у његовом пловидбеном путу. Дефинисање значаја Балтичког, Црног и Северног мора за привреду Северне Европе. Уочавање тешкоће земаља које су донедавно имале државну привреду. Схватање да и земља без сопствених природних ресурса могу да има развијену индустрију. Увиђање да су и живописни пејзажи важни природни</p>	<p>Користио постојећа и усвојио нова знања о Средњој Европи. Познаје основне природне и специфичне одлике Средње Европе. Познаје одлике и специфичности становништва и насеља у Средњој Европи. Познаје основне одлике држава Средње Европе. Развијена одговорност према себи, окружењу и културном наслеђу. Одређује географски положај Средње Европе на географској карти. Објашњава значај географског положаја Средње Европе. Препознаје на географској карти Средње Европе основне облике рељефа. Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Средњој Европи. Разликује основне типове земљишта и њихову распрострањеност на простору Јужне Европе. Разликује етнички и верски састав становништва Средње Европе. Разуме и објашњава значај Средоземља за живот људи и њихову делатност. Зна основне одлике држава Средње Европе и њихове специфичности. Објашњава значај Дунава за земље које се налазе у његовом пловидбеном путу. Дефинише значај Балтичког, Црног и Северног мора за привреду Северне Европе. Уочава тешкоће земаља које су донедавно имале државну привреду. Схвата да и земља без сопствених природних ресурса може да има развијену индустрију.</p>

	ресурси.	Увиђа да су и живописни пејзажи важни природни ресурси.
	<p>Активирање постојећих знања и усвајање нових знања о Западној Европи.</p> <p>Упознавање са основним природним одликама и специфичностима Западне Европе.</p> <p>Упознавање са одликама и специфичностима становништва и насеља у Западној Европи.</p> <p>Упознавање основних одлика држава Западне Европе.</p> <p>Развијање одговорности према себи, окружењу и културном наслеђу.</p> <p>Одређивање географског положаја Западне Европе на географској карти.</p> <p>Објашњење значаја географског положаја Западне Европе.</p> <p>Препознавање основних облика рељефа на карти Западне.</p> <p>Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Западној Европи.</p> <p>Разликовање основних типова земљишта и њихову распрострањеност на простору Западне Европе.</p> <p>Разликовање етничког и верског састава становништва Западне Европе.</p> <p>Навођење основних одлика и особености држава Западне Европе.</p>	<p>Користио постојећа и усвојио нова знања о Западној Европи.</p> <p>Познаје основне природне и специфичне одлике Западне Европе.</p> <p>Познаје одлике и специфичности становништва и насеља у Западној Европи.</p> <p>Познаје основне одлике држава Западне Европе.</p> <p>Развијена одговорност према себи, окружењу и културном наслеђу.</p> <p>Одређује географски положај Западне Европе на географској карти.</p> <p>Објашњава значај географског положаја Западне Европе</p> <p>Препознаје на географској карти Западне Европе основне облике рељефа.</p> <p>Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Западној Европи.</p> <p>Разликује основне типове земљишта и њихову распрострањеност на простору Западне Европе.</p> <p>Разликује етнички и верски састав становништва Западне Европе.</p> <p>Наводи основне одлике и особености држава Западне Европе.</p>
Северна Европа	<p>Активирање постојећих знања и усвајање нових знања о северној Европи.</p> <p>Упознавање са основним природним одликама и специфичностима Северне Европе.</p> <p>Упознавање са одликама и специфичностима становништва и насеља у Северној Европи.</p> <p>Упознавање основних одлика држава Северној Европе.</p> <p>Развијање одговорности према себи, окружењу и културном наслеђу.</p> <p>Одређивање географског положаја Северне Европе на географској карти.</p>	<p>Користио постојећа и усвојио нова знања о Северној Европи.</p> <p>Познаје основне природне и специфичне одлике Северне Европе.</p> <p>Познаје одлике и специфичности становништва и насеља у Северној Европи.</p> <p>Познаје основне одлике држава Северне Европе.</p> <p>Развијена одговорност према себи, окружењу и културном наслеђу.</p> <p>Одређује географски положај Северне Европе на географској карти.</p>

	<p>Објашњавање значаја географског положаја Северне Европе. Препознавање основних облика рељефа на карти Северне Европе.</p> <p>Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Северној Европи.</p> <p>Разликовање основних типова земљишта и њихову распрострањеност на простору Северне Европе.</p> <p>Разликовање етничког и верског састава становништва Северне Европе.</p> <p>Навођење основних одлика и особености држава Северне Европе</p>	<p>Објашњава значај географског положаја Северне Европе Препознаје на географској карти Северне Европе основне облике рељефа.</p> <p>Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Северној Европи.</p> <p>Разликује основне типове земљишта и њихову распрострањеност на простору Северне Европе.</p> <p>Разликује етнички и верски састав становништва Северне Европе.</p> <p>Наводи основне одлике и особености држава Северне Европе.</p>
Источна Европа	<p>Активирање постојећих знања и усвајање нових знања о Источној Европи.</p> <p>Упознавање са основним природним одликама и специфичностима Источне Европе.</p> <p>Упознавање са одликама и специфичностима становништва и насеља у Источној Европи.</p> <p>Упознавање основних одлика држава Источној Европи.</p> <p>Развијање одговорности према себи, окружењу и културном наслеђу.</p> <p>Одређивање географског положаја на Источне Европе географској карти.</p> <p>Објашњавање значаја географског положаја Источне Европе Препознавање основних облика рељефа на карти Северне Европе.</p> <p>Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Источној Европи.</p> <p>Разликовање основних типова земљишта и њихову распрострањеност на простору Источне Европе</p> <p>Разликовање етничког и верског састава становништва Источне Европе</p> <p>Издајање основних одлика и особености држава Источне Европе.</p>	<p>Користио постојећа и усвојио нова знања о Источној Европи..</p> <p>Познаје основне природне и специфичне одлике Источне Европе .</p> <p>Познаје одлике и специфичности становништва и насеља у Источној Европи.</p> <p>Познаје основне одлике држава Источне Европе.</p> <p>Развијена одговорност према себи, окружењу и културном наслеђу.</p> <p>Одређује географски положај Источне Европе на географској карти.</p> <p>Објашњава значај географског положаја Источне Европе Препознаје на географској карти Источне Европе основне облике рељефа.</p> <p>Разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи у Источној Европи.</p> <p>Разликује основне типове земљишта и њихову распрострањеност на простору Источне Европе</p> <p>Разликује етнички и верски састав становништва Источне Европе</p> <p>Наводи основне одлике и особености држава Источне Европе.</p>

Сагледавање узрока дубоке кризе у коју су запале земље Источне Европе.
Уочавање географског положаја, граница и величине држава.
Уочавање величине и могућности Источне Европе и саме Русије.
Уочавање одлика живљења и привређивања Русије у азијском и Европском делу

Сагледава узроке дубоке кризе у коју су запале земље Источне Европе.
Уочава географски положај, границе и величине држава.
Уочава величину и могућности Источне Европе и саме Русије.
Уочава одлике живљења и привређивањ Русије у азијском и Европском делу.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА , РАЗРЕД: VI

Фонд часова: 72 Недељно: 2 час

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
УВОД	1	ГЕОГРАФИЈА ЗА 6 РАЗРЕД Винко Ковачевић, Радојка Влајев Клетт, 2014 год	Српски, Биологија, Историја	IX	
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА - Воде на Земљи - Биљни и животињски свет на Земљи	8	ГЕОГРАФИЈА ЗА 6 РАЗРЕД Винко Ковачевић, Радојка Влајев Клетт, 2014 год	Биологија: екологија, загађење атмосфере, састав атмосфере	IX, X	
СТАНОВНИШТВО И НАСЕЉА НА ЗЕМЉИ	5	ГЕОГРАФИЈА ЗА 6 РАЗРЕД Винко Ковачевић, Радојка Влајев Клетт, 2014 год.	Историја: Сеобе народа, Средњи век, Нови век, Развој привреде, Формирање народа	X, XI	
ГЕОГРАФСКА СРЕДИНА И ЉУДСКЕ ДЕЛАТНОСТИ	3	ГЕОГРАФИЈА ЗА 6 РАЗРЕД Винко Ковачевић, Радојка Влајев Клетт, 2014 год.	Биологија: екологија, загађење атмосфере, састав атмосфере	XI, XII	
РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ - Опште географске одлике Европе - Јужна Европа - Средња Европа - Западна Европа - Северна Европа - Источна Европа	52	ГЕОГРАФИЈА ЗА 6 РАЗРЕД Винко Ковачевић, Радојка Влајев Клетт, 2014 год.	Математика: површина, проценти Српски језик: језици Европе Историја: настанак европских народа, сеобе народа Биологија: биљне заједнице, екологија, флора и фауна Европе.	XII, I, II, III, IV, V	
ГОДИШЊА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА	3	ГЕОГРАФИЈА ЗА 6 РАЗРЕД Винко Ковачевић, Радојка Влајев Клетт, 2014 год.		VI	

3.6.9. Наставни план и програм из историје

ИСТОРИЈА (2 часа недељно, 72 часа годишње)

Циљ и задаци:

Циљ изучавања наставног предмета историја је културни напредак и хуманистички развој ученика. Циљ наставе историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и развијању националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика.

Задаци наставе историје су да ученици, уочавајући узрочно-последичне везе, разумеју историјске процесе и токове, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...), као и историју суседних народа и држава.

Оперативни задаци:

- разумевање појма "средњи век" и основних одлика тог историјског периода;
- разумевање основних одлика феудалног друштва;
- стицање знања о најзначајнијим државама средњовековне Европе;
- стицање знања о српским средњовековним државама;
- стицање знања о личностима које су обележиле средњи век у општој и националној историји;
- разумевање улоге религије у друштву средњег века;
- упознавање културних и техничких достигнућа средњовековне Европе;
- упознавање културног наслеђа Срба у средњем веку;
- коришћење историјских карата за период средњег века;
- подстицање ученика на коришћење историјских извора;
- развијање критичког односа према историјским изворима.

Глобални план рада из историје за 6. разред

Фонд часова: 72 Недељно: 2 часа

Тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
Увод	- Појам средњи век, феуд, феудално друштво - Историјски извори (повеље, житија, хронике, новац, архитектура)	3	2	5	IX, X	<ul style="list-style-type: none"> - Организује - Припрема - Прати - Помаже - Мотивише - Планира - Учествује - Едукује - Вреднује 	<ul style="list-style-type: none"> - Усваја нова знања - Дефинише нове појмове - Именује - Посматра - Пише - Решава проблеме - Илуструје и графички представља историјске појмове и појаве - Чита историјске информације дате у форми историјске карте, табеле, слике, графикана 	<ul style="list-style-type: none"> - Посматрање - Испитивање - Ученички радови - Домаћи задаци - Тестирање - Самопроцењивање
Европа и Средоземље у раном средњем веку	- Велика сеоба народа (Германи, Словени, азијски народи) - Франачка држава и Византија - Хришћанска црква - Ислам	8	7	15	IX, X, XI			
Срби и њихово окружење у раном средњем веку	- Стари Словени - Насељавање Словена на Балкан и прве државе - Мисија Ћирила и Методија, покрштавање	5	4	9	XI, XII			
Европа у позном средњем веку	- Крсташки ратови - Живот у граду, на двору и селу - Средњовековна култура и проналасци	6	5	11	XII, I, II			
Срби и њихово окружење у позном средњем веку	- Династија Немањића - Друштвено уређење Србије у доба Немањића - Мирослављево јеванђеље	9	7	16	II, III, IV			
Српске земље и њихово окружење у доба османлијских освајања	- Турци Османлије - Косовска битка и легенда - Српска деспотовина - Пад Цариграда и Смедерева	7	9	16	IV, V, VI			

Глобални план рада из историје за 6. разред

Фонд часова: 72 Недељно: 2 часа

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
Увод	<p>Упознавање ученика са појмовима средњи век, феуд и феудално друштво</p> <p>Упознавање ученика са хронолошким и географским оквирима средњег века</p> <p>Упознавање ученика са основним и најважнијим врстама историјских извора за средњи век</p> <p>Оспособљавање ученика да читају и сами графички представе хронолошке оквире средњег века</p>	<p>Ученици ће препознавати, знати и разумети значење појмова средњи век, феуд, феудално друштво</p> <p>Ученици ће бити у стању да препознају, знају и разумеју хронолошке и географске оквире средњег века</p> <p>Ученици ће бити у стању да препознају, знају и разумеју основне и најважније врсте историјских извора за средњи век</p> <p>Ученици ће бити у стању да сами или уз помоћ наставника читају графиконе и графички представе хронолошке оквире средњег века</p>
Европа и Средоземље у раном средњем веку	<p>Упознавање ученика са током, значајем и последицама Велике сеобе народа</p> <p>Стицање знања о друштвеном и политичком уређењу држава Франачке и Византије</p> <p>Стицање знања о основним одликама хришћанске вере и ислама током средњег века</p> <p>Стицање знања о важним историјским догађајима, личностима и појавама</p> <p>Оспособљавање за самостални рад на историјској карти, читању података из историјских извора, графикона и табела</p>	<p>Ученици ће препознавати, знати и разумети ток, значај и последице Велике сеобе народа</p> <p>Ученици ће бити у стању да препознају, знају и разумеју друштвено и политичко уређење држава Франачке и Византије</p> <p>Ученици ће бити у стању да препознају, знају и разумеју основним одлике хришћанске вере и ислама током средњег века</p> <p>Ученици ће бити у стању да препознају, знају и разумеју о важне историјске догађаје, личности и појаве</p> <p>Ученици ће бити у стању да самостално или уз помоћ наставника читају податке из историјских карти, историјских извора, графикона и табела</p>

<p>Срби и њихово окружење у раном средњем веку</p>	<p>Упознавање ученика са пореклом, начином живота и сеобама Старих Словена Разумевање односа између Словена и староседелца Стицање знања о настанку првих српских држава Упознавање са културом словенских народа у раном средњем веку Оспособљавање за самостални рад на историјској карти, читању података из историјских извора, графикона и табела</p>	<p>Ученици ће препознавати, знати и разумети порекло, начин живота и сеобе Старих Словена Ученици ће бити у стању да препознају, знају и разумеју односе између Словена и староседелца Ученици ће бити у стању да препознају, знају и разумеју основним одлике културе словенских народа у раном средњем веку Ученици ће бити у стању да самостално или уз помоћ наставника читају податке из историјских карти, историјских извора, графикона и табела</p>
<p>Европа у позном средњем веку</p>	<p>Стицање знања о најзначајнијим државама средњовековне Европе Стицање знања о току, значају и последицама Крсташких ратова Стицање знања о настанку средњовековних градова Разумевање начина живота у позном средњем веку Упознавање са културним и научним достигнућима средњовековне Европе Оспособљавање за самостални рад на историјској карти, читању података из историјских извора, графикона и табела</p>	<p>Ученици ће препознавати, знати и разумети основне одлике најзначајнијих држава средњовековне Европе Ученици ће препознавати, знати и разумети ток, значај и последицама Крсташких ратова Ученици ће препознавати, знати и разумети основне одлике средњовековних градова и начина живота у њима Ученици ће препознавати, знати и разумети културна и научна достигнућа средњовековне Европе Ученици ће бити у стању да самостално или уз помоћ наставника читају податке из историјских карти, историјских извора, графикона и табела</p>
<p>Срби и њихово окружење у позном средњем веку</p>	<p>Стицање знања о најважнијим одликама владавине и живота владара династије Немањић Стицање знања о најважнијим одликама друштвеног уређења Србије у доба Немањића Стицање знања о средњовековној култури Србије у доба Немањића Оспособљавање за самостални рад на историјској карти, читању података из историјских извора, графикона и табела</p>	<p>Ученици ће препознавати, знати и разумети основне одлике владавине и живота владара династије Немањић Ученици ће препознавати, знати и разумети најважније одлике друштвеног уређења Србије у доба Немањића Ученици ће препознавати, знати и разумети најважније одлике средњовековне културе Србије у доба Немањића Ученици ће бити у стању да самостално или уз помоћ наставника читају податке из историјских карти, историјских извора, графикона и табела</p>

Српске земље и њихово окружење у доба османлијских освајања	<p>Стицање знања о основним друштвеним и политичким одликама државе Турака Османлија</p> <p>Стицање знања о најважнијим одликама владавине кнеза Лазара, току, значају и последицама битке на Косову</p> <p>Стицање знања о најважнијим одликама Србије у доба владавине деспота Стефана Лазаревића и Ђурђа Бранковића</p> <p>Стицање знања о току, значају и последицама пада Цариграда и Смедерева под турску власт</p> <p>Оспособљавање за самостални рад на историјској карти, читању података из историјских извора, графикона и табела</p>	<p>Ученици ће препознавати, знати и разумети основне друштвене и политичке одлике државе Турака Османлија</p> <p>Ученици ће препознавати, знати и разумети основне одлике владавине кнеза Лазара, ток, значај и последице битке на Косову</p> <p>Ученици ће препознавати, знати и разумети основне одлике владавине деспота Стефана Лазаревића и Ђурђа Бранковића</p> <p>Ученици ће препознавати, знати и разумети ток, значај и последице пада Цариграда и Смедерева под турску власт</p> <p>Ученици ће бити у стању да самостално или уз помоћ наставника читају податке из историјских карти, историјских извора, графикона и табела</p>
---	--	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА, РАЗРЕД: 6

Фонд часова: 72 Недељно: 2 часа

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
Увод	5	Историја за 6. разред основне школе, Бранка Бечановић, Ђорђе Бубало, Клет, 2014	Географија, српски језик	IX, X	
Европа и Средоземље у раном средњем веку	15		Географија, српски језик	IX, X, XI	
Срби и њихово окружење у раном средњем веку	19		Географија, српски језик, ликовна култура	XI, XII	
Европа у позном средњем веку	11		Географија, српски језик, ликовна култура, музичка култура	XII, I, II	
Срби и њихово окружење у позном средњем веку	16		Географија, српски језик, ликовна култура, музичка култура	II, III, IV	
Српске земље и њихово окружење у доба османлијских освајања	16		Географија, српски језик, ликовна култура, музичка култура	IV, V, VI	

Допунска настава ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА
Годишњи фонд часова: 18

Циљеви и задаци

Циљеви допунске наставе из историје је пружање додатне подршке ученицима у савлађивању основних појмова историје као науке као и основних одлика историје старог века; пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја; увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутстава за савладавање потешкоћа у учењу

Задаци допунске наставе из историје су: разумевање појма „средњи век” и основних одлика тог историјског периода; разумевање основних одлика феудалног друштва; стицање знања о најзначајнијим државама и личностима средњевековне Европе; стицање знања о улози религије у друштву средњег века; упознавање културних и техничких достигнућа средњевековне Европе; упознавање културног наслеђа Срба у средњем веку; коришћење историјских карата за период средњег века.; подстицање ученика на коришћење историјских извора; развијање критичког односа према историјским изворима.

Теме/према часовима

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА-ДОПУНСКА НАСТАВА – ИСТОРИЈА 6. разред

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Основне одлике средњег века	5
2.	Свакодневни живот у средњем веку	5
3.	Срби у средњем веку	5
4.	Тајне средњег века	3
УКУПНО		18

НАПОМЕНА : Садржаји за реализовање допунске наставе ће зависити од напредовања ученика и проблема на које наилазе у овладавању предвиђеним програмским садржајима.

Уџбеник за реализацију програма

Уџбеник из историје за шести разред основне школе, Бранка Бечановић, Ђорђе Бубало, Клет, 2013.

Радна свеска са историјском читанком за 6. разред основне школе, Јелена Јеврић, Клет, 2014.

Додатна настава ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА
Годишњи фонд часова: 18

Циљеви и задаци

Циљеви додатне наставе из историје су: културни напредак и хуманистички развој ученика; разумевање историјског простора и времена, историјских процеса и токова; развијање националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика

Задаци додатне наставе из историје су да ученици, уочавајући узрочно-последичне везе, разумеју историјске процесе и токове, улогу истакнутих личности које су одредиле развој људског друштва, и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...), као и историју суседних народа и држава.

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА-ДОДАТНА НАСТАВА-ИСТОРИЈА 6. разред

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Основне одлике средњег века	5
2.	Свакодневни живот у средњем веку	8
3.	Срби у средњем веку	5
УКУПНО		18

Уџбеник за реализацију програма:

Уџбеник из историје за шести разред основне школе, Бранка Бечановић, Ђорђе Бубало, Клет, 2013.

Радна свеска са историјском читанком за 6. разред основне школе, Јелена Јеврић, Клет, 2014.

3.6.10. Програм nastave и учења из технике и технологије за 6. разред основне школе

Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена и професионална интересовања и поступа преузимаљиво и иницијативно.

Годишњи фонд часова: 72

Исходи по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји
<p>повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; анализира карактеристике савремене културе становања - класификује кућне инсталације на основу њихове намене</p>	<p>одговоран однос према окоolini одговоран однос према здрављу дигитална компетенција за учење -комуникација</p>	<p>1. Животно и радно окружење Значај и развој грађевинарства. Просторно и урбанистичко планирање. Култура становања у урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија. Кућне инсталације.</p>
<p>-класификује врсте саобраћајних објеката према намени; -познаје правила безбедног понашања и кретања пешака и бициклисте у саобраћају -повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре безбедношћу учесника у саобраћају -повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе</p>	<p>решавање проблема -одговоран однос према здрављу дигитална -компетенција за учење</p>	<p>2. Саобраћај Саобраћајни системи. Саобраћајни објекти. Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања - самостално креира дигиталну презентацију и представља је; 	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - одговорно учешће у демократском друштву - естетичка компетанција - комуникација -одговоран однос према околини -одговоран однос према здрављу - предузимљивост и оријентација ка предузетништву - рад са подацима и информацијама - решавање проблема - дигитална компетенција 	<p>3. Техничка и дигитална писменост</p> <p>Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Фазе у изградњи грађевинског објекта, симболи и котирање. Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству котирање , ситуациони план, скица, технички цртеж (ортогонална пројекција и перспектива), пресеци. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - препознаје грађевинске машине и алате -повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; -повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене - реализује активност која указује на важност рециклаже 	<ul style="list-style-type: none"> компетенција за учење -одговоран однос према околини решавање проблема -сарадња дигитална компетенција за учење предузетништво -рад са подацима -естетичка компетенција 	<p>4. Ресурси и производња</p> <p>Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине. Обновљиви извори енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије</p>

<ul style="list-style-type: none"> - самостално/ тимски врши избор макете -модела грађевинског објекта и образлажи избор; - самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете - модела користећи ИКТ; - креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; - припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; - израђује макету /модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући и процедуре у складу са принципима безбедности на раду. - учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/ модела; - одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова. 	<p>дигитална естетичка предузетништво одговоран однос према здрављу компетенција за учење решавање проблема сарадња комуникација одговорно учешће у демократском друштву рад са подацима</p>	<p>5. Конструкторско моделовање Израда техничке документације. Израда макете/ модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Представљање идеје, поступка израде и решења производа. Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова. Представљање производа и креирање дигиталне презентације.</p>
--	--	--

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из технике и технологије за 6 разред

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
1. Животно и радно окружење	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални, индивидуални, групни (у пару) - истраживачки начин рада. - активна улога ученика , примена мултимедија. 	<ul style="list-style-type: none"> - испитивање, активност на часу, дискусија, разликује - повезује
2. Саобраћај	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални, индивидуални и групни - примена мултимедија. - демонстрације на саобраћајном полигону - активна улога ученика у изради презентација - решавање практичних ситуација у саобраћају 	<ul style="list-style-type: none"> - испитивање, активност на часу, дискусија - разликује, повезује, демонстрира
3. Техничка и дигитална писменост (израда инклузивних средстава)	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални, индивидуални, групни (у пару) – - практична примена правила техничког цртања у грађевинарству. - коришћење програма за израду графичке документације у грађевинарству - презентовање свог рада и процењују рад својих вршњака - самостална израда графичке документације грађевинског објекта у одговарајућем програму на рачунару 	<ul style="list-style-type: none"> - дискутује, уочава - усваја нова знања, посматра - графички представља - развија осећај за естетику, примењује - прецизност, педантност у раду - истражује
4. Ресурси и производња	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални, индивидуални, групни - истраживачки начин рада. - активна улога ученика - примена мултимедија - самостална израда презентација или панона - презентовање рада 	<ul style="list-style-type: none"> - испитивање, активност на часу - дискусија - разликује - повезује - истражује
5. Конструкторско моделовање	<p>Пројекте реализовати у паровима или малим групама.</p> <p>Практична примена стечених знања из:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техничког цртања - избора материјала, алата и прибора - обраде материјала - презентовање и процењивање рада својих вршњака - дискусија о формирању цене пројекта и готове макете 	<ul style="list-style-type: none"> - естетика, креативност - примењивост стечених знања и вештина - прецизност, педантност у раду - радови ученика - организација - предузимљивост

3.6.11. Програм Наставе и учења из Информатике и рачунарства за 6. разред основне школе

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Годишњи фонд часова: 36

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји
<p>Правилно користи ИКТ уређаје</p> <ul style="list-style-type: none"> – креира и уређује дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; – креира и обрађује дигиталну слику; – самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; – уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; 	<p>Дигитална компетенција компетенција за учење</p> <ul style="list-style-type: none"> -комуникација - естетичка компетенција 	<p>ИКТ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дигитални уређаји и кориснички програми - управљање дигиталним документима - рад са сликама - рад са текстом - рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје
<ul style="list-style-type: none"> -чува и организује податке локално и у облаку; – одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; – разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбено понашање и представљање на мрежи; -приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; 	<ul style="list-style-type: none"> -одговоран однос према околини дигитална компетенција компетенција за учење - рад са подацима и информацијама - решавање проблема 	<p>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу - интернет сервиси - правила безбедног рада на Интернету - претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја - заштита приватности личних података и ауторских права

<ul style="list-style-type: none"> – креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; – користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; – објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); – разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); – проналази и отклања грешке у програму; 	<ul style="list-style-type: none"> - решавање проблема - рад са подацима и информацијама компентенција за учење дигитална компентенција 	<p>РАЧУНАРСТВО</p> <ul style="list-style-type: none"> -Основе изабраног програмског језика. - основне аритметичке операције. - уграђене функције. - ниске (стрингови). - структуре података. - гранање. - понављање. - основни алгоритми
<p>сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака;</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; – креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; – вреднује процес и резултате пројектних активности. 	<ul style="list-style-type: none"> рад са подацима и информацијама - решавање проблема компентенција за учење 	<p>ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. - израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. - вредновање резултата пројектног задатка.

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из Информатике и рачунарства за 6. разред

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
ИКТ	<ul style="list-style-type: none"> - Поновити и дискутовати са ученицима врсте дигиталних уређаја. - ученици би требало да знају да наведу и препознају из којих се компоненти састоји стони и/или преносни рачунар и укратко опишу основну улогу сваке од њих. - оспособити ученике за рад у програму за управљање документима на рачунару. - наглашавати потребу одабира одговарајућег писма одабиром тастатурног распореда за наше говорно подручје (ћирилица, латиница...) и инсистирати на примени језичког и дигиталног правописа. 	<ul style="list-style-type: none"> - испитивање - активност на часу - дискусија - креативност - рад на рачунару
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - Представити појам и врсте рачунарских мрежа и увести основне појмове и терминологију из ове области (сервер, клијент, локалне мреже, мреже широког распона, глобална мрежа – Интернет). - представити ученицима основне интернет сервисе: сервис електронске поште, www као јавни информациони сервис, дискусионе групе и сервисе за претраживање интернета. Објаснити чему ти сервиси служе, упознати их са планом коришћења ових сервиса. 	<ul style="list-style-type: none"> - испитивање - активност на часу - разликује - повезује - истражује - рад на рачунару
РАЧУНАРСТВО	<ul style="list-style-type: none"> - Представити концепт текстуалних програмских језика, укратко, потом изабраног програмског језика, као и неке основне сличности и разлике у односу на визуелни програмски језик који су ученици користили у петом разреду. Укратко представити едитор изабраног текстуалног програмског језика и значај поштовања основних правила приликом писања наредби. - увести променљиве као појам за именовање улазних података имеђурезултата израчунавања као и механизам за учитавање вредности улазних података и испис резултата. 	<ul style="list-style-type: none"> - примењивост стечених знања и вештина - рад на рачунару - истражује - усваја нова знања - испитивање

<p>ПРОЈЕКТНА НАСТАВА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - При реализацији пројектног задатка наставник планира фазе задатка у складу са временом, сложеношћу теме, расположивим ресурсима . - Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. -Фаза 1: представљање тема, формирање група и одабир теме; - Фаза 2: Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; -Фаза 3: Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за предају рада; -Фаза 4:Прикупљање и проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; - Фаза 5: Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног 	<ul style="list-style-type: none"> - предузимљивост - организација - рад на рачунару - примењивост стечених знања и вештина
------------------------------	---	---

3.6.12. Програм Наставе и учења из физичког и здравственог васпитања за 6. разред основне школе

Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности и моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Годишњи фонд часова: 72 +54 (обавезне физичке активности)

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
- Ученик примењује једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - Изводи вежбе и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама	<u>Одговоран однос према здрављу</u> Ученик користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља. Одговоран однос према здрављу укључује развијање свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова. Својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота. Уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за	РАЗВИЈАЊЕ ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ - мерење висине, тежине, скок у даљ, издржај у згибу, бацање медицинке, трчање 30м, трчање 500м, трчање 800м	Основни ниво: 1.1.24., 1.1.25.
- Ученик правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе - Ученик правилно скаче увис техником маказица - Ученик правилно скаче удаљ згрченом варијантом - Ученик зна атлетска правила		АТЛЕТИКА - трчање на дуге, средње и кратке стазе - скок у даљ - скок у вис	Основни ниво: 1.1.3., 1.1.5., 1.1.7. Средњи ниво: 2.1.4., 2.1.7. Напредни ниво: 3.1.4.
- Ученик одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - Користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри		ГИМНАСТИКА - вежбе на тлу - прескоци	Основни ниво: 1.1.11., 1.1.12. Средњи ниво: 2.1.10. Напредни ниво: 3.1.6., 3.1.7.

<ul style="list-style-type: none"> - Ученик игра спортску игру примењујући основну технику - Ученик зна функцију спортске игре, основне појмове и неопходна правила 	<p>превенцију болести и очување здравља.</p>	<p>СПОРТСКА ИГРА – КОШАРКА</p> <ul style="list-style-type: none"> - вођење, додавање, хватање, шутирање - правила игре, игра 	<p>Основни ниво: 1.1.1. Средњи ниво: 2.1.1. Напредни ниво: 3.1.1.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Ученик својим речима објашњава сврху и значај вежбања - Примењује мере безбедности током вежбања - Примењује и поштује правила спортске игре у складу са начелима фер-плеја 		<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p> <p>Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад.</p>	<p>Основни ниво: 1.2.1.</p>

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из физичког и здравственог васпитања

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
РАЗВИЈАЊЕ ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ		
АТЛЕТИКА	Обавезни организациони облици рада: А. Часови физичког и здравственог васпитања А ₁ . Обавезне физичке активности ученика	Наставник континуирано прати и вреднује: Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата: Вежбање у адекватној спортској опреми Редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима Учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима и др.,
ГИМНАСТИКА	Остали облици рада: Б. Слободне активности – секције В. Недеља школског спорта Г. Активности у природи	Приказ једног о усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),
СПОРТСКА ИГРА - РУКОМЕТ	Д. Школска и ваншколска такмичења Ђ. Корективно-педагошки рад	Достигну ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике).
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА		

Програм Наставе и учења из физичког и здравственог васпитања - обавезне физичке активности за 6. разред основне школе

Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности и моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Годишњи фонд часова: 54

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Опште међупредметне компетенције	Назив теме/садржаји	Стандарди
Ученик користи елементе технике, примењује основна правила фудбала у игри Учествује на школским такмичењима	<p><u>Одговоран однос према здрављу</u> Ученик користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља. Одговоран однос према здрављу укључује развијање свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова. Својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота. Уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља.</p>	РУКОМЕТ Елементи технике - вођење, додавање, хватање, шутирање Правила игре, игра	Основни ниво: 1.1.1. Средњи ниво: 2.1.1.
-Комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу		АТЛЕТИКА Бацање кугле Бацање вортекса	Основни ниво: 1.1.9.
Ученик одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела Користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри		ГИМНАСТИКА – РИТМИКА Вежбе са вијачом Вежбе са лоптом Вежбе са обручем	Основни ниво: 1.1.21.
- Чува животну средину током вежбања - Изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама)		АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ Краћи излети са пешачењем Јесењи/пролећни крос	Основни ниво: 1.2.1.
- Ученик игра спортску игру примењујући основну технику - Ученик зна функцију спортске игре, основне појмове и неопходна правила		СТОНИ ТЕНИС Елементи технике – форхенд, бекхенд, сервис Правила игре, игра	Основни ниво: 1.1.26.

Начини остваривања, праћења и вредновања Програма наставе и учења из физичког и здравственог васпитања – обавезне физичке активности

Наставна тема	Остваривање Програма наставе и учења	Праћење и вредновање Програма наставе и учења
МАЛИ ФУДБАЛ	<p>Обавезни организациони облици рада: А. Часови физичког и здравственог васпитања А₁. Обавезне физичке активности ученика</p> <p>Остали облици рада: Б. Слободне активности – секције В. Недеља школског спорта Г. Активности у природи Д. Школска и ваншколска такмичења Ђ. Корективно-педагошки рад</p>	<p>Наставник континуирано прати и вреднује:</p> <p>Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вежбање у адекватној спортској опреми - Редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима - Учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима и др., <p>Приказ једног о усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),</p> <p>Достигну ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике).</p>
АТЛЕТИКА		
ГИМНАСТИКА - РИТМИКА		
АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ		
СТОНИ ТЕНИС		

ПРОГРАМИ ИЗБОРНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

3.6.13. Наставни план и програм другог страног језика

Задаци наставе другог страног језика - шести разред

Оперативни задаци на нивоу језичких вештина:

Разумевање говора

На крају шестог разреда, ученик треба да разуме изразе које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад и друго; разуме кратке дијалоге и монолошка излагања до осам реченица, које наставник исказује природним темпом, други ученици или их чује преко звучног материјала, а који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог и шестог разреда; разуме једноставне песме у вези са обрађеном тематиком; разуме и реагује на одговарајући начин на кратке усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да упозна и, када је у питању позната језичка грађа, савлада технике читања у себи и гласног читања; даље упознаје правила графиције и ортографије; разуме упутства за израду вежбања у уџбенику и радним листовима; разуме смисао краћих писаних порука и илустрованих текстова о познатим темама (око 70 речи); издваја основне информације из краћег прилагођеног текста у вези са неком особом или догађајем (ко, шта, где, када...).

Усмено изражавање

Ученик треба да разговетно изговара гласове, посебно оне које наш језик не познаје, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању; ступи у дијалог и у оквиру шест - седам реплика, постављањем и одговарањем на питања, води разговор у оквирима комуникативних функција и лексике обрађених током петог и шестог разреда; монолошки, без претходне припреме, али уз наставников подстицај, у десетак реченица представи себе или другог, уз помоћ питања саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише слику, лице, предмет, животињу и ситуацију; интерпретира кратке, тематски прилагођене песме и рецитације.

Интеракција

Ученик треба да реагује вербално или невербално на упутства и постављена питања у вези са конкретном ситуацијом; поставља једноставна питања и одговара на њих; изражава допадање или недопадање; учествује у комуникацији на часу (у пару, у групи, итд.); тражи разјашњења када нешто не разуме. Завод за унапређивање образовања и васпитања

Писмено изражавање

Ученик треба да даље упознаје правила графиције, ортографије и интерпункције; допуњава и пише речи и кратке реченице на основу датог модела, слике или другог визуелног подстицаја; пише пригодне честитке, поруке и електронска писма користећи модел; пише своје личне податке и податке других особа (име, презиме и адресу); одговори на једноставна питања (ко, шта, где) која се односе на обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично; рави спискове с различитим наменама (куповина, прославе рођендана, обавезе у току дана...).

Знања о језику

Ученик треба да препознаје шта је ново научио; схвата значај познавања језика; увиђа могућности позитивног трансфера знања и стратегија стечених учењем првог страног језика; користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости); разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима.

Глобални план рада из италијанског језика за 6. разред

Фонд часова: 72

Недељно: 2 часа

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
In bocca al lupo, ragazzi!	заједничке активности у школи и ван ње; садашње време неправилних глагола <i>essere</i> и <i>avere</i> ; одређени чланови <i>il, i, la, le</i> и неодређени чланови <i>un, una</i> ; Венеција као главни град Венета	4	5	9	IX, X	Руководи радом на часу, задаје предвиђене активности и прати ток њихове израде и/или извођења, подстиче ученике на говорну/писану продукцију, помаже приликом усменог изражавања, охрабрује, похваљује, прати напредак ученика, обезбеђује додатни материјал у вези са одређеном темом, задаје и прегледа домаће задатке.	Раде задате активности, одговарају на питања наставника, постављају питања наставнику, усмено и писмено се изражавају на италијанском језику, износе свој став и запажања, раде писмене провере и диктате, раде домаће задатке.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ усмени одговори ▪ домаћи задаци ▪ иницијални тест
Andiamo al cinema tridimensionale!	редни бројеви до 5; садашње време глагола прве и друге конјугације; одређени чланови <i>l', lo, gli, l', le</i> и неодређени чланови <i>uno, un'</i> ; саобраћај у Венецији	4	5	9	X, X			<ul style="list-style-type: none"> ▪ усмени одговори ▪ тест ▪ домаћи задаци
Sono arrivati i nuovi vicini!	садашње време треће конјугације; сад.вр.непр.гл, присвојни придеви у облицима једине, слагање придева на – <i>o</i> и – <i>a</i> са именицом; компарација придева; Марко Поло	4	3	7	X, XI			<ul style="list-style-type: none"> ▪ усмени одговори ▪ диктат ▪ домаћи задаци
A Carnevale ogni scherzo vale!	празници и обичаји; редни бројеви од 5 до 10; садашње време инхоативних глагола; конгруенција именице и придева; присвојни придеви у облицима множине, употреба члана уз присвојне придеве; садашње време повратних глагола; Карневал у Венецији	5	7	12	XII, I			<ul style="list-style-type: none"> ▪ усмени одговори ▪ писмени задатак ▪ домаћи задаци
Voglio un gelato!	куповина; презент и кондиционал модалних глагола; предлози за место; острво Мурано	3	4	7	I, II			<ul style="list-style-type: none"> ▪ усмени одговори ▪ диктат ▪ домаћи задаци

Facciamo le decorazioni di Pasqua!	футур правилних глагола; бројеви од 100 до 1000; личне заменице у служби директног објекта; Ускрс у Италији	4	5	9	III, IV			<ul style="list-style-type: none"> ▪ усмени одговори ▪ тест ▪ домаћи задаци
Sul campo da tennis	спорт; слободне активности; императив; редни бројеви од 11 до 20; члан спојен с предлозима; партитивни члан; венецијанска кухиња	4	4	8	IV, V			<ul style="list-style-type: none"> ▪ усмени одговори ▪ диктат ▪ домаћи задаци
Quanto è bella l'estate!	излети, увођење сложеног перфекта; одређени члан испред датума и испред назива дана у недељи; Јесоло	5	6	11	V, VI			<ul style="list-style-type: none"> ▪ усмени одговори ▪ писмени задатак ▪ домаћи задаци

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
In bocca al lupo, ragazzi!	Усвајање облика садашњег времена неправилних глагола <i>essere</i> и <i>avere</i> ; одређених чланова <i>il, i, la, le</i> и неодређених чланова <i>un, una</i> ; формуле за исказивање среће на тестовима испитима - <i>In bocca al lupo – Crepi il lupo</i> ; сензибилизација ученика на стране језике и развијање толеранције према страном култури	<ul style="list-style-type: none"> • Познаје правила графиције, ортографије италијанског језика и уме да их примени (CHI, CHE, GHI, GHE) • Уме да пожели срећу пред тест/испит и захвали на томе • Уме да изрази поседовање и припадање • Познаје основне географске карактеристике Венеције
Andiamo al cinema tridimensionale!	Усвајање облика садашњег времена глагола прве и друге конјугације; одређених чланова <i>l', lo, gli, l', le</i> и неодређених чланова <i>uno, un'</i> ; редних бројева до 5; сензибилизација ученика на стране језике и развијање толеранције према страном култури	<ul style="list-style-type: none"> • Познаје правила графиције, ортографије италијанског језика и уме да их примени (SCHI, SCHE и S + b, d, v, g, r, l, m, n) • Уме да опише догађај у садашњем времену • Уме да исказује просторне односе и величине • Уме да опише (усмено и писмено) свој омиљени филм • Познаје особености саобраћаја у Венецији

Sono arrivati i nuovi vicini!	Усвајање облика садашњег времена глагола треће конјугације; садашњег времена неправилних глагола, присвојних придева у облицима једнине, слагање придева на –о и –а са именицом; компарације придева; сензибилизација ученика на стране језике и развијање толеранције према страном култури	<ul style="list-style-type: none"> • Уме да опише (усмено и писмено) догађај у садашњем времену • Уме да искаже припадност • Уме да опише особу или предмет • Разуме краћи дијалог или писани текст на италијанском језику
A Carnevale ogni scherzo vale!	Усвајање редних бројева од 5 до 10; облика садашњег времена инхоативних глагола; конгруенције именице и придева; присвојних придева у облицима множине, усвајање правила употребе члана уз присвојне придеве; усвајање облика садашњег времена повратних глагола; сензибилизација ученика на стране језике и развијање толеранције према страном култури	<ul style="list-style-type: none"> • Познаје празнике и обичаје у култури земље чији се језик учи • Разуме краћи дијалог или писани текст на италијанском језику • Уме да опише прославу празника у садашњем времену • Уме да опише своју породицу
Voglio un gelato!	Усвајање облика презента и кондиционала модалних глагола; усвајање предлога за место; конгруенција именица и придева; усвајање форми учтивог обраћања; усвајање лексике у вези са оброчима ван куће и здравом храном; сензибилизација ученика на стране језике и развијање толеранције према страном култури	<ul style="list-style-type: none"> • Разуме краћи дијалог или писани текст на италијанском језику • Сналази се у комуникативној ситуацији приликом куповине на италијанском језику • Уме да говори или да напише краћи састав на тему куповине и тржних центара • Познаје особености острва Мурано код Венеције
Facciamo le decorazioni di Pasqua!	Усвајање облика футура правилних глагола; бројева од 100 до 1000; личних заменица у служби директног објекта; упознавање начина прославе Ускрса у Италији и поређење са начином прославе овог празника у Србији; сензибилизација ученика на стране језике и развијање толеранције према страном култури	<ul style="list-style-type: none"> • Разуме краћи дијалог или писани текст на италијанском језику • Уме да говори о прослави Ускрса на италијанском језику • Уме да говори и пише о будућим догађајима на италијанском језику • Познаје начине прославе Ускрса у Италији
Sul campo da tennis	Усвајање лексике која се односи на спорт и слободне активности; увођење заповедног начина – императива (само за директну наредбу); редних бројева од 11 до 20; облика члана спојеног с предлозима; партитивног члана; сензибилизација ученика на стране језике и развијање толеранције према страном култури	<ul style="list-style-type: none"> • Разуме краћи дијалог или писани текст на италијанском језику • Уме да опише своје дневне обавезе на италијанском језику • Може да разуме и да да једноставна упутства и команде • Уме да изрекне забрану и реагује на њу • Познаје особености венецијанске кухиње – специјалитет ризи е бизи
Quanto è bella l'estate!	Усвајање облика и начена грађења сложеног перфекта; усвајање правила о употреби одређеног члана испред датума и	<ul style="list-style-type: none"> • Познаје правила графиције, ортографије италијанског језика и уме да их примени (дупли сугласници – <i>doppie</i>)

	испред назива дана у недељи; сензибилизација ученика на стране језике и развијање толеранције према страниј култури	<ul style="list-style-type: none"> • Разуме краћи дијалог или писани текст на италијанском језику • Може да разуме краћи писани текст у прошлом времену • Познаје основне карактеристике познатог италијанског летовалишта, Лидо ди Јесола
--	---	---

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време
In bocca al lupo, ragazzi!	9	<p>AMICI 2 – Италијански језик за шести разред основне школе: уџбеник, радна свеска и CD Аутори: Александра Блатешић и Јасмина Стојковић Издавач: Завод за уџбенике, Београд Година издања: 2012.</p>	Српски језик, Енглески језик, Географија	IX, X
Andiamo al cinema tridimensionale!	9		Српски језик, Енглески језик, Музичка култура	X, X
Sono arrivati i nuovi vicini!	7		Српски језик, Енглески језик, Географија	X, XI
A Carnevale ogni scherzo vale!	12		Српски језик, Енглески језик, Веронаука Музичка култура	XII, I
Voglio un gelato!	7		Српски језик, Енглески језик, Географија	I, II
Facciamo le decorazioni di Pasqua!	9		Српски језик Енглески језик Ликовна култура Географија	III, IV
Sul campo da tennis	8		Српски језик Енглески језик Музичка култура Физичко васпитање	IV, V
Quanto è bella l'estate!	11		Српски језик Енглески језик Музичка култура Географија	V, VI

Додатна настава ПРЕДМЕТ: Италијански језик (6. разред)
Годишњи фонд часова: 18

Циљеви и задаци: Ученици би требало да утврде и прошире граматичка и лексичка знања стечена на часовима редовне наставе, да обогате културолошка знања у вези са Италијом и додатно развију позитиван став према учењу италијанског и страних језика уопште.

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА-ДОДАТНА НАСТАВА- ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	In bocca al lupo, ragazzi!	2
2.	Andiamo al cinema tridimensionale!	3
3.	Sono arrivati i nuovi vicini!	2
4.	A Carnevale ogni scherzo vale!	3
5.	Voglio un gelato!	2
6.	Facciamo le decorazioni di Pasqua!	2
7.	Sul campo da tennis	2
8.	Quanto è bella l'estate!	2
УКУПНО		18

Уџбеник за реализацију програма: Amici 2 – Италијански језик за 6. разред основне школе, Завод за уџбенике

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА ИЗ НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА ЗА 6. РАЗРЕД

Фонд часова: 72 Недељно: 2 часа

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
Freizeitaktivitäten	Презент модалних глагола können, müssen, wollen ▪ Посесивни члан у номинативу и акузативу ▪ глаголgehören ▪ Упитна реч Wem ▪ сложенице ▪ хоби и врсте спорта	5	3	8	IX	Руководи радом на часу, задаје предвиђене активности и прати ток њихове израде и/или извођења, подстиче ученике на говорну/писану продукцију, помаже приликом усменог изражавања, охрабрује, похваљује, прати напредак ученика, обезбеђује додатни материјал у вези са одређеном темом, задаје и прегледа домаће задатке.	Раде задате активности, одговарају на питања наставника, постављају питања наставнику, усмено и писмено се изражавају на немачком језику, износе свој став и запажања, раде писмене провере и диктате, раде домаће задатке.	▪ усмени одговори ▪ домаћи задаци
Winterferien/Sommerferien	Локална допуна: Wohin? → in, an, nach ▪ временска допуна: im, am ▪ Упитне речи: Warum, Wann ▪ писање разгледнице ▪ годишњи одмор/распуст ▪ временске прилике	3	3	6	X			▪ усмени одговори ▪ домаћи задаци ▪ тест
Alles Gute zum Geburtstag!	Године ▪ Датум ▪ глагол werden ▪ императив: 2. лице једнине ▪ модални глагол sollen ▪ лична заменица у акузативу ▪ конструкција für + акузатив ▪ упитна реч Wen ▪ писање позивнице ▪ рођендан	4	8	12	X XI			▪ усмени одговори ▪ домаћи задаци ▪ диктат
Körperteile / Weihnachten	Датив: одређени члан, лична заменица ▪ Императив: 2. лице једнине; персирање ▪ Божић ▪ делови тела ▪ фразе у вези с изражавањем тега/бола	4	4	8	XII			▪ усмени одговори ▪ писмени задатак ▪ домаћи задаци
Gesund leben	Модални глагол dürfen ▪ Weil – зависна реченица ▪ писање рецепта ▪ намирнице ▪ здрава /нездрава исхрана	4	4	8	I II			▪ усмени одговори ▪ домаћи задаци ▪ тест
Wie war es in der Schule?	Перфекат haben/sein – правилни/неправилни глаголи ▪ временски додаци: heute, gestern, letzte Woche... ▪ Претерит haben/sein ▪ писање писма	3	5	8	II III			▪ усмени одговори ▪ домаћи задаци
Wo ist denn hier...?	Локална допуна: an, in, vor, hinter, neben + датив ▪ Упитна реч Wo ▪ Глаголи: wissen,	3	5	8	III			▪ усмени одговори ▪ писмени задатак

	stehen, sitzen ▪ Оријентисање у простору ▪ План града ▪ Врсте продавница и установа ▪ Обављање куповине							▪ домаћи задаци
Hast du Lust ins Kino zu gehen?	Локална допуна: in, auf + датив/акузатив ▪ Питање: Wohin/Wo ▪ Локална допуна: zum/zur ▪ Предлози mit + датив ▪ Инфинитивна реченица са zu ▪ Дијалог/позив на заједничку активност ▪ Опис путање ▪ сложенице	2	3	5	IV V			▪ усмени одговори ▪ домаћи задаци ▪ тест
Ordnungmussein !	Глаголи: liegen – legen, stehen – stellen, hängen – hängen, sitzen – setzen ▪ Предлози с дативом или акузативом ▪ Описивање ентеријера ▪ Положај ствари у простору	3	5	8	V VI			▪ усмени одговори ▪ домаћи задаци ▪ диктат

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
Freizeitaktivitäten	<p>Ученик се оспособљава да каже на немачком шта све он и његови ближњи знају на тему „Слободне активности”</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Оспособљавање ученика да искажу оно штохоће и морају ▪ Оспособљавање ученика да кажу шта им је потребно да би се бавили неким спортом ▪ Оспособљавање ученика да искажу припадност у односу на себе и друге 	<p>Ученик зна да каже о себи и другима као и да пита саговорника на немачком језику на тему спортске активности</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ученици знају да кажу нешто о себи примењујући модалне глаголе <i>müssen</i> и <i>wollen</i> ▪ Ученик зна да поставља питања и даје кратке одговоре користећи се усвојеним знањима ▪ Ученик зна да у писаном и усменом облику користи сва три рода, множину и неодређени члан ▪ Ученици уочавају разлике у употреби присвојног члана у зависности од саговорника ▪ Ученици знају употребу присвојног члана
Winterferien/Sommerferien	<p>Ученици стичу знања о употреби предлога уз одговарајући географски појам</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Усвајање назива годишњих доба и месеца ▪ Ученици стичу језичка знања о временским приликама у Европи 	<p>Ученици знају да кажу куда путују и из ког разлога то чине</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ученик препознаје називе и одлике годишњих доба, месеци у години ▪ Ученици умеју да представе временску прогнозу у усменој и писаној форми
Alles Gute zum Geburtstag!	<p>Оспособљавање ученика да кажу на немачком језику годину свог рођења и рођења својих ближњих у оквиру реченице</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ученици знају да користе редне бројеве уз датуме ▪ Убежбављавање датума рођења и битних празника у току једне године ▪ Усвајање императива на примеру позивнице за рођендан ▪ Оспособљавање ученика да самостално или у пару користе облике личних заменица у акузативу, предлог <i>für</i> и упитну реч <i>wen?</i> на тему „рођендански поклони“ ▪ Оспособити ученике да разумеју аутентичне дијалоге и текстове на немачком језику – разумевање кроз слушање и кроз читање 	<p>Ученик зна да прочита годину и да је напише када је чује ван контекста или у оквиру реченице</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ученик зна да води дијалог на немачком језику да при том правилно употреби датум ▪ Ученици су у стању да у писаној форми искажу датуме рођења својих чланова породице ▪ Ученици стичу увид у начин грађења императива у немачком језику ▪ Ученици знају да самостално или у пару користе облике личних заменица у акузативу, предлог <i>für</i> и упитну реч <i>wen?</i> ▪ Ученик може да разуме аутентичне дијалоге и текстове на немачком језику на глобалном, селективном и детаљном нивоу
Körperteile / Weihnachten	<p>Усвајање назива делова тела на немачком језику</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Упознавање са називима болести и испољавање истих ▪ Усвајање личних заменица у дативу са већ познатим вокабуларом ▪ Ученици се упознају са културом и обичајима прославе Божића у Немачкој и упоређују их са културом и обичајима код нас ▪ Уз помоћ усвојеног и новог вокабулара ученици састављају кратке дијалоге на нови начин ▪ Разумевање текста кроз читање и 	<p>Ученици знају да кажу делове тела и да искажу бол на немачком језику</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ученици умеју да именују болест као и начин испољавања ▪ Ученици знају да користе личне заменице у дативу при конверзацији на тему <i>делови тела</i> повезујући са градивом са претходног часа ▪ Оспособљавање ученика да самостално примењују научено у комуникацији ▪ Ученици знају да саставе и воде краће дијалоге ▪ Ученици умеју да дискутују на тему <i>мишљење доктора</i>

	дискутовање на тему <i>мишљење доктора</i> ▪	
Gesund leben	Оспособити ученике да комуницирају на тему <i>шта чиниш за своје здравље</i> ▪ Оспособити ученика да разуме прочитани текст и да дискутује о особи о којој се говори у тексту ▪ Упознавање ученика саздравим начином исхране ▪ Увођење зависних реченица ▪ Ученици увежбавају употребу зависно сложених реченица за изражавање узрока вршења радње у главној реченици ▪ Разумевање кроз читање и дискусија о проблему	Ученици знају да дискутују и воде конверзацију износећи ставове и мишљења о сопственим и туђим односима према здрављу ▪ Ученик разуме прочитани текст и зна да каже о особи из текста шта сме и шта не сме да ради ▪ Ученици су стекли нова знања из области исхране на немачком језику ▪ Ученици знају правилан ред речи у реченици ▪ Ученици могу да сагледају добре и лоше стране живота савременог друштва ▪ Ученици знају да користе везник <i>weil</i> ▪ Ученици знају да изразе ставове ▪ Ученици имају позитиван став о здравом начину исхране ▪ Ученици знају да на основу прочитаног текста дискутују

Wie war es in der Schule?	Ученици уче имперфект проучавајући Тинину свакодневицу ▪ Увежбавање глагола <i>haben sein</i> у имперфекту у оквиру кратких дијалога користећи већ раније усвојена знања облика глагола у презенту ▪ Ученици усвајају ново време – перфекат ▪ Оспособити ученике да разумеју аутентичне рекламне спотове са радија и текстове на немачком језику – разумевање одслушаног и прочитаног текста	Ученици употребљавају усвојена знања користећи прилоге за време ▪ Ученици знају перфекат и место глагола у немачкој реченици ▪ Ученици знају да исказу оно што су видели, јели, пили...на немачком језику ▪ Ученик може да разуме аутентичне рекламне спотове са радија и текстове на немачком језику
Wo ist denn hier...?	Стицање знања о употреби одређеног члана у дативу уз одговарајући предлог ▪ Оспособити ученике да се сналазе у непознатом граду ▪ Оспособљавање ученика да правилно употребе предлоге са чланом уз именицу на питање <i>wo?</i> ▪ Ученици се упознају са културом и обичајима прославе Васкрса у Немачкој и упоређују са културом и обичајима код нас ▪ Разумевање прочитаног текста и разговор на тему <i>пешачка зона</i>	Уз помоћ слика ученици су у стању да саставе реченице на питање <i>wo?</i> уз глаголе мировања ▪ Ученици знају да се договоре са својим саговорником о томе где да се нађу, где и шта могу да купе или виде ▪ Ученици су упознати са применом предлога <i>in, vor, an, hinter</i> и <i>neben</i> ▪ Оспособљавање ученика да самостално примењују научено у комуникацији ▪ Ученици разумеју текст који читају и умеју да дискутују на тему <i>пешачка зона</i>

<p>Hast du Lust ins Kino zu gehen?</p>	<p>Разјаснити употребу одређеног члана у дативу или у акузативу у зависности да ли је реч о глаголима кретања или мировања ▪ Оспособити ученике да знају да објасне саговорнику како да дође до жељеног циља ▪ Увешбавање тумачења плана града</p>	<p>Ученици састављају разумљиву, граматички исправну реченицу користећи предлоге <i>in, auf</i> са дативом и акузативом ▪ Ученици су упознати са конструкцијом <i>zu + infiniv</i> ▪ Ученици знају да примене стечена знања следећи инструкције ▪ Ученици знају да се снађу у својој непосредној околини као и у непознатом граду уз помоћ плана града или уз помоћ објашњења неког пролазника</p>
<p>Ordnungmussein!</p>	<p>Оспособити ученике да примењују глаголе <i>legen, stellen, setzen, hängen</i> уз акузатив и уз одговарајући предлог у зависности од ситуације ▪ Уочавање разлике у употреби истих предлога уз датив и уз акузатив у односу на то да ли се вршилац радње креће или мирује ▪ Оспособљавање ученика да комуницирају на тему <i>уређивање дечије собе</i> ▪ Разумевање текста кроз читање и дискусија на тему „моја соба“ ▪ Оспособити ученике да разумеју аутентичне дијалоге, огласе и текстове на немачком језику – разумевање кроз слушање и кроз читање</p>	<p>Ученици су у стању да препознају глаголе кретања и правилно их употребљавају у датом контексту ▪ Ученици примењују одговарајући предлог уз дате глаголе ▪ Ученици комуницирају на тему <i>уређивање дечије собе</i> ▪ Ученици примењују предлоге са дативом и акузативом ▪ Ученици знају да дају суд о свом кутку у коме живе ▪ Ученик може да разуме аутентичне дијалоге, огласе и текстове на немачком језику</p>

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
Freizeitaktivitäten	8	Wir 2 Немачки језик за 6. разред основне школе Уџбеник, радна свеска и CD за другу годину учења Аутори: Ђорђо Мота, Драгана Боос Издавач: Клетт, Београд, 2013.	српски језик, географија, физичко васпитање	IX	
Winterferien/Sommerferien	6		географија, српски језик	X	
Alles Gute zum Geburtstag!	12		српски језик	X XI	
Körperteile / Weihnachten	8		биологија, српски језик и књижевност	XII	
Gesund leben	8		биологија, српски језик и књижевност	I II	
Wie war es in der Schule?	8		српски језик и књижевност, енглески језик	II III	
Wo ist denn hier...?	8		српски језик и књижевност, техничко васпитање, географија	III	
Hast du Lust ins Kino zu gehen?	5		српски језик и књижевност, техничко васпитање	IV V	
Ordnungmussein!	8		српски језик и књижевност	V VI	

Додатна настава ПРЕДМЕТ: Немачки језик, VI разред
Годишњи фонд часова: 36

Циљеви и задаци:

Ученик се оспособљава да у писаном и усменом облику користи вокабулар на теме: „Слободне активности, распуст, прослава рођендана, делови тела, здрав начин живота, препричавање догађаја из школе, сналажење у простору, позивање на заједничке активности и уређење дечије собе ”▪ Ученици израђују паное на актуелну тему ▪ Ученик се оспособљава да прати кратке видео записе на познате теме, да их преприча и продискутује ▪ Ученик увежбава правилан изговор кроз фонетске вежбе и учење песмица ▪ Оснаживање самосталног истраживачког рада кроз припремање пројеката ▪ Вежбање слушања путем аудио вежби ▪ Развијање вештине писања кроз саставе, разгледнице, позивнице, анкете, итд...

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА-ДОДАТНА НАСТАВА-назив предмета

Редни број наставне теме	Називнаставне теме	Број часова по теми
1.	Freizeitaktivitäten	4
2.	Winterferien/Sommerferien	3
3.	Alles Gute zum Geburtstag!	6
4.	Körperteile / Weihnachten	4
5.	Gesund leben	4
6.	Wie war es in der Schule?	4
7.	Wo ist denn hier...?	4
8.	Hast du Lust ins Kino zu gehen?	3
9.	Ordnungmussein!	4
УКУПНО		36

Уџбеник за реализацију програма: Wir 2, Немачки језик за 6. разред основне школе
 Уџбеник, радна свеска и CD за другу годину учења; Аутори: Ђорђо Мота, Драгана Боос
 Издавач: Клетт, Београд, 2013.

Допунска настава ПРЕДМЕТ: Немачки језик, VI разред
Годишњи фонд часова: 36

Циљеви и задаци:

Ученици усвајају облике модалних глагола *müssen, wollen können* ▪ Увежбавање глагола *haben* и *sein* у имперфекту у оквиру кратких дијалога користећи већ раније усвојена знања облика глагола у презенту ▪ Ученици усвајају ново време – перфекат ▪ Ученици увежбавају употребу зависно сложених реченица за изражавање узрока вршења радње у главној реченици ▪ Ученици усвајају правилан ред речи у реченици ▪ Ученици су упознати са применом предлога *in, vor, an, hinter* и *neben* ▪ Ученици су упознати са конструкцијом *zu + infiniv* ▪ Ученици су у стању да препознају глаголе кретања и правилно их употребљавају у датом контексту

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА-ДОПУНСКА НАСТАВА - назив предмета

Редни број наставне теме	Називнаставне теме	Број часова по теми
1.	Freizeitaktivitäten	4
2.	Winterferien/Sommerferien	3
3.	Alles Gute zum Geburtstag!	6
4.	Körperteile / Weihnachten	4
5.	Gesund leben	4
6.	Wie war es in der Schule?	4
7.	Wo ist denn hier...?	4
8.	Hast du Lust ins Kino zu gehen?	3
9.	Ordnungmussein!	4
УКУПНО		36

НАПОМЕНА : Садржаји за реализовање допунске наставе ће зависити од напредовања ученика и проблема на које наилазе у овладавању предвиђеним програмским садржајима.

Уџбеник за реализацију програма

Wir 2, Немачки језик за 6. разред основне школе; Уџбеник, радна свеска и CD за другу годину учења; Аутори: Ђорђо Мота, Драгана Боос; Издавач: Клетт, Београд, 2013.

3.6.14. Наставни план и програм из грађанског васпитања

Глобални план рада из грађанског васпитања за 6. разред

Фонд часова: 36

Недељно: 1 часа

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
УПОЗНАВАЊЕ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНАТА ПРОГРАМА	<ul style="list-style-type: none"> - Увод у програм: представљање циљева, задатка и садржаја програма и упознавање ученика са начином рада. - Упознавање са најзначајнијим појмовима из програма. - Мере и решења: проучавање уводног текста, размена мишљења, уочавање проблема у заједници, предлози могућих решења одређених проблема. - Правила и захтеви тимског рада: упознавање ученика са карактеристикама и правилима тимског рада. - Упознавање са корацима кроз које се реализује програм. - Студија одељења: упознавање ученика са израдом разредне студије, начином прикупљања материјала и прилога за презентацију и документацију за четири дела студије. 	4	2	6	IX, X	<p>Организује и реализује наставни час. Мисаоно активира и мотивише ученике. Прати ток ученичких активности на часу.</p>	<p>Решава проблеме са вршњацима. Активно слуша. Упознаје нове садржаје Дефинише и закључује</p>	<p>Посматрање, ученички радови, домаћи задаци</p>
УОЧАВАЊЕ ПРОБЛЕМА У ЗАЈЕДНИЦИ	<ul style="list-style-type: none"> - Уочавање проблема у друштвеној заједници: ученици кроз дискусију идентификују честе проблеме заједнице и у 			4	X, XI	<p>Сарађује са колегама. Организује наставни процес.</p>	<p>Повезује претходна знања са новим.</p>	<p>Посматрање, ученички радови, домаћи задаци</p>

	<p>групама попуњавају "Упитник за уочавање и анализу проблема".</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подела ученика у групе за прикупљање података о појединим проблемима и упућивање у начин коришћења "Упитника за прикупљање података". - Прикупљање података: - разговор са родитељима, наставницима и другим члановима заједнице, - коришћење штампаних извора и информација из медија. - Извештавање и дискусија о прикупљеним подацима сваке групе. 	1	3			<p>Даје примерене информације.</p> <p>Одговара на питања ученик</p> <p>Помаже ученику да организује своја размишљања</p>	<p>Активно слуша.</p> <p>Упознаје нове садржаје.</p> <p>Наводи и понавља.</p> <p>Дефинише и закључује</p>	
<p>ИЗБОР ПРОБЛЕМА</p>	<p>-Процењивање прикупљених података, дискусија о проблемима и избор заједничког проблема.</p>		1	1	XI	<p>Планира садржаје, средства, методе и облике рада.</p> <p>Даје примерене повратне информације.</p> <p>Одговара на ученичка питања.</p>	<p>Активно разговара.</p> <p>Дискутује и излаже.</p> <p>Посматра и уочава појаве у простору.</p> <p>Описује.</p> <p>Мисаоно се ангажује</p>	<p>Посматрање, ученички радови, домаћи задаци</p>

<p>САКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА О ИЗАБРАНОМ ПРОБЛЕМУ</p>	<p>-Идентификовање извора информација: упознавање са изворима података. - Упознавање са техникама и поступцима прикупљања информација: разматрање са ученицима "Упутстава за добијање и документовање података", садржаја упитника и других поступака прикупљања података на терену (посете библиотекама, телефонирање, заказивање састанака, писање захтева...).</p> <p>- Подела на истраживачке тимове и припрема потребних материјала: припрема ученика за претходну најаву посете особама у организацијама и институцијама којима ће поставити питања из "документационих упитника".</p> <p>- Сакупљање података о изабраном проблему (може и као домаћи задатак): посете ученика различитим организацијама и институцијама и организовање гостовања особа из организација или институција које се баве решавањем изабраног проблема.</p> <p>- Разговор о прикупљеним подацима.</p>	4	4	8	XII, I	<p>Поставља циљ часа. Припрема, реализује и анализира наставни процес. Врши избор наставних средстава. Ствара могућност да ученик слободно поставља питања и истражује.</p>	<p>Наводи чињенице, систематизује их и закључује. Повезује претходно стечена знања са новим. Развија способности и вештине опажања, бележења и презентовања</p>	<p>Посматрање, ученички радови, домаћи задаци</p>
--	--	---	---	---	--------	--	---	---

<p>ИЗРАДА СТУДИЈЕ</p>	<p>-Подела ученика на четири студијске групе: упознавање са деловима студије и задацима студијских група на основу "Упутстава за студијске групе". - Разврставање и класификовање сакупљених материјала према захтевима делова студије. - Критеријуми за израду студије: упознавање ученика са мерилима за израду и процену студије. - Израда студије: ученици раде на два дела студије - показни део (пано) и документациони део. - Припрема за јавну презентацију: ученици се упознају са циљевима јавног представљања и припремају презентацију у складу са упутством (симулација презентације).</p>	2	10	12	II, III, IV	<p>Наводи ученике на размишљање Припрема час Бира наставна средства</p>	<p>Преузима иницијативу за решавање задатака. Дискутује и излаже своја запажања</p>	<p>Посматрање, ученички радови, домаћи задаци</p>
<p>ЈАВНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА СТУДИЈЕ</p>	<p>- Јавно представљање разредне студије: ученици пред жиријем и публиком представљају своје делове разредне студије и одговарају на питања.</p>		1	1	V	<p>Планира садржаје, средства, методе и облике рада. Даје примерене повратне информације. Одговара на ученичка питања.</p>	<p>Активно разговара. •Дискутује и излаже. Посматра и уочава појаве у простору. Описује. Мисаоно се ангажује</p>	<p>Посматрање, ученички радови, домаћи задаци</p>

ОСВРТ НА НАУЧЕНО	-Разговор о томе шта су ученици и како научили: ученици самостално процењују искуства и вештине које су стекли током програма. - Израда кратког писаног осврта на научено као део документације: ученици бележе утиске о личном и заједничком раду и напредовању.	1	3	12	VI	Организује и реализује наставни час. Мисаоно активира и мотивише ученике. Прати ток ученичких активности на часу.	Решава проблеме са вршњацима. Активно слуша. Упознаје нове садржаје Дефинише и закључује	Посматрање, ученички радови, домаћи задаци
------------------	--	---	---	----	----	---	--	--

Глобални план рада из грађанског васпитања за 6. разред

Фонд часова:36 Недељно: 1 час

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
УПОЗНАВАЊЕ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНАТА ПРОГРАМА	Упознавање са најзначајнијим појмовима везаним за пројекат грађанин Обучавање ученика за тимски рад Оспособљавње за активно учешће у животу и раду локалне заједнице	Упознат са најзначајнијим појмовима везаним за пројекат грађанин Обучен за тимски рад Оспособљен за активно учешћеу животу и раду локлне заједнице.
УОЧАВАЊЕ ПРОБЛЕМА У ЗАЈЕДНИЦИ	Упознавање права и одговорности грађана на нивоу локалне заједнице Разумевање функционисања нивоа и органа власти Упознавање са мерама власти	Упознат са правима и одговорностима грађана на нивоу локалне заједнице. Разуме функционисање нивоа и органа власти Упознат са мерама власти.
ИЗБОР ПРОБЛЕМА	Учење преузимања одговорности за сопствен одлуке Подстицање изражавања сопственог аргументованог мишљења	Научен да преузима одговорности за сопствене одлуке Подстакнуто изражавање сопственог аргументованог мишљења

САКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА О ИЗАБРАНОМ ПРОБЛЕМУ	Унапређење комуникацијских вештина у разним ситуацијама са представницима јавних институција, организација и другим учесницима у животу локалне заједнице. Развијање способности критичког мишљења, аргументовања и залагања за сопствене ставове	Унапређене комуникацијске вештине у разним ситуацијама са представницима јавних институција, организација и другим учесницима у животу локалне заједнице Развијене способности критичког мишљења, аргументовања и залагања за сопствене ставове
ИЗРАДА СТУДИЈЕ	Обучавање за рад у групи и тиму Самостално и активно учествовање у свим активностима и преузетим одговорностима	Обучен за рад у групи и тиму Самостално и активно учествује у свим активностима и преузетим одговорностима
ЈАВНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА СТУДИЈЕ	Оспособљавање ученика за јавни наступ и аргументовану одбрану сопствених ставова Упознавање свих структура – школе, родитеља, представника локалне заједнице, са оствареним резултатима програма	Оспособљени ученици за јавни наступ и аргументовану одбрану сопствених ставова Ученици су упознали све структуре школе, родитеље и представнике локалне заједнице са оствареним резултатима програма.
ОСВРТ НА НАУЧЕНО	Оспособљавање за самосталне процене, искуства и вештине које су стекли током програма.	Оспособљен за самосталну процену искуства и вештине коју је стекао током програма

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, РАЗРЕД: VI

Фонд часова: 36 Недељно: 1 час

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима	Оријентационо време	Напомена
УПОЗНАВАЊЕ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНАТА ПРОГРАМА	6	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ЗА 6. РАЗРЕД- ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ Минстарство просвете и спорта Републике Србије	Српски језик	IX, X	Одређен број часова неће бити одржан у учионици већ у институцијама, објектима или местима који су погодни за обраду одређене
УОЧАВАЊЕ ПРОБЛЕМА У ЗАЈЕДНИЦИ	4	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ЗА 6. РАЗРЕД- ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ Минстарство просвете и спорта	Српски језик, Ликовна култура, Географија, Историја	X, XI	

		Републике Србије			наставне јединице
ИЗБОР ПРОБЛЕМА	1	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ЗА 6. РАЗРЕД- ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ Минстарство просвете и спорта Републике Србије	Српски језик, Географија, Историја, Математика, Статистика	XI	У оквиру Грађанског васпитања планиран је једнодневни излет у Београд (посета Народној скупштини) или Нови Сад (посета културно-историјских знаменитости)
САКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА О ИЗАБРАНОМ ПРОБЛЕМУ	8	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ЗА 6. РАЗРЕД- ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ Минстарство просвете и спорта Републике Србије	Математика, Статистика, Информатичко образовање	XII, I	
ИЗРАДА СТУДИЈЕ	12	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ЗА 6. РАЗРЕД- ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ Минстарство просвете и спорта Републике Србије	Српски језик, Математика, Статистика, Информатичко образовање	II, III, IV	
ЈАВНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА СТУДИЈЕ	1	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ЗА 6. РАЗРЕД- ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ Минстарство просвете и спорта Републике Србије	Српски језик, Музичка култура, Информатичко образовање	V	
ОСВРТ НА НАУЧЕНО	4	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ЗА 6. РАЗРЕД- ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ Минстарство просвете и спорта Републике Србије	Српски језик, Информатичко образовање	VI	

3.6.15. Наставни план и програм из веронауке

Глобални план рада из веронауке за 6. разред

Фонд часова: 36

Недељно: 1 часа

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Време	Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ		Наставника	Ученика	
Увод	Упознавање садржаја, програма и начина рада	1	/	1	IX			
Тајна Христова - јединство Бога и човека (Литургија као Тајна Христова).	Немогућност света и човека да постоје вечно без заједнице са Богом, Тајна Христова - истинити Бог и истинити Човек	3	3	6	IX/ X	Усмеравање, сугерисање подстицање и дискутовање, мотивисање, постављање проблема и навођење на примену знања	Посматрање, описивање, истраживање, процењивање и закључивање, бележење, цртање и играње	Посматрање, испитивање, провера знања- тестирање, домаћи задаци
Рођење Христово “од Духа Светог и Марије Дјеве” (улога слободе Марије Дјеве у рођењу Спаситеља: девичанство Богородице).	Рођење Христово (библијска приповест) - значај човекове слободе за његово вечно постојање	2	1	3	X/X I	Усмеравање, сугерисање, подстицање и дискутовање, мотивисање, постављање проблема и навођење на примену знања	Посматрање, описивање, истраживање, процењивање и закључивање, бележење, цртање и играње	Посматрање, испитивање, провера знања- тестирање, домаћи задаци
Христос је Син Божији који је постао човек, нови Адам, да би сјединио створену природу с Богом (одлуке 1. и 4. Вас. сабора; Символ вере).	Символ вере, Христос - савршени Човек и савршени Бог	5	5	10	XI/ XII/ I/II	Усмеравање, сугерисање, подстицање и дискутовање, мотивисање, постављање проблема и навођење на примену знања	Посматрање, описивање, истраживање, процењивање и закључивање, бележење, цртање и играње	Посматрање, испитивање, провера знања- тестирање, домаћи задаци

Улога Бога у спасењу света (свет не може да постоји без заједнице с Богом, али Бог не врши насиље над човеком).	Бог - Спаситељ света	2	2	4	II/III	Усмеравање, сугерисање, подстицање и дискутовање, мотивисање, постављање проблема и навођење на примену знања	Посматрање, описивање, истраживање, процењивање и закључивање, бележење, цртање и играње	Посматрање, испитивање, провера знања-тестирање, домаћи задаци
Улога човека у спасењу света (слобода човека је пресудна за спасење света; осврт на првог Адама и његову улогу у спасењу света; однос човека према природи).	Значај човекове слободе за спасење света	2	1	3	III	Усмеравање, сугерисање, подстицање и дискутовање, мотивисање, постављање проблема и навођење на примену знања	Посматрање, описивање, истраживање, процењивање и закључивање, бележење, цртање и играње	Посматрање, испитивање, провера знања-тестирање, домаћи задаци
Христово страдање и васкрсење.	Значај Христовог страдања и Васкрсења за спасење света, литургијски живот у Христу као израз слободе човекове	3	2	5	IV/ V	Усмеравање, сугерисање, подстицање и дискутовање, мотивисање, постављање проблема и навођење на примену знања	Посматрање, описивање, истраживање, процењивање и закључивање, бележење, цртање и играње	Посматрање, испитивање, провера знања-тестирање, домаћи задаци
Христов живот у православној иконографији.	Христов живот у православној иконографији	2	1	3	V/V I	Усмеравање, сугерисање, подстицање и дискутовање, мотивисање, постављање проблема и навођење на примену знања	Посматрање, описивање, истраживање, процењивање и закључивање, бележење, цртање и играње	Посматрање, испитивање, провера знања-тестирање, домаћи задаци

Глобални план рада из веронауке за 6. разред

Фонд часова: 36 Недељно: 1 часа

Наставна тема	Циљеви
Увод	Упознавање ученика (упознавање ученика са наставним планом и програмом)
Тајна Христова - јединство Бога и човека (Литургија као Тајна Христова).	Развијање основних појмова о Христу, заједници Бога и људи кроз Христа и немогућности људског постојања без Бога, развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање, оспособљавање за самостално учење и проналажење информација, развијање одговорног односа према себи, другима и окружењу
Рођење Христово “од Духа Светог и Марије Дјеве” (улога слободe Марије Дјеве у рођењу Спаситеља: девичанство Богородице).	Развијање основних појмова о Рођењу Христовом, Богородици и њеној слободи избора, развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање, оспособљавање за самостално учење и проналажење информација, развијање одговорног односа према себи, другима и окружењу
Христос је Син Божији који је постао човек, нови Адам, да би сјединио створену природу с Богом (одлуке 1. и 4. Вас. сабора; Символ вере).	Развијање основних појмова о Символу Вере, Васељенским саборима, одлукама 1. и 4. Сабора, и Христу као новом Адаму, развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање, оспособљавање за самостално учење и проналажење информација, развијање одговорног односа према себи, другима и окружењу
Улога Бога у спасењу света (свет не може да постоји без заједнице с Богом, али Бог не врши насиље над човеком).	Развијање основних појмова о Христу као савршеном Богу и савршеном Човеку, Богу као Спаситељу света и слободи човековој, развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање, оспособљавање за самостално учење и проналажење информација, развијање одговорног односа према себи, другима и окружењу
Улога човека у спасењу света (слобода човека је пресудна за спасење света; осврт на првог Адама и његову улогу у спасењу света; однос човека према природи).	Развијање основних појмова о значају човекове слободe за спасење света и човековом односу ка твари, развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање, оспособљавање за самостално учење и проналажење информација, развијање одговорног односа према себи, другима и окружењу
Христово страдање и васкрсење.	Развијање основних појмова о страдању и Васкрсењу Христовом за нас, развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање, оспособљавање за самостално учење и проналажење информација, развијање одговорног односа према себи, другима и окружењу
Христов живот у православној иконографији.	Развијање основних појмова о приказу и објашњењу икона Господњих празника и православној иконографији, развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање, оспособљавање за самостално учење и проналажење информација, развијање одговорног односа према себи, другима и окружењу

Наставни план и програм за 5., 6., 7., 8., разред из цртања, сликања и вајања

Глобални план рада из цртања, сликања и вајања за V, VI, VII, VIII разред

фонд часова: 36

недељно: 1 час

Наставна тема	Садржаји	Фонд часова			Активности		Праћење постигнућа
		О	У	Σ	Наставника	Ученика	
Слободно компоновање	-Енформел. -Ритмичко-хармонијска композиција чистог односа боје и форме. -Систем низања скупова тачака, линија, боја, облика и волумена према одређеној шеми -Слободно компоновање	4	4	8	Организује процес учења, припрема услове за рад, нуди потребно знање, ствара потребне услове за стваралаштво, коригује грешке и отклања их у сарадњи са децом. Показује заинтересованост за индивидуално и оригинално решење, уважава све идеје, повезује знање са ваншколским активностима и искуствима, излаже градиво на више различитих начина, припрема дидактичка средства, прави корелацију са другим предметима.	Поставља питања, тражи одговоре, решава проблемске ситуације, нуди велики број идеја, уочава, дефинише, прецизира проблем, аргументује избор, открива технике и методе за решење проблема. Повезује ново градиво са постојећим знањем, бави се стваралачким радом, трага за најбољим решењем, врши одабир оригиналног решења.	-Самостално решење проблема или нове ситуације. -Процена резултата рада и начина рада. -провера практичног извођења и процена стваралачких особина личности. -Процена самосталности и иницијативе у раду. -Процена стваралачких особина личности и оцена степена оригиналности решења проблема и продукта делатности. -Провера разумевања изведене активности. -Процена самосталности, иницијативности и вештине у практичном раду.
Визуелна метафорика	-Амблем, површинско обликовање -Амблем, тродимензионално обликовање -Визуелна метафорика	3	3	6			
Контраст, јединство и доминанта у простору	-Контраст, јединство и доминанта у простору	1	13	14			
Слободно компоновање и фантастика	-Реални облици у нереалним односима -Фотомонтажа -Слободно компоновање и фантастика	3	5	8			

Глобални план рада из цртања, сликања и вајања за V,VI,VII,VIII разред

фонд часова:36 недељно:1 час

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
1.Енформел	<p>Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија ученичко стваралачко мишљење и деловање, у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.</p> <p>-Развијање маште и опажаја</p> <p>-Развијање способности ликовног доживљаја и ликовног изражавања</p> <p>-Развијање опажања различитих облика у природи, перцепција</p> <p>-Подстицање и развијање учениковог стваралачког мишљења и деловања кроз игру са линијом, површином, обликом и бојом</p> <p>-Развијање маште и осетљивости за ликовне појаве</p> <p>-Оспособљавање да зналачки откривају визуелне поруке и естетске вредности визуелне информације</p> <p>-Оспособљавање ученика за ликовно изражавање у обликовању и преобликовању употребних предмета</p> <p>-Оспособљавање да зналачки откривају визуелне поруке и естетске вредности визуелне информације</p> <p>-Развијање способности за маштовитост и креативност</p> <p>-Упознати нову културу, назначити њен утицај и примену у савременој уметности и начину живота</p> <p>-Указати да су односи величина и облика услов за квалитетно ликовно мишљење имајући у виду законитости природе</p> <p>-Организација и однос разних елемената у одређеном простору, спонтаност, субјективност и индивидуално поимање композиције и простора.</p> <p>-Развијање ликовно-естетског сензибилитета за фотографију.</p>	<p>Ученици треба да се:</p> <p>-Оспособе да опажају и представљају:слободне композиције, визуелне метафорике, контрасте, јединства и доминанте у простору, фантастике.</p> <p>-Формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена.</p> <p>-Ликовно-визуелно описмене, развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад, односно за различита занимања.</p>
2.Енформел		
3.Ритмичко-хармонијска композиција чистог односа боје и форме		
4.Ритмичко-хармонијска композиција чистог односа боје и форме		
5.Систем низања скупова тачака, линија, боја, облика и волумена према одређеној шеми		
6. Систем низања скупова тачака, линија, боја, облика и волумена према одређеној шеми		
7.Слободно компоновање		
8.Слободно компоновање		
9.Амблем, површинско обликовање		
10Амблем, површинско обликовање		
11.Амблем, тродимензионално обликовање		
12.Амблем, тродимензионално обликовање		

Глобални план рада из цртања, сликања и вајања ЗА V,VI,VII,VIII разред

Фонд часова:36 Недељно:1 час

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
13.Визуелна метафорика	<p>-Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија ученичко стваралачко мишљење и деловање, у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.</p> <p>-Развијање маште и опажаја</p> <p>-Развијање способности ликовног доживљаја и ликовног изражавања</p> <p>-Развијање опажања различитих облика у природи, перцепција</p> <p>-Подстицање и развијање учениковог стваралачког мишљења и деловања кроз игру са линијом, површином, обликом и бојом</p> <p>-Развијање маште и осетљивости за ликовне појаве</p> <p>-Оспособљавање да зналачки откривају визуелне поруке и естетске вредности визуелне информације</p> <p>-Оспособљавање ученика за ликовно изражавање у обликовању и преобликовању употребних предмета</p> <p>-Оспособљавање да зналачки откривају визуелне поруке и естетске вредности визуелне информације</p> <p>-Развијање способности за маштовитост и креативност</p> <p>-Упознати нову културу, назначити њен утицај и примену у савременој уметности и начину живота</p> <p>-Указати да су односи величина и облика услов за квалитетно ликовно мишљење имајући у виду законитости природе</p> <p>-Организација и однос разних елемената у одређеном простору, спонтаност, субјективност и индивидуално поимање композиције и простора.</p> <p>-Развијање ликовно-естетског сензибилитета за фотографију.</p>	<p>Ученици треба да се:</p> <p>-Оспособе да опажају и представљају:слободне композиције, визуелне метафорике, контрасте, јединства и доминанте у простору, фантастике.</p> <p>-Формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена.</p> <p>-Ликовно-визуелно описмене, развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад, односно за различита занимања.</p>
13.Визуелна метафорика		
14.Визуелна метафорика		
15.Контраст, јединство и доминанта у простору		
16.Контраст, јединство и доминанта у простору		
17.Контраст, јединство и доминанта у простору		
18.Контраст, јединство и доминанта у простору		
19.Контраст, јединство и доминанта у простору		
20.Контраст, јединство и доминанта у простору		
21.Контраст, јединство и доминанта у простору		
22.Контраст, јединство и доминанта у простору		
23.Контраст, јединство и доминанта у простору		
24.Контраст, јединство и доминанта у простору		

Глобални план рада из цртања, сликања и вајања за V,VI,VII,VIII разред

фонд часова:36 недељно:1 час

Наставна тема	Циљеви	Исходи/постигнућа
25.Контраст, јединство и доминанта у простору-вежбање	<p>-Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија ученичко стваралачко мишљење и деловање, у складу са демократским одређењем друштва и карактером овог наставног предмета.</p> <p>-Развијање маште и опажаја</p> <p>-Развијање способности ликовног доживљаја и ликовног изражавања</p> <p>-Развијање опажања различитих облика у природи, перцепција</p> <p>-Подстицање и развијање учениковог стваралачког мишљења и деловања кроз игру са линијом, површином, обликом и бојом</p> <p>-Развијање маште и осетљивости за ликовне појаве</p> <p>-Оспособљавање да зналачки откривају визуелне поруке и естетске вредности визуелне информације</p> <p>-Оспособљавање ученика за ликовно изражавање у обликовању и преобликовању употребних предмета</p> <p>-Оспособљавање да зналачки откривају визуелне поруке и естетске вредности визуелне информације</p> <p>-Развијање способности за маштовитост и креативност</p> <p>-Упознати нову културу, назначити њен утицај и примену у савременој уметности и начину живота</p> <p>-Указати да су односи величина и облика услов за квалитетно ликовно мишљење имајући у виду законитости природе</p> <p>-Организација и однос разних елемената у одређеном простору, спонтаност, субјективност и индивидуално поимање композиције и простора.</p> <p>-Развијање ликовно-естетског сензибилитета за фотографију.</p>	<p>Ученици треба да се:</p> <p>-Оспособе да опажају и представљају:слободне композиције, визуелне метафорике, контрасте, јединства и доминанте у простору, фантастике.</p> <p>-Формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена.</p> <p>-Ликовно-визуелно описмене, развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад, односно за различита занимања.</p>
26.Контраст, јединство и доминанта у простору-вежбање		
27.Контраст, јединство и доминанта у простору-вежбање		
28.Контраст, јединство и доминанта у простору-вежбање		
29.Реални облици у нереалним односима		
30.Реални облици у нереалним односима		
31.Реални облици у нереалним односима		
32.Реални облици у нереалним односима		
33.Фотомонтажа		
34.Фотомонтажа		
35.Слободно компоновање и фантастика		
35.Слободно компоновање и фантастика		

Наставни предмет: Цртање, сликање и вајање, РАЗРЕД: V, VI, VII, VIII,

Фонд часова: 36 Недељно: 1 час

Наставна тема	Број часова	Уџбеничка литература	Корелација са другим предметима
Слободно компоновање	8	-Ликовна култура, уџбеник за пети разред основне школе, аутори Здравко Милинковић и Момчило Јанковић, издавачка кућа Бигз, Београд 2013.	Историја, математика
Визуелна метафорика	6	-Ликовна култура, уџбеник за шести разред основне школе, аутори Јован Глигоријевић и Зоран Алексић, издавачка кућа Бигз, Београд 2013.	Историја, Српски језик
Контраст, јединство и доминанта у простору	14	-Ликовна култура, уџбеник за седми разред основне школе, аутор Јован Глигоријевић, издавачка кућа Бигз 2014.	Историја, математика, техничко и информатичко образовање
Слободно компоновање и фантастика	8	-Ликовна култура, уџбеник за осми разред основне школе, аутор Јован Глигоријевић, издавачка кућа Бигз 2010.	Математика, техничко и информатичко образовање